

N O V U S
O R B I S P I C T U S

J U V E N T U T I
I N S T I T U E N D A E E T O B L E C T A N D A E ,

c o m p l e c t e n s

Animalium, Plantarum, Florum, Fructuum, Fossilium, Rituum, aliarumque rerum cum ex natura tum ex disciplinis artibusque depromptarum Icones, ad optimorum exemplarium fidem selectas et aeri incisas, addita brevi descriptione ad disciplinarum rationem exacta et ad captum juventutis attemperata.

A u c t o r e

F. I. B e r t u c h ,

Ducis Saxo-Vinar. legationis consiliario, Academiae Caes. Reg. Naturae curiosorum, Academiae Reg. Borussiae artium, scientiar. mechanic. Berolinensis, Academiae Electoral. Mogunt. scientiar. utilium, Societatum oeconomic. Petropolitanae et Lipsiensis, Societatum histor. naturalis Jenensis et Westphalicae Brochhusiens., Societatis Germanicae Neo-Eboracensis membro cum honorario tum ordinario.

EDITIO RECENS, TEXTU LATINO ET HUNGARICO AUCTA,

CONSILIO ET CURA

QUORUNDAM HUNGARIAE LITERATORUM,
PATRIAE AMANTIUM.

Tomus duodecimus.

V I E N N A E ,

typis B. Ph. Bauer, typographi et bibliopolae.

TERMÉSZETHISTÓRIAI
K É P E S K Ö N Y V

A Z

IFJÚSÁG HASZNÁRA ES GYÖNYÖRKÖDTEÉSÉRE;

m e l l y ,

Az Allatok, Növények, Virágok, Gyümölcsök és Ásványok Képeit, a' Mesterségek és Tudományok sok más oktatásra öszveválogatott Tárgyaival együtt, igen jó eredeti Munkák, fzerént kimetlze 's kifestve, az Ifjúsáértékéhez alkalmaztatott tudományos Magyarázattal előadja.

K é f z í t e t t e e z e l ő t t

B e r t u c h F. J.

A' Veimári Hertzegségben Követség Tanácsos és Sok Tudos Társaságoknak a' Romai Csász. Kir. Termézetvizsgáló Akadémiának, Prufzfiában a' Mesterségekre és Erömvitományra ügyelő Kir. Akadémiának, Erfurtban a' Hasznos Tudományok Akadémiájának, Pétersburgban a' Gazdagságra ügyelő Szabad Társaságnak, Lipsiában, ugyan egy ollyannak, Jénában a' Termézetvizsgáló Társaságnak, úgy szinte Veszfáliában is ugyan egy ollyan Társaságnak valóságos, és a' Newyorki Német Társaságnak levelező Tagja.

ÚJ KIADAS, DEAK ES MAGYAR LEIRÁSSAL

MEGBÖVITVE,

NEMELLY BUZGÓ HAZAFIAKNAK
MUNKAJOK ALTAL.

Tizenkettödik Darab.

B É T S B E N ,

Nyomtattatott B. F. Bauer betűivel.

BILDERBUCH

ZUM

NUTZEN UND VERGNÜGEN DER JUGEND,

enthaltend

eine angenehme Sammlung von Thieren, Pflanzen, Blumen, Früchten, Mineralien, Trachten und allerhand andern unterrichtenden Gegenständen aus dem Reiche der Natur, der Künste und Wissenschaften; alle nach den besten Originalen gewählt, gestochen, und mit einer kurzen wissenschaftlichen und den Verstandeskräften der Jugend angemessenen Erklärung begleitet.

Zusammen getragen

von

F. J. Bertuch,

Herzogl. Sachsen-Weimarschen Legations-Rathe; der Römisch-Kaiserl. Akademie der Naturforscher, der Königlich-Preussischen Akademie der Künste, der mechanischen Wissenschaften zu Berlin, der Chur-Mainzer Akademie nützlicher Wissenschaften zu Erfurt, der freyen ökonomischen Gesellschaft zu St. Petersburg, der Leipziger ökonomischen Societät, der naturforschenden Gesellschaft zu Jena, so wie auch der Westphälischen naturforschenden Gesellschaft zu Brochhausen Ehren- und ordentlichen, und der Deutschen Gesellschaft zu Newyork correspondirenden Mitgliede.

NEUE, MIT LATEINISCHEM UND UNGRISCHEM TEXTE VERMEHRTE AUFLAGE,

VERANSTALTET

DURCH EINE GESELLSCHAFT GELEHRTER,

IHR VATERLAND LIEBENDER UNGERN.

Zwölfter Band.

WIEN.

Bey B. Ph. Bauer, Buchdrucker und Buchhändler.

PORTE-FEUILLE

INSTRUCTIF ET AMUSANT

POUR

LA JEUNESSE.

Mélange intéressant d'Animaux, Plantes, Fleurs, Fruits, Minéraux, Costumes, Antiquités et autres objets instructifs et amusans pour la jeunesse, choisis et gravés sur les meilleurs originaux, avec de courtes explications scientifiques et proportionnées à l'entendement de la Jeunesse.

REDIGÉ

par

F. J. Bertuch,

Conseiller de légation de S. A. S. le Duc de Saxe-Weimar; membre de l'académie impériale des curieux de la nature, de l'académie royale des arts à Berlin, de l'académie électorale des sciences utiles de Mayence, de la Société économique de Leipzig, des Sociétés d'histoire naturelle de Jene, et de Westphalie à Brochhausen, et de la Société des Allemans à Newyork.

NOUVELLE ÉDITION, AUGMENTÉE DU TEXTE LATIN ET HONGROIS,

PAR UNE

SOCIÉTÉ DE GENS DE LETTRES

ET PATRIOTES DE HONGRIE.

Volume douzième.

À VIENNE.

Chez B. Ph. Bauer, Imprimeur et Libraire.

EXCELLENTISSIMO
AC
ILLUSTRISSIMO DOMINO
JOSEPHO E COMITIBUS ERDÖDY
DE MONYOROKEREK,
AUREI VELLERIS
AC UNA INSIGNIS ORDINIS S. STEPHANI
MAGNAE CRUCIS EQUITI
MONTIS CLAUDII ET I. COMITATUS VARASDINENSIS
PERPETUO COMITI.
PROUT ET ARCIS, CIVITATISQUE EJUSDEM NOMINIS
HAEREDITARIO CAPITANEO,
SACRAE CAESARAE ET REGIO-APOSTOLICAE MAJESTATIS CAMERARIO
ET
ACTUALI INTIMO STATUS CONSILIARIO.
PER INCLYTUM REGNUM HUNGARIAE DAPIFERORUM REGALIIUM MAGISTRO
AC
I. COMITATUS NITRIENSIS SUPREMO COMITI,
NEC NON
PER INCLYTUM REGNUM HUNGARIAE AULAE REGIAE,
PROUT ET ATELATI
INSIGNIS ORDINIS S. STEPHANI REGIS APOSTOLICI
CANCELLARIO
DOMINO
GRATIOSISSIMO

EXCELLENTISSIMO
TEVO

ILLUSTRISSIMO DOMINO

JOSEPHO E COMITIBUS ERDODY

DE MONTENAPOLITANA

ADREVERIS

ADREVERIS

MAGNIFICENTISSIMO

PERPETUO COMITI

PERPETUO COMITI

PERPETUO COMITI

PERPETUO COMITI

PERPETUO COMITI

BERNARDUS PHILIPPUS BAUER.

PERPETUO COMITI

PERPETUO COMITI

PERPETUO COMITI

PERPETUO COMITI

PERPETUO COMITI

PERPETUO COMITI

PERPETUO COMITI

PERPETUO COMITI

PERPETUO COMITI

PERPETUO COMITI

CAVERNAE MEMORABILES*).

Caverna nomine Schulerloch in Bavaria. In magnis amplisque montium calcariorum specubus aquae soluta calce praegnantibus, prout notum est, stalactiten seu tophum calcarium formant, qui interiores harum specuum parietes multifariis formis investit, eosque naturae miraculis, spectatu dignis, accenset. Hujus generis specum, quam Schulerloch vocant, hic calcario ad amnem Almonum in Bavaria, in fra vicum Veterem Essingan. Introitur haec specus in summo monte primum multo quidem labore, sed viator perseverans mox magnifico fornicum, quas hic delineatas videmus, spectaculo in praemium laboris oblectatur. Velut in templo Gothico arcus acuminati fornicantur, stalactitis partim ad solum descendentibus tamquam columnis innixi, et plures fornicant porticus, ubi viatoris oculi, facibus colucentibus delusi, altaria aliaque templi ornamenta conspiciere sibi videntur.

*) Interprete Mart. Span, Profess. Viennens.

NEVEZETES BARLANGOK.

A' Schulerbarlang Baváriában.

A' meszes hegyeknek nagy és tágos öbleiben, a' mint tudva vagyon, a' felolvadott mészré-
szekkel elegyes víz tsepegökövet formál, a'
melly az illy barlangok belső falait külömb-
féle formakba öltözteti, és azokat a' természet-
nek megnézésre méltó tárgyaivá teszi. — Illyen
nevezetes barlangot látunk itt lerajzolva, mely-
nek neve *Schulerloch* ez Baváriában az Alt-
mühl víznél Alt-Essing falun alól van a' meszes
hegyekben. A' bejárás belé igen magasan esik
fenn a' kősziklahegyen, és eleinte igen bajos.

De ha az utazó rá nem ún, megjutalmaztatja
az ő fáradságát a' kősziklák boltozatjainak
pompás tekintete. Mint valamely Gothus nagy
Templom boltozatja, szinteúgy formálódnak
itt a' hegyesen öszvemenő boltozatok, mellyek
rézfizerént a' földig lenyúló tsepegököböl for-
málódott oszlopsapokon úgy fekszenek mint
meg annyi oszlopokon, és több meneteleket
formálnak, a' hol a' bemenőnek szemei a' fák-
lyavilágtól is elámulván, azt gondolja hogy
templombeli oltárokat és tziírázatokat lát maga
előtt.

MERKWÜRDIGE HÖHLEN.

Das Schulerloch in Baiern.

In den großen weiten Höhlen der Kalkge-
birge bildet bekanntlich das mit aufgelöseten
Kalktheilen bereicherte Wasser den Sinter oder
Tropfstein, welcher die innern Wände dieser
Höhlen unter mannigfaltigen Formen bekleidet,
und sie zu sehenswürdigen Gegenständen der
Natur macht. — Solch eine merkwürdige Höh-
le, das *Schulerloch* genannt, sehen wir auch
hier abgebildet. Sie befindet sich in dem Kalk-
gebirge an dem Flusse *Altmühl* in Baiern, un-
terhalb des Dorfes *Alt-Essing*. Der Eingang

zu dieser Höhle ist hoch oben am Felsenberge,
und Anfangs sehr beschwerlich. Doch wird
der unverdrossene Wanderer durch die herrli-
che, hier dargestellte Felsenhalle belohnt. Wie
zu einem Gothischen Dom wölben sich die spit-
zigen Bögen, welche zum Theile auf die bis
zum Boden reichenden Tropfsteinzapfen, wie
auf Säulen, gestützt sind, und so mehrere
Gänge bilden, wo das Auge des Besuchers,
durch den Fackelschein getäuscht, Altäre und
andere Verzierungen einer Kirche zu erblicken
glaubt.

GROTTES REMARQUABLES.

Le Schulerloch en Bavière.

Personne n'ignore que, dans les grottes grandes et espacieuses des montagnes à pierres calcaires, ce sont diverses parties de chaux, concrétionnées par l'eau, qui forment les *stalactites*, qui ornent les parois intérieures de ces grottes par les figures variées, sous lesquelles elles se présentent, et les rendent dignes de fixer notre attention. Telle est celle que nous représente cette planche, et que l'on nomme le *Schulerloch*. Elle se trouve dans la montagne calcaire, sur l'*Altmuhl* en Bavière, au-dessous du village *Alt-Essing*. L'entrée de

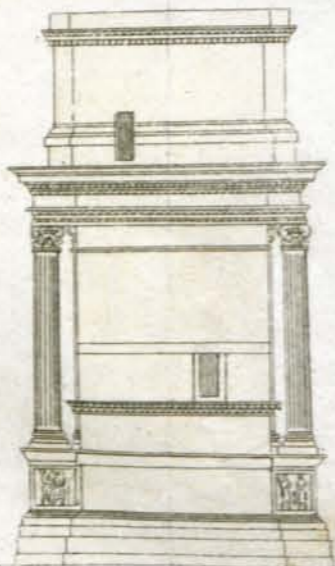
cette grotte est au haut de la montagne, et d'abord très-pénible; mais l'infatigable voyageur ne laisse pas d'être richement récompensé de ses peines par le charmant coup d'oeil, que lui offre la grotte. Les arcs pointus s'y voutent comme pour former un dôme gothique. Les uns reposent en partie sur les stalactites en forme de chandelles de glace et touchant à terre, comme sur des colonnes; par là la grotte se trouve divisée en plusieurs compartimens, où l'oeil du curieux, trompé par la lueur du flambeau, croit apercevoir des autels et autres ornemens d'une église. —

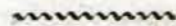
I.

II.

ARCUS TRIUMPHALIS IMPERATORIS SEPTIMII SEVERI

Praesens tabula repraesentat nobis alterum illorum memorabilium monumentorum, quae gratus saepe animus, haud raro autem antiquorum Romanorum adulatio victoriosi imperatoribus erexit, nempe arcum triumphalem, et quidem imperatori *Septimio Severo* propter reatas de *Parthis*, *Arabibus* aliisque populis victorias dedicatum, qui satis integer servatus *Romae* ad radices capitolii hac adhuc die spectatur, ruderibus erutus muroque circumdatus (1).

Fig. I. repraesentat frontem cum quatuor columnis elegantibus et tergemino transitu arcuato, duobusque arcibus intermediis juncto. Super arcu primario conspiciuntur duae elegantes figurae, *Fanam* delineantes; super mi-

noribus autem arcubus res gestae triumphantis imperatoris opere caelato repraesentantur. Supra in planitie, quam vocant *Atticam*, tam in fronte adversa quam aversa, legitur inscriptio, quae et mentionem successoris *) facit. Literae incisae olim aere inaurato expletae fuerunt, sed injuriante tempore furtim ablatae. Tota moles in planam summitatem exit, ad quam scala interiori adscenditur, et in qua olim currus triumphalis hujus victoris cum militibus, a latere adstantibus, stetit lapide excisus.

Fig. II. repraesentat alterutrum latus, utrimque, si columnas et cymatium exceperis, ornamentis nudum. Tota structura est marmore albo exstructa.

*) Nempe filii ejus, M. Aurel. Antonini Caracallae, qui, quod pater pedibus infirmus curru insistere non potuit, patris loco triumphavit; ideoque una cum patre et illi hic arcus a Senatu fuit constructus.

SEPTIMIUS SEVERUS TSÁSZÁR GYŐZÖDELMI-KAPUJA.

A' jelenvaló Tábla ismét egy nevezetes emlékezettjelt ad elénkbe, mellyet a' régi Rómaiak hálá datofságból néha pedig hízeltetésből is, emeltek győzödelmes Vitézvezéreinek, úgy mint, egy Győzödelmi Kaput, melly Septimius Sevérusnak a' Párthusokon, Arabsokon is más Népeken vett győzödelméért emeltetett, a' mellyt meg lehetős állapotban, még ma is láthatni Rómában, a' Kapitolum megett, meg lévén az omladékoktól tisztogatva, és oltalom köfalal körülvéve (1).

Az I. Kép ennek a' homlokát adja elő, annak négy szék ofzlopaival, és három boltozatos általjárásaival együtt, melly közepén kélt boltozat által ismét egyesülnek. A' főboltozat felett két faragott képe látzik Fáma Istenafz-

szonynak. A' kisebb boltozatok felett a' diadalmas Tsáfzár, tettei domború képekkel ábrázoltattak le. Felyül a' Pártázaton, mind elől mind hátul, az Ajánlóírást olvashatni, mellyben a' nevezett Tsáfzárnak a' maradékáról is vagyon emlékezet. — A' bévéssett betük régenten aranyozott bronzal voltak kiverve, de a' mellyeket ellopkodtak. Az egész alkotmány egy laptetön végeződik, a' hova belőlről gráditson fel lehet menni, és a' mellyen régenten a' Győzödelmesnek diadalmi szekere a' körülélvő katonákkal együtt köből kifaragva állott.

A' II. Kép ezen Győzödelmekaput oldalról adja elő, a' honnan annak az ofzlopain és pártázatain kívül semmi tzirádái nintsenek. Az egész pompás alkotmány feje márványból épült.

DER TRIUMPHBOGEN DES KAISERS SEPTIMIUS SEVERUS.

Die beyliegende Tafel stellt uns wieder eines von jenen merkwürdigen Denkmählern vor, welche die Dankbarkeit, wohl aber auch nicht selten die Schmeicheley der alten Römer, ihren siegreichen Helden setzte, nämlich einen Triumphbogen, und zwar den, dem Kaiser *Septimius Severus* wegen seiner Siege über die *Parther*, *Araber* und andere Völkerschaften geweihten, welcher, ziemlich wohl erhalten, jetzt noch zu *Rom* hinter dem *Capitolium*, von dem Schutte gereinigt, und mit einer Schutzmauer (1) umgeben, zu sehen ist.

Fig. 1. stellt die Hauptseite mit ihren vier schönen Säulen und drey gewölbten Durchgängen dar, welche in der Mitte durch zwey Bogen mit einander in Verbindung gesetzt sind. Ueber dem Hauptbogen sieht man zwey schöne Figuren der Göttinn des Rufes. Ueber den klei-

neren Seitenbogen sind die Thaten des triumphirenden Kaisers in Basreliefs dargestellt. Oben in der *Attika* liest man auf der Vorder-, so wie auf der Hinterseite die Zueignungs-Inschrift, in welcher auch des Nachfolgers des genannten Kaisers gedacht ist. — Die eingehauenen Buchstaben waren vor Zeiten mit vergoldeter Bronze eingelegt, die aber entwendet worden ist. — Das Ganze endigt sich mit einer Platteform, zu welcher man im Innern auf einer Treppe hinauf steigt, und auf welcher vormahls der Triumphwagen des Siegers mit Soldaten zur Seite in Stein ausgehauen stand.

Fig. 2. stellt eine der Nebenseiten dieses Triumphbogens vor, die beyde außer den Säulen und dem Simswerke ohne weitere Verzierung sind. Das ganze Prachtgebäude ist aus weißem Marmor aufgeführt.

L'ARC DE TRIOMPHE DE L'EMPEREUR SEPTIME SÉVÈRE.

Nous voyons sur la planche ci-jointe un de ces monumens curieux, érigés par la reconnaissance, mais aussi bien plus souvent par l'adulation des anciens *Romains*, en l'honneur de leurs héros victorieux, savoir l'Arc de Triomphe consacré à la gloire de l'Empereur *Septime Sévère*, qui triompha des *Parthes*, des *Arabes* et de plusieurs autres peuples. On voit encore derrière le Capitole cet Arc assez bien conservé, dégagé de gravois et pourvu d'une balustrade (1).

La première figure nous représente la principale façade avec ses quatre belles colonnes et trois corridors voutés, unis dans le milieu les uns aux autres par trois arcs. On voit au dessus de l'Arc principal deux jolies figures de la renommée. Les exploits du triomphateur sont exécutés en bas-relief sur les arcs latéraux. On lit en haut dans l'*Attique* sur les côtés de devant et de derrière la dedicace, où il est même fait mention du successeur de l'Empereur. Les lettres gravées étaient autrefois incrustées de bronze doré, mais qui a été volé. Le tout se termine par une platte-forme, à laquelle on arrive intérieurement par un escalier, et sur laquelle était autrefois le char du triomphateur avec des soldats à côté, taillé en pierres.

La seconde figure montre une des faces latérales de l'Arc de Triomphe. L'une et l'autre sont sans ornement à l'exception des colonnes et de l'entablement. Tout ce magnifique édifice est en entier de marbre blanc.

PHALAENAE GERMANIAE.

Fig. 1. Phalaena Bombyx Dominula.

Fig. 3. Phalaena Bombyx Bucephala.

Propter fuscum viridem alarum anticarum colorem, et propter maculas albas et aureas variis lineamentis eleganter emicantes, porro propter alas posticas cinabari rubentes et fasciis punctisque nigris atque e nigro caeruleoque variantibus ornatas, in Germanica lingua haec phalaena (A) merito picus dicitur. Quamquam eruca (B) nigra, lineis flavis fasciata et pilosa, foliis variarum arborum, fruticum plantarumque nutriatur, praeprimis tamen cynoglossae foliis gaudet, quare in Germania et textrix cynoglossae vocatur. Plures chrysalides, colore rubro livido splendentes, plerumque una inveniuntur alborum et tenuium filorum textura involutae, quam consociato labore, priusquam in chrysalides mutantur, plures erucæ contextunt.

Eruca multicolor (B), quam hic adultam vides, textricis hujus phalaenae, in Germania ubique obviae, variarum quidem arborum foliis nutritur prae aliis tamen laetatur tiliarum foliis; parum pilosa, prima juventute nigra, paulatim pelle saepius exuta magis magisque flavescit. Insectum volucre (A) ob caput grandiusculum atque ad mediam fere partem collari piloso tectum vocatur et bucephala et capito, item Luna bicornis propter grandiores maculas flavas, anticarum alarum acuminibus appictas. Eruca sub terra in chrysalidem abit, ubi cavernam excavat, quam tamen filorum textura neutiquam investit.

Fig. 2. Phalaena Bombyx purpurea.

Fig. 4. Phalaena Geometra alniaria.

Hanc phalaenam, quam entomologi magni faciunt utpote non in omnibus regionibus obviam (a), Germani ursum vocant, propterea quod alae posticae, grandioribus maculis nigris et caeruleo variantibus ornatae, colore rubro flammescunt. Alae anticae, molliter flaventes, variis notantur maculis minutis ferrugineis, quarum una formam Latinae literae S effingit, quare hoc insectum et ursus litera S notatus dicitur. Eruca (b) ob villos rufos erucis ursinis accensetur, et phalaenae inde enatae ursi vocantur. Chrysalis ferruginea (c) tenui filorum textura circumdatur.

Erucae (b) hujus familiae, cui phalaena geometra adnumeratur, ramulis aridis sunt quam simillimae, praefertim cum eruca erecta quiescit, posterioribus sui partibus nixa. Cum ceteroquin apud in antica solum et postica corporis extremitate pedes habet: non repit omnes corporis partes protrudendo, sed spithamarum more arcus formando; inde nomen Geometrae. Praecipue alni frondibus gaudet, nec tamen aliarum arborum folia spernit. Phalaena (a) alis retrorsum eleganter excisis plusquam simplici illarum colore commendatur. Metamorphosis erucæ in arboribus peragitur, ubi inter folia filis longiusculis involucrium contexit, in quo, ultimis exuviis depositis, chrysalis e viridi albens conspicitur.

NÉMETORSZÁGI PILLÉK.

1. Kép. A' Harkály v. Árnő Pille.

(Phalaena Bombyx Dominula.)

Ezt a' Pillét méltán nevezik Harkálynak, mert a' két első szárnyának setéztöld színét mindenféle formájú szép fejr és narantszínű foltok ékesítik; valamint a' világos tzinóbrion színű hátulsó szárnyait is fekete s' kék színt játszó tsikok, és foltok tarkázzák (A). A' hernyója ugyan, melly fekete, sárgasulytásós, és szőrös (B), mindenféle fák, bokrok és plánták leveleivel él; de az Árnő (Cynoglossum) leveleit különösen szereti, 's a' nevét is innen vette. Ennek az ő rőtbarna fényes pupájai többnyire egy rakáson fekszenek valami fejr vékony szövevényben, a' mellyet több hernyok együtt szönek, minekelotte pupákká változnának.

2. Kép. Az S medve Pille.

(Phalaena Bombyx purpurea.)

Ezt a' pillét a' Németek a' hátulsó szárnyainak eleven pirosságára nézve *Purpurbärnek* nevezik, a' melly nem mindenütt találtatik, és a' Pillangó kedvellőktől különös betsben tartatik. A' hátulsó szárnyai szembetűnő nagy, fekete, kékszínt játszó foltokkal ékeskedik. Sárgás előszárnyain némelly apró barnás foltok látszanak, mellyek közül egynek valóságos deák S formája van, a' honnan S medvének is nevezik. A' hernyója (b) az ő rőt szőrfürtjeiért a' Medvehernyók közé tartozik, a' honnan a' belölök származó Pilléket is nevezik medvéknek. Ennek setét barna pupája (c) a' termézetű állapotjában vékony szövevényel vétetik körül.

3. Kép. A' Hársfa Pille.

(Phalaena Bombyx Bucephala.)

Ennek a' Németországban közönséges Hársfa Pillének az ő tarka 's egészzen megnőtt hernyója (B) sokféle fák leveleivel él ugyan, de mégis leginkább szereti a' hársfa levelet. Ez nem igen szőrös; kitsíny korában egészzen fekete, és tsak azután lefzsz lafsan lafsan sárgává, minek utánna a' bőrét egynehányszor levetette. Szárnyas korában (A) a' Németek ökörfejű, és nagyfejű Pillének is hívják, mivel igen vastag feje van; az első szárnyai hegye felé lévő nagy sárgas foltoktól pedig fél holdnak is nevezik. A' hernyója a' föld alatt válik pupává, a' hol magának tsak egy kis gödröt ás, és azt bé sem fonja.

4. Kép. Az Egerfa Földmérő Pille.

(Phalaena Geometra alniaria.)

A' hernyói (b) annak a' familiának, a' melly közzé ez a' Földmérő tartozik, éppen olyan formájuk, mint az elszáradt faágatska, főképpen mikor a' hernyó nyugodván a' hátuljára felegyenesedik. Minthogy ennek tsak elől, és hátul van egynehány pár lába, és a' derekán egy sint; nem is mász a' testének minden részével előfelé tsúfzva, hanem arafzolvá ernyőzeteket formálván, a' honnan Földmérő nevet is vett. Legjobban szereti az Egerfa levelet, de más egyéb fák leveleit sem utalja. A' Pilléjet (a) inkább a' kitsipkézett hátulsó szárnyaiért kedvelik, mint egyes színéért. A' hernyó a' fán pupázik, a' hol a' levelek között fon hajlékot hofzszú szálú nyálkájából, a' mellyben utolsó bőrét levetvén, úgy jelenik meg, mint zölde fejr pupa (c).

DEUTSCHE NACHTFALTER.

Fig. 1. Der Specht.

(Phalaena Bombyx Dominula.)

Wegen der schwarzgrünen Grundfarbe der Vorderflügel, und der darauf zierlich abstechenden weissen und orangefarbigten Flecken von mancherley Gestalt, so wie zugleich wegen der hoch zinnoberrothen Hinterflügel, die mit schwarzen, ins Blaue spielenden Binden und Tupfen geziert sind, führt dieser Nachtfalter (A) mit Recht den Nahmen des Spechtes. Obgleich die schwarze gelbstreifige behaarte Raupe (B) sich von den Blättern mancherley Bäume, Sträuche und Kräuter nährt, so liebt sie doch vorzüglich die Blätter des Hundszungenkrautes, weshalb der Nachtfalter auch der Hundszungen-Spinner genannt wird. Mehrere rothbraune glänzende Puppen (C) liegen meistens beysammen, innerhalb eines weissen dünnen Fadengewebes, welches mehrere Raupen, ehe sie sich verpuppen, gemeinschaftlich spinnen.

Fig. 2. Der Purpurbär.

(Phalaena Bombyx purpurea.)

Den Nahmen Purpurbär führt dieser von Schmetterlingsfreunden sehr geschätzte, nicht in allen Gegenden anzutreffende Nachtfalter (a) wegen seiner brennend rothen Hinterflügel, die mit stark abstechenden großen schwarzen, ins Blaue spielenden Flecken gezieret sind. Die sanft gelben Vorderflügel führen mancherley kleine bräunliche Flecken, unter welchen einer die Gestalt eines Lateinischen S zeigt, weshalb das Insect auch den Nahmen gelber S Bär erhalten hat. Die Raupe (b) gehört wegen ihrer oft fuchsrothen Haarbüschel zu den Bärenraupen, und man nennt deshalb auch die daraus entstehenden Schmetterlinge Bären. Die dunkelbraune Puppe (c) ist in der Natur von einem zarten Fadengewebe umgeben.

Fig. 3. Der Lindenspinner.

(Phalaena Bombyx Bucephala.)

Die buntscheckige, völlig erwachsene Raupe (B) dieses in Deutschland gemeinen Spinner-Nachtfalters nährt sich zwar von den Blättern mancherley Bäume; liebt aber doch vorzüglich die Lindenblätter. Sie ist wenig behaart; in frühester Jugend ganz schwarz; und gewinnt erst nach und nach, nachdem sie mehrmals ihre Haut ablegt, immer mehr Gelb. Das geflügelte Insect (A) führt wegen seines dicken, halb unter dem langhaarigen Halskraagen versteckten Kopfes auch den Nahmen des Ochsenkopfes und Großkopfes, und wegen der großen gelblichen Flecken an den Vorderflügelspitzen die Benennung: der halbe Mond. Die Raupe verpuppt sich unter der Erde, wo sie sich bloß eine Höhle baut, ohne solche mit einem Fadengewebe auszutapeziren.

Fig. 4. Der Erlenspinner.

(Phalaena Geometra alniaria.)

Die Raupen (b) der Familie, zu welcher dieser Spanner gehört, haben vollkommen die Gestalt dürre Baumästchen, besonders wenn die Raupe im Ruhestande aufgerichtet auf ihrem Hintertheile sitzt. Da sie nur ganz vorn und ganz hinten einige Paar Füße, in der Mitte des Leibes aber keine hat: so kriecht sie nicht mit allen Theilen des Leibes fortschiebend vorwärts, sondern spanweise, indem sie Bogen bildet, daher der Nahme Spanner (Geometra). Sie frisst am liebsten Erlensblätter, verachtet aber auch die Blätter anderer Bäume nicht. Der Schmetterling (a) gefällt mehr wegen der hinterhalb zierlich ausgeschnittenen Flügel, als wegen der simplen Farbe derselben. Die Verpuppung der Raupe erfolgt an Bäumen, wo sie zwischen Blättern ein Gehäuse aus langen Fäden spinnt, innerhalb welchen sie ihre letzte Raupenhaut ablegt, und als grünlich weisse Puppe (c) erscheint.

PHALÈNES D'ALLEMAGNE.

Fig. 1. Le Pic.

(Phalaena Bombyx Dominula.)

Le verd noirâtre, qui forme la couleur primitive des ailes de devant, et qui se marie très-agréablement avec les taches blanches et oranges, diversement variées, qui s'y trouvent, ainsi que le rouge de cinabre des ailes de derrière rayées et mouchetées de noir, tirant sur le bleu, a fait donner à juste titre le nom de Pic à ce papillon (A). Quoique la chenille (B) velue, noire, à bandes jaunes, se nourrisse des feuilles de plusieurs arbres, arbustes et plantes, elle préfère cependant les feuilles de la cynoglosse officinale; c'est pour cela qu'on nomme aussi ce papillon la phalène cynoglosse. Plusieurs chrysalides (C) d'un brun rouge luisant sont pour l'ordinaire ensemble dans l'intérieur d'un léger tissu blanc, que filent en commun plusieurs chenilles, avant de se transformer en chrysalides.

Fig. 2. La Phalène pourprée.

(Phalaena Bombyx purpurea.)

Ce Papillon (a), estimé de tous les amateurs, et qui n'est pas de toutes les contrées, s'appelle Phalène pourprée à cause de ses ailes de derrière, qui sont d'un rouge de feu, ornées de grandes taches noires, tirant sur le bleu, ce qui ne laisse pas de faire un bel effet. On aperçoit sur le jaune tendre des ailes de devant des mouches brunâtres, dont une a la forme d'une S latine. La chenille (b), est du genre des chenilles d'Ours, à cause de ses touffes, qui sont souvent rousses; ce qui fait aussi donner le nom d'ours aux papillons, qui en proviennent. La chrysalide (c) d'un brun foncé est enveloppée d'un léger tissu.

Fig. 3. La Phalène - fileuse de tilleul.

(Phalaena Bombyx Bucephala.)

La chenille (b) bigarrée de ce papillon, si commun en Allemagne, se nourrit à la vérité des feuilles de plusieurs arbres, mais elle préfère les feuilles de tilleul. Elle est peu velue, noire à sa naissance, et ne devient tout à fait jaune qu'insensiblement et après avoir mué plusieurs fois. L'insecte ailé (A) a aussi le nom de tête de boeuf, à cause de sa grosse tête à demi cachée sous le poil long, qui règne autour de son cou; et celui de demi-lune à cause des grandes taches jaunâtres, placées à l'extrémité des ailes de devant. La chenille se chrysalide sous la terre, où elle ne fait que se creuser un trou sans l'entourer d'un tissu.

Fig. 4. La Phalène arpenreuse d'aune.

(Phalaena Geometra alniaria.)

Les chenilles (b) de la famille à la quelle appartient celle-ci, ressemblent parfaitement à de petites branches sèches d'arbre, surtout lorsque la chenille est sur son séant. Comme elle n'a absolument que quelques pattes sur le devant et le derrière et qu'elle n'en a aucune dans le milieu du corps, elle ne se porte pas en avant en rampant avec toutes les parties du corps, mais seulement par bond, en formant un arc, ce qui lui a fait donner le nom de phalène arpenreuse. Quoiqu'elle se nourrisse de préférence des feuilles d'aune, elle ne méprise pas pour cela les feuilles des autres arbres. Le papillon (a) plaît beaucoup plus par la jolie découpe de ses ailes que par leur couleur unie. Les chenilles se chrysalident sur les arbres, où elles se filent entre les feuilles une espèce de cocon, en dedans du quel elles déposent leur dernière peau de chenille, et paraissent comme une Chrysalide (c) blanche-verdâtre.

MONTES MEMORABILES.

I. Mons campaniformis (Gross-Glockner).

Mons *Campaniformis*, quem hic repraesentatum videmus, a similitudine Campanae nominatus, 12,000 pedum supra maris aequor escendit, et altissimus montium Salisburgensium in confinio Carinthiae et Tirolis exurgit. Primus recentiori tempore summum ejus verticem ad ampliandam rerum naturalium notitiam Episcopus Gurcensis, principum Salmo-Reiferscheidensium prosapia ortus, cum pluribus doctis hominibus conscendit. Ad commodum illorum, qui post illum illuc escensuri essent, reverendus Episcopus plures casas construendas curavit, quarum primam et maximam, quam *Altitudinem Salmonensem* (Salms-Höhe) vocant, hic depictam videmus. Exinde iter pedibus per rupium voragines et campos nivibus stratos, maximo saepe periculo, ementiendum est. Usque ad montis verticem, in duo acumina dissectum, iter sex horarum esse dicitur. In summitate verticis, ubi non nisi sex vel octo homines una consistere possunt, nunc extat signum crucis ferreae, 12 pedes altum.

Ex hoc loco serena tempestate amoenissimus per Carinthiae et Styriae alpes aperitur prospectus, ulterius apparet Tirolis cum fluminibus Oeno et Dravo. Egregiam descriptionem itineris ad conscendendum hunc montem instituti, Professor *Schultes* publici juris fecit, qui Viennae natus, Oeniponti antea, nunc Landhutae docet.

II. Mons niveus.

Mons niveus, cujus vertex et latus septentrionale, prout nomen ejus indicat, totum per annum nivibus sternuntur, in Austria inferorri ad limitem Styriae situs, a Vindobona 9 milliariis distat. Quamquam minus altus quam ille, cujus modo meminimus, tamen 6600 pedes supra mare exurgit; itaque tertia parte altior est quam notus ille *Mons niveus* in Silesia. Iter ad eum conscendendum ducit per tractus amoenos, et vertex sine periculo aditur. Inde prospectus per jucundam regionem usque ad Viennam patescit, sudoque coelo instar lemnisci tenuis et argentei in longinquo portus Tergestinus apparet.

NEVEZETES HEGYEK.

I. A' Nagy Glockner.

A' Nagy Glockner, mellyet itt leábrázolva látunk, és a' melly az ő harangformájáról vette nevét, 12,000 lábnyira emelkedik a' tenger színe felett, 's legnagyobb a' Szaltzburgi bértek között, a' hol ez Karinthia, és Tirolis határán fekszik. Még csak nem régen mentek fel a' tetejére legelőször. Ezt az utat a' természet tudományja előmozdítására a' Gurki Püspök, Hertzeg *Salm-Reiferscheid* tette meg, több kiválogatott tudósokkal együtt. A' későbbi utazók könnyebbségére ez a' nagy érdemű Püspök több hajlékokat építtetett. — Az első, és legnagyobbnak, melly itt le is van rajzolva a' neve ez: *Salmshöhe*. — Innen fogva az utat gyalog kell folytatni közikla repedéseken és hótérségeken kereftül, melly gyakran igen veszedelmes. Innen a' Glockner tetejéig, melly ismét kettős hegyű 6 óráig kell menni. A' legfelsőbb tetőn, a' hol csak 6 legfeljebb 8 ember fér el, most egy 12 lábnyi magas vas kereft

áll. Erről a' leggyönyörködtetőbb széllyellátás van a' Karinthiai, és Szájerorfsági bértekre; továbbra kilátszik Tirolis az Inn, és Dráva vizével együtt. — Igen betses Leírását adta ki *Schultes* Insprukki Professor egy Útazásnak a' Glocknerre.

II. A' Schneeberg (a' Havasbértz).

A' Schneeberg, mellynek a' teteje, és észlaki oldala, mint a' neve mutatja egész efsztendőt által hóval van béborulva, 9 mértföldre van Bétstől Alsó Aufztriában Stajerorfság határán. Nem olly magas ugyan, mint az elébbeni; de mégis a' magassága 6600 lábnyi a' tenger színe felett; és így $\frac{1}{3}$ részfel magasbb, mint a' Sléziai híres Schneekoppe. Az útja sokféleképpen gyönyörködtető tájjékokon megy kereftül, és a' tetejére veszedelem nélkül fel lehet menni. Innen sok szép tájjékokat belát az ember egész Bétsig. Tiszta időben még a' Triefzti kikötőhelyet is beláthatni, mint valami ezüst pántlikát.

MERKWÜRDIGE BERGE.

I. Der Grofs-Glockner.

Der *Grofs-Glockner*, den wir hier abgebildet sehen, und der von seiner glockenähnlichen Figur den Nahmen hat, ragt 12,000 Fuß über die Meeresfläche empor, und ist der höchste unter den Bergen von Salzburg, wo er an der Gränze von Kärnthen und Tyrol liegt. — Erst in den neuern Zeiten wurde seine höchste Spitze bestiegen; dieses unternahm zum Besten der Naturkunde der Bischof von Gurk, ein Prinz von *Salm-Reiferscheid*, mit mehreren ausgezeichneten Gelehrten. Zur Bequemlichkeit späterer Reisenden liefs der würdige Bischof mehrere Häuser als Obdach bauen. — Das erste und größte hier abgebildete heift die *Salms-Höhe*. Von hier mufs die Reise zu Fuß über Felsenklüfte und Schneefelder fortgesetzt werden, und ist oft sehr gefährlich. Bis zum Gipfel des Glockners, der wieder in zwey Spitzen getheilt ist, rechnet man 6 Stunden. Auf dem höchsten Gipfel, wo nur 6 bis 8 Menschen Platz haben, steht jetzt ein 12 Fuß hohes eisernes Kreuz. Hier

hat man bey heiterem Wetter die entzückendste Aussicht über die Alpen von Kärnthen und Steyermark; weiter hin überblickt man Tyrol, mit den Flüssen Inn und Drau. — Eine treffliche Beschreibung der Reise auf den Glockner hat uns Hr. Professor *Schultes* in Innsbruck gegeben.

II. Der Schneeberg.

Der *Schneeberg*, dessen Gipfel und nördliche Seite, wie sein Name sagt, das ganze Jahr mit Schnee bedeckt ist, liegt 9 Meilen von Wien in Unter-Oesterreich an der Gränze von Steyermark. Obgleich nicht so hoch als der vorige, beträgt seine Höhe doch 6600 Fuß über der Meeresfläche; also ist er ein Drittel höher als die berühmte Schneekoppe in Schlesien. Der Weg dahin führt durch mannigfaltig interessante Gegenden, und der Gipfel ist ohne Gefahr zu besteigen. Von hier überblickt man eine reizende Landschaft bis nach Wien hin. Bey heiterem Wetter erscheint selbst in weiter Ferne als ein feines Silberband der Haffen von Triest.

MONTAGNES REMARQUABLES.

Nr. 1. Le grand-Glockner.

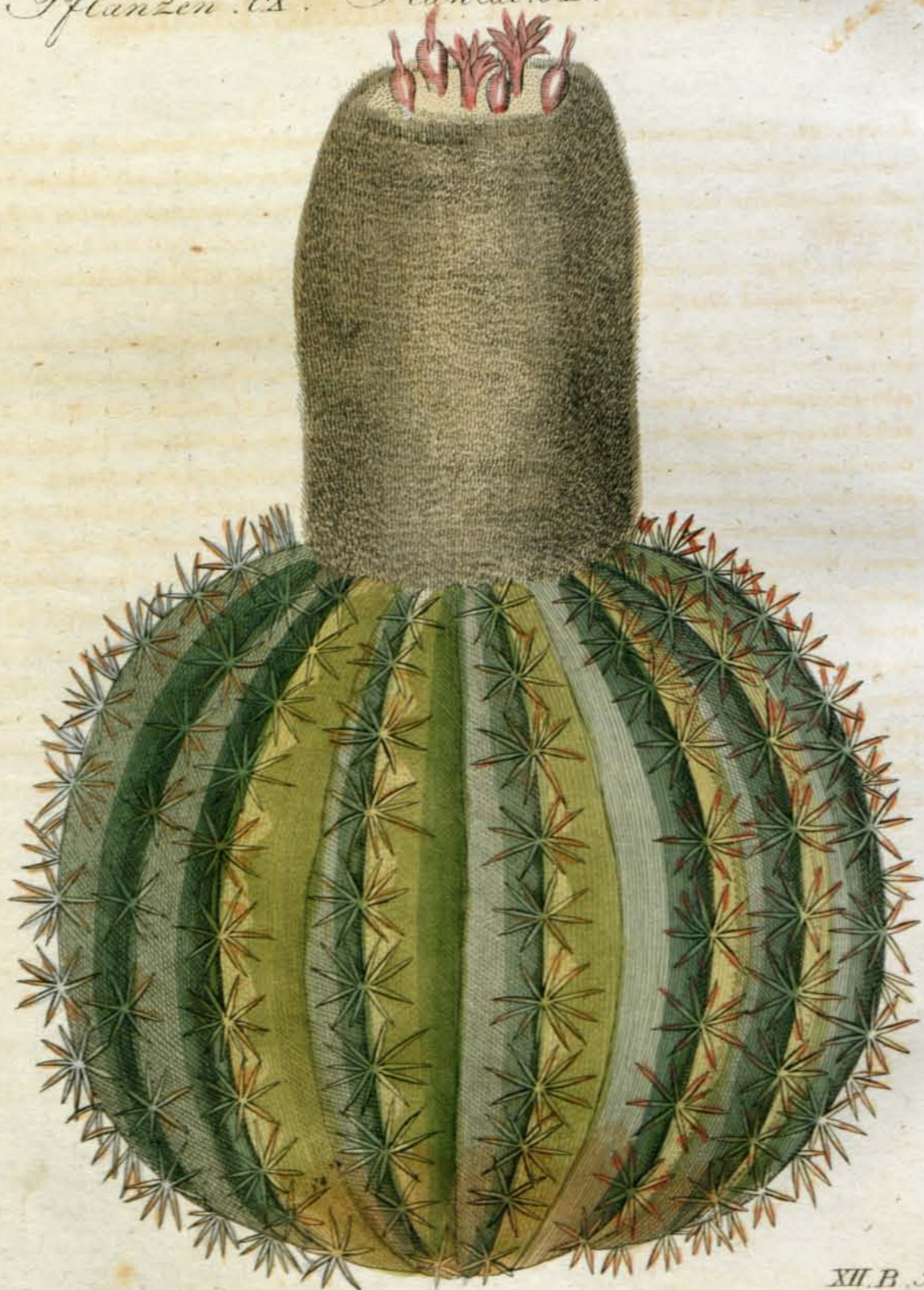
Le *grand-Glockner*, que nous voyons représenté ici, et qui tient son nom de sa ressemblance avec une cloche, s'élève 12,000 pieds au-dessus de la surface de la mer. Il se trouve sur les frontières du Tyrol et de la Carinthie, dans le pays de Salzbourg, dont il est la montagne la plus élevée. Ce n'est que de nos jours qu'on en a gravi le faite. Un prince de *Salm-Reiferscheid*, évêque de Gurk, le tenta le premier avec plusieurs savans, dans l'espérance de faire quelque découverte utile à la physique. Le digne prélat fit bâtir plusieurs maisons pour la commodité des voyageurs, qui l'imiteraient, et pour qu'ils eussent un abri. La plus grande de ces maisons et qui est dépeinte sur cette planche, s'appelle *Salms-Höhe*. Delà on continue à pied le voyage, qui ne laisse pas d'être très-dangereux, parce qu'on est obligé de passer sur des fentes de roc et des sentiers couverts de neige, et l'on compte 6 lieues jusqu'au sommet, qui se divise en deux pointes. On a placé une croix de fer de 12 pieds de haut sur le plus haut faite,

où 8 personnes peuvent à peine se placer. On y jouit de la perspective la plus attrayante sur les Alpes de la Carinthie et de la Stirie; plus loin on découvre le Tyrol ainsi que l'Inn et la Drave. Mr. le professeur *Schultes* d'Innsbruck nous a donné une excellente description de son voyage sur le *Glockner*.

Nr. 2. Le *Schneeberg*.

Le *Schneeberg* ou montagne de neige, dont le sommet et le côté septentrional sont couverts toute l'année de neige, comme l'indique son nom, est dans la basse Autriche, sur les frontières de la Stirie, à 15 lieues de Vienne. Quoique moins haute que la précédente, elle s'élève 6600 pieds au-dessus de la surface de la mer, et est plus haute d'un tiers que la célèbre *Schneekoppe* en Silésie. La route passe par les contrées les plus intéressantes, et l'on peut parvenir à son sommet sans danger. Delà on découvre les paysages les plus riens, jusqu'à Vienne. Par un tems serein le port même de Trieste se montre à l'oeil dans le lointain comme un ruban argenté.

CACTI AMERICAE MERIDIONALIS.

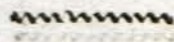

Cacti, qui in Europaeorum calefactoriis occurrunt, tantum in calidioribus Americae meridionalis regionibus vicinisque insulis, intra tropicos sitis, tamquam in solo materno sponte nascuntur. Sunt autem omnes succulenti et carnosi, cumque ex aëre potius quam e solo fertilitatem ac nutrimentum hauriant, hanc ob causam per calidissimos terrarum tractus in solo aridissimo vel saxeo proveniunt. Pleraque harum plantarum foliis, quae dicimus, destitutae, stirpibus tantum et ramis componuntur, in varietate specierum variam quidem, semper tamen conformem figuram habentibus, utpote qui artubus nunc foliatis, nunc vario modo globosis, nunc cylindratis, nunc plus minus angulatis, oblongis et fasciatim aculeatis consistunt. Eo magis ab hac stirpium et ramorum uniformitate abluunt flores eleganter constructi et pulchre colorati, qui plerumque post solis occasum una tantum vice efflorescunt et paucas post horas rursus in per-

petuum clauduntur. Fructus hujus plantae, ficibus similes et esculenti, sunt amoeno atque acidulo sapore. In hac tabula apparet depictus

Cactus melocactus.

Artus stirpis sunt magnitudine capitis humani, simili peponibus forma circumcirca deorsum striata, ita ut multae, plerumque 14 costae, vel anguli, protuberent, in dorso fasci- culis aculeorum horrescentes. Cum planta in eo est, ut efflorescat et fructus ferat: superius protrudit scapum cylindratum, oblongum, cras- sum, pilosum et aculeatum; unde circumcirca, frequentius autem e vertice, exsurgunt flores primum rosei, mox in cochenillae ruborem abituri, quorum quivis circumcirca superius insidet germi ovario, fructum ficibus simi- lem, instar cochenillae rubentem et carnosum, explicituro, in quo fructu flos marcidus supra insidens durat.

DÉLI AMÉRIKAI KAKTUSOK.

Az Európai Hollandiai Melegágyokban találtató Kaktusok csak déli Amériká melegebb tartományiban, és naptérítő között Amérikához legközelebb fekvő szigetekben teremnek tulajdon képpen mint hazai plánták. Ezek mind leves, húsos plánták, mellyek inkább a levegőből mint a földből szívják táplálót, és termékenységet; a honnan, a leghevesebb tájjékokon a száraz homokban, és köves földön is megteremnek. Ezek többnyire leveletlen növények, és csak derekaik s ágai vannak, mellyek a külömbféle fajoknál külömbözök ugyan, de mégis mindig egymáshoz hasonlítók, és részlerént tsupa levélformájú, majd külömbféle golyóbisos, majd hengerforma, majd pedig több vagy kevesebb pártázatú, tövisfürtökkel bennött tagokból állanak. Annál szemtünőbbek ezen együgyű szabású derekok, és ágai mellett, ezeknek szépalkatúsú, és szépszínű virágaik, mellyek többnyire csak naplemente után egyszer nyitnak, és kevés órák

mulva ismét örökre öszvevonulnak. Ezen plántáknak a gyümöltsei hasonlók a figékhez, megehetők, és kellemetes savanyú ízük. Itt látjuk lerajzolva:

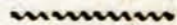
A' Dinnyeforma Kaktust.

(Cactus Melocactus.)

A' derekának ízei akkorák mint egy emberfő, és dinnyeformájú, mellyek köröskörül lefelé rovátkosok, úgy hogy sok, néha 14, bordái állanak ki, mellyek a gerintzeken tövisfürtökkel rakva vannak. Mikor a plánta virágozni vagy gyümöltözni készül, felyül egy hengerforma magas, vastag, szörös, és tövissekkal megrakott szárat hajt ki; ebből bújnak szét ki körül, többnyire legfelyül több eleinte rózsaszín, végre kosenilla színű virágok, mindenik a magzaton ül, s ebből szét figeformájú setét kosenilla színű húsos gyümöltés lesz, a mellyen az elhervadt virág megmarad.

SÜD-AMERIKANISCHE FACKELDISTELN.

Die in Europäischen Treibhäusern anzutreffenden *Fackeldisteln* sind einzig in den wärmern Ländern des südlichen Amerikanischen Erdtheiles und der zwischen den Wendekreisen Amerika zunächst liegenden Inseln als ursprünglich einheimisch anzutreffen. Es sind sämmtlich saftreiche fleischige Gewächse, die mehr aus der Luft, als aus dem Boden Fruchtbarkeit und Nahrung an sich ziehen, und deshalb in den heißesten Erdstrichen auf dem trockensten Sand- oder Steinboden gedeihen. Die meisten dieser Pflanzen haben keine eigentlichen Blätter, sondern bestehen bloß aus Stämmen und Aesten, die bey den verschiedenen Arten eine verschiedene, doch jedes Mahl durchaus gleichförmige Gestalt haben, und theils aus lauter blattförmigen, bald aus mancherley kugeligen, bald aus walzenförmigen, bald aus viel oder wenig kantigen, länglichen, mit Stachelbüscheln besetzten Gliedern bestehen. Desto mehr stehen bey einer solchen Einförmigkeit der Stämme und Aeste die schön gebauten und schönfarbigen Blumen ab, welche meistens erst nach Sonnenuntergang nur Ein Mahl aufblühen, und nach wenig Stunden schon wieder für immer sich schliessen. Die Früchte dieser Pflanzen glei-

chen den Feigen, sind genießbar, und haben einen angenehmen säuerlichen Geschmack.

Wir sehen auf gegenwärtiger Tafel abgebildet:

die melonenförmige Fackeldistel.

(Cactus Melocactus.)

Die Glieder des Stammes sind von der Größe eines Menschenkopfes, und haben eine melonenähnliche Gestalt, welche ringsum von oben nieder ausgefurcht ist, so daß viele, meistens 14 hohe Ribben oder Kanten hervortreten, welche auf ihrem Rücken mit Stachelbüscheln bewaffnet sind. Wenn die Pflanze Anstatt macht, Blüthen oder Früchte hervor zu bringen, so treibt sie oberhalb einen walzenförmigen, hohen und dicken, behaarten und bestachelten Schaft hervor; und aus diesem treten ringsum, am häufigsten aber am Scheitel, mehrere Anfangs rosenrothe, zuletzt cochenillroth werdende Blumen hervor, davon jede auf einem Fruchtknoten oberhalb ringsum aufsitzt, welcher sich nachher zu einer feigenförmigen, dunkelcochenillrothen, fleischigen Frucht entwickelt, auf welcher die verwelkte Blume oberhalb aufsitzend sich erhält.

CIERGES DE L'AMÉRIQUE MÉRIDIONALE.

Les *Cierges*, que l'on trouve dans les serres chaudes de l'Europe, sont originaires de l'Amérique méridionale et des îles, qui sont le plus près du tropique de l'Amérique. Ce sont des plantes pleines de suc et charnues, qui reçoivent leur nourriture et pompent l'humidité plus de l'air que du terroir, aussi réussissent-elles le mieux dans le sable le plus sec ou le terroir le plus pierreux des climats les plus brulants. Ces plantes, privées de feuilles, n'ont que la tige et des rameaux, qui, dans les diverses espèces, paroissent avoir une forme toute différente, quoiqu'absolument uniforme. Les membres sont tantôt en forme de feuille, tantôt sphéroïdes, tantôt cylindriques, tantôt marqués de côtes longitudinales et chargés de faisceaux d'épines. Cette uniformité de la tige et des branches n'en contraste que plus avec les fleurs dont les couleurs sont très-vives. Cette plante ne fleurit qu'une fois, après le coucher du soleil, et la fleur se ferme peu d'heures après pour toujours. Le fruit de ces plantes ressemble à une figue, il est

assez agréable et acidule; les Américains le mangent.

Cette planche nous représente

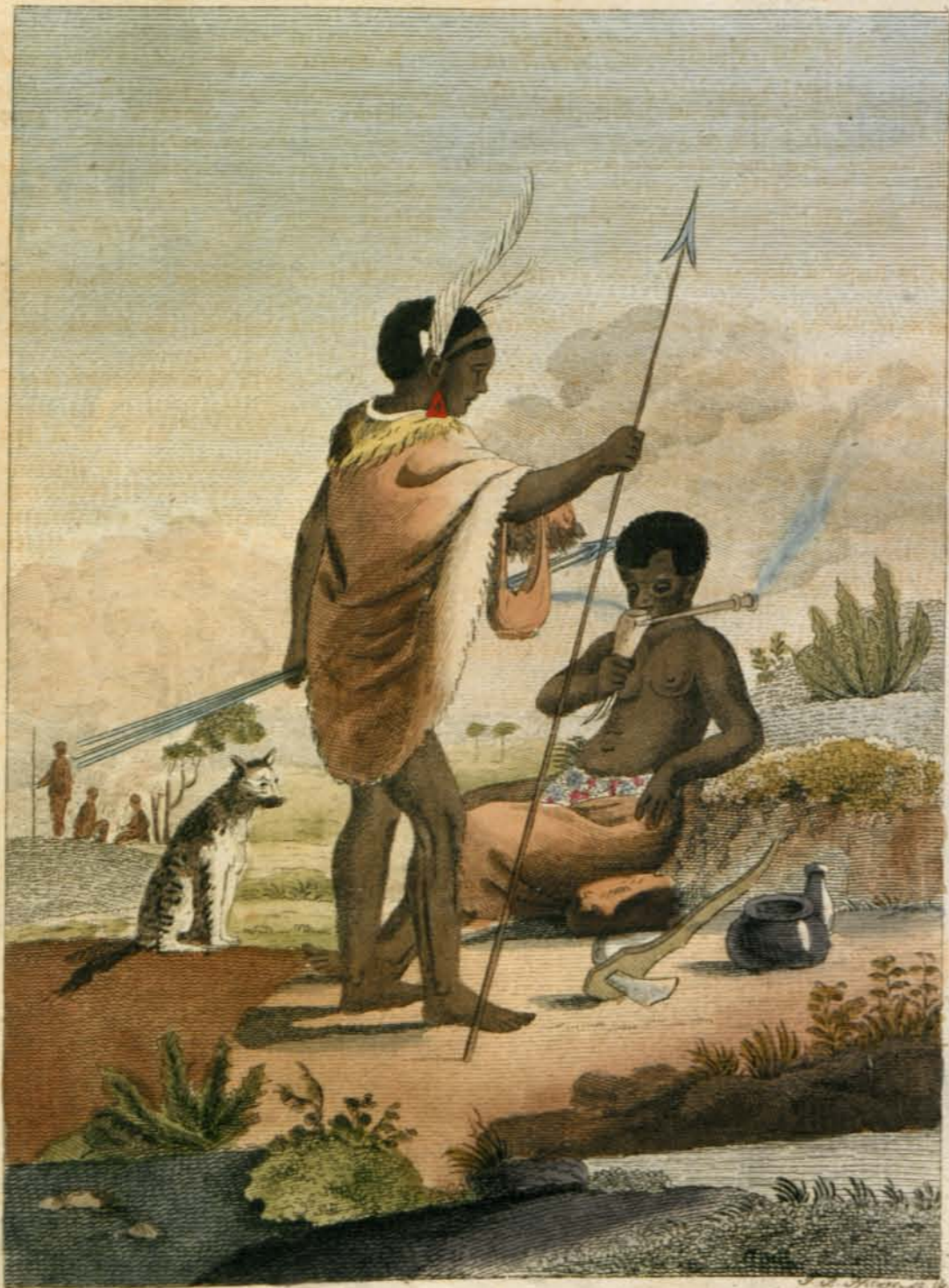
le Cierge Melon.

(*Cactus Melocactus.*)

La tige de cette plante, grosse à peu-près comme la tête d'un homme, a la forme d'un melon; elle est marquée aumoins de 14 côtes longitudinales, chargées sur leur dos de faisceaux d'épines. Quand la plante se dispose à fleurir ou à porter des fruits, il se forme au sommet de la tige un spadix cylindrique, couvert d'un duvet très-épais, au travers duquel sortent d'innombrables épines; c'est de celui-ci, mais bien plus souvent du corolle que sortent les pétales, disposés tout autour, d'abord roses, puis cramoisis, dont chacun est placé audessus d'un bouton; qui ne tarde pas à se développer en un fruit charnu, d'un cramoisi foncé, de la forme d'une figue, et au dessus duquel reste et se conserve la fleur fanée.

Verm. Gegenst. CV. Miscellanea. CV. Melanges. CV.

B E T S U A N I .

Betsuani ex Africa meridionali sive *Busua-* Muliercula assidens, cui adolescentulus col-
ni, gens Cafrorum, cujus habitacula et vi- loquitur, pudenda decenter corio praecincto-
 vendi mores jam tomo undecimo cognovimus, rio, quasi tunica, operit. Plures aliae curta
 hac tabula multo melius quoad corporis colo- gestant pallia. Quae hic pingitur mulier fu-
 rem et figuram depinguntur. Hic videmus vi- mum herbae *Nicotianae* sorbet, quem e cornu
 rum et mulierem juvenili aetate. Vir caput ha- cavo et aqua repleto, cui fistula cum capite
 bet pennis ornatum, inaures triangulares, suam supra inserta est, cum voluptate haurit. Pro-
 que nuditatem brevi pallio pelliceo et subliga- pe illam jacet securis, hanc enim apud gen-
 culo tectam; e brachio pendet corbicula aut tem ligna caedere inprimis est mulierum. Juxta
 potius sacculus, manibusque gestat jacula, tela et vasa culinaria humi posita conspicimus.
 usitatissima his bellicosus semibarbaris, qui
 cum vicinis non raro cruentis implicantur litibus.

A' BÉTTSUÁNOK.

A' déli Afrikai Kafferek, kiket Béttsuánoknak neveznek, a' kiknek lakásait, és életek módját már (ebben a' Darabban) láttuk, a' jelenvaló Táblán még világosabban le vannak rajzolva testek színére, és formájokra nézve. — Ezen egy fiatal férjfiat és afzfonyt látunk. A' férjfi a' fejét tollakkal ékesgette fel, három szegű fülönfüggőt visel, és mezítelenségét egy rövid hátibörrel, és előkötővel fedezi; a' karján valami kosárka vagy inkább zatskófügg, és a' kezében dzsidát tart, melly legközönségesebb fegyvere ezen hadfzeretőfélvad népnek, melly gyakran véres veszekedésekbe keveredik a' zom-
szédjaiyal.

Az a' fiatal aszszony, melly itt ül, és a' mellylyel az a' fiatal férjfi magát múlatja, testének alsó felét illendően befedezte előkötővel, mint valamely pendelyjel. Sokan az afzfonyok közül rövid lebernyeget is hordoznak köpönyeg gyanánt. Az itt lerajzolva lévő afzfony dohá-
nyozik; a' pipafüstöt egy vízeltete türökből szivja fel, a' mellybe egy fapípfázár van bédugva. Mellette fekszik a' favágó fejszéje; mert itt a' favágás legfőbb foglalatofságok az afzfonyoknak. A' mellett látunk még egy pár főző-
edényt a' földön.

DIE BEETSCHUANER.

Das Süd-Afrikanische Kaffervolk, die *Beetschuaner* (auch Buschwaner) genannt, dessen Wohnungen und Lebensweise wir bereits (im eilften Bande) kennen gelernt haben, ist auf beyliegender Tafel nun noch charakteristischer nach seiner Leibesfarbe und Gestalt abgebildet. Wir sehen auf derselben einen jungen Mann und ein junges Weib. Der Mann hat seinen Kopf mit Federn geschmückt, trägt dreyeckige Ohrgehänge, und seine Blöße mit einem kurzen Mantel von Thierfellen und mit einem Schürzchen bedeckt; am Arme hängt ihm eine Art Körbchen oder vielmehr Säckchen, und in den Händen hält er Hassagajen, oder Wurfspielse, die gewöhnlichsten Waffen dieser kriegerischen Halbwilden, die nicht selten in blutige Streitigkeiten mit ihren Nachbarn verwickelt sind.

Das junge Weib, das hier sitzt, und mit welchem der junge Mann sich unterhält, hat seinen Unterleib anständig mit Schürzen von Leder bedeckt, die eine Art von Unterröcken bilden. Mehrere Weiber tragen auch kurze Mäntel. Die hier abgebildete Frau raucht Tabak, dessen Rauch sie aus einem hohlen, mit Wasser gefüllten Horne, in das oben eine hölzerne Pfeifenröhre mit dem Kopfe eingefügt ist, ganz behaglich einschlürft. Neben ihr liegt ihre Holzaxt; denn das Holzfällen ist hier eine Hauptbeschäftigung der Weiber. Dabey sehen wir ein Paar Kochgeschirre auf der Erde stehen.

LES BETSCHUANS.

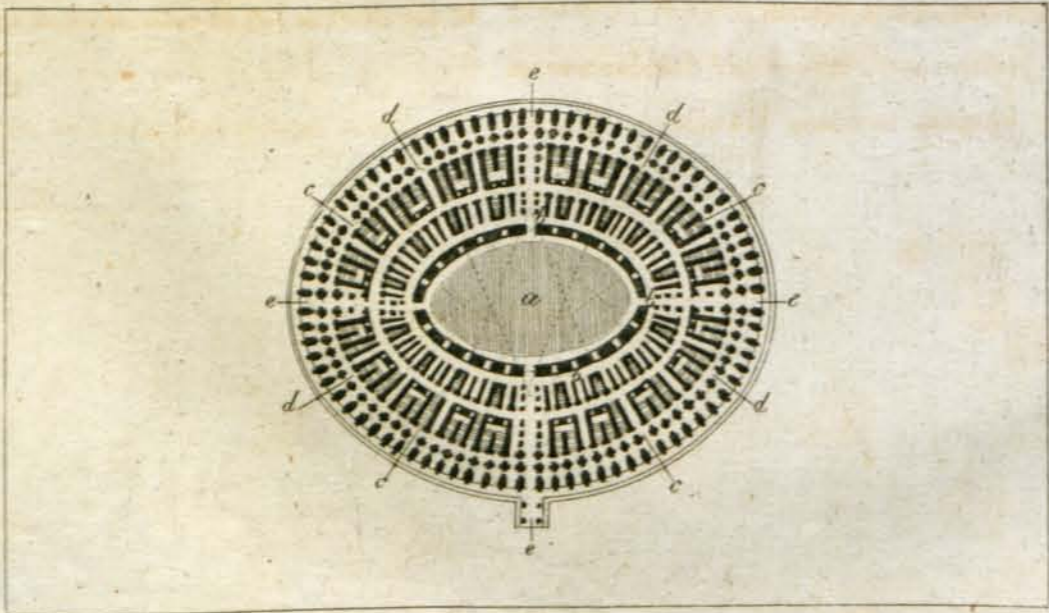
La planche ci-jointe nous représente beaucoup plus caractéristiquement la couleur et la figure des Caffres *Betschuans* de l'Afrique méridionale, dont nous connaissons déjà les habitations et le genre de vie d'après la planche du onzième volume. Nous voyons ici un jeune homme et une jeune femme. L'homme a la tête parée de plumes, il porte des pendans d'oreilles triangulaires, un manteau court de peau et un petit tablier pour cacher sa nudité. Il a appendu à son bras une espèce de corbeille ou plutôt de bissac, et tient dans les mains des javelots, armes ordinaires de ces demi-sauvages guerriers, qui ne laissent pas d'être assez souvent engagés dans des disputes sanglantes avec leurs voisins.

La femme, qui est ici assise, et qui s'entretient avec le jeune homme, a le bas-ventre décentement couvert de tabliers de peau, lesquels forment une espèce de cotillon. Plusieurs femmes portent aussi des manteaux courts. Cette femme-ci fume du tabac, dont elle savoure et avale la fumée par une corne creuse, pleine d'eau, à la quelle tient par en haut un tuyeau de pipe de bois, ainsi que la tête. Près d'elle est sa cognée, car la fonction principale des femmes c'est de fendre le bois. Nous voyons aussi quelques ustensiles de cuisine.

II.

COLOSSEUM SIVE AMPHITHEATRUM IMPERATORIS FLAVII VESPASIANI.

Memoratu dignissimis et magnificentissimis antiquae Romanorum architecturae reliquiis accensenda sunt et amphitheatra partim ad hunc usque diem servata; atque illorum, quae adhuc hodie plus minusve mutilata Romae visuntur, amphitheatrum ab imperatore Flavio Vespasiano duobus abhinc post excisam Hierosolymam annis constructum, quod praesens tabula repraesentat, pulcherrimum est simulque amplissimum, cujus et pars potior ad nostra usque tempora permansit. Quae autem nunc desunt, non injuria temporum sed hominum truncata atque ablata fuerunt.

contignationes exaltata, quarum singulae singula columnarum serie ornantur. Prout ichnographia *Fig. II.* ostendit, est forma ovata. In medio patet arena, ubi homines cum hominibus aut cum bestiis decertabant, quo multa spectantium millia, in hoc aedificio lapideo circumscidentia, oblectarentur. Arenam infra ambit circuitus cum gradibus (*b*), sub quo fornices ad servandis bestiis destinati reperiuntur. Quatuor vomitoria ducebant ad interiora atque ad arenam; per quatuor alios aditus (*c*) adscendebatur in tabulata superiora et per totidem (*d*) in inferiora descendebatur.

Moles ingens, cujus *Fig. I.* tabulae nostrae latus integrius servatum videmus, ad quatuor

FLÁVIUS VESPASIANUS TSÁSZÁRNAK AMPHITHEATRUMA.

A' régi Római építésmód legnevezetesebb, és legpompásabb maradványi közé tartoznak a' még részlzerént fennálló Amphitheatrumok, és azok közül, a' mellyeket még mais láthatni Rómában, jobban vagy kevésbé megrongálva, a' jelenvaló Táblán lerajzolva lévő Flávius Vespasianus Római Tsáfzár által, a' Jérusálem elpusztíttatása után két ezrtendővel építtetett, és ez legszébb, és legnagyobb, 's ennek nagy téfze máig is fenn áll. A' mi ennek hijja van, azt nem az idő eméztette meg, hanem az emberek rontották, és hordták el.

Ez egy roppant alkotmány, a' mellynek itt az I. Kép. alatt, a' mi Táblánkon, a' legjobb állapotban megmaradott oldalát látjuk. Ez

négy emeletre volt 's mindenik oszlopokkal volt ékesítve.

Ez a' mint a' talprajza a' II. Képnél mutatja tojásdad formájú volt. Ennek közepében volt a' viadal hely, az *Aréna* (a) a' hol emberek egymással vagy vad állatokkal is sok ezer nézők mulattatásokra, kik ezen roppant kö épületbe beli fértek, viaskodni kénteleníttettek Ezen Viadalhelyet egy gráditsos tornázt fogta körül (b), melly alatt a' vad állatok hajlékai voltak. Négy fő bójárás vezetett bé az épületbe (c), és a' viadalhelyre; négy más bójárás vitt a' felső (c), és ugyan annyi (d) az alsó részeibe az emeleteknek.

DAS COLOSSEUM ODER DAS AMPHITHEATER DES KAISERS FLAVIUS VESPASIANUS.

Unter die merkwürdigsten und prachtvollsten Ueberbleibsel Alt-Römischer Baukunst gehören auch die zum Theile noch vorhandenen Amphitheater; und von denen, welche jetzt in *Rom* noch mehr oder weniger verstümmelt zu sehen sind, ist das auf beyliegender Tafel abgebildete, von dem Römischen Kaiser *Flavius Vespasianus* zwey Jahre nach der Zerstörung von *Jerusalem* erbaute das schönste und größte, von welchem sich auch noch ein beträchtlicher Theil bis auf unsere Zeiten erhalten hat. Denn was jetzt daran mangelhaft ist, wurde nicht durch die Zeit, sondern durch Menschen verstümmelt, und davon geraubt.

Es ist ein ungeheures Gebäude, von welchem wir unter *Fig. I.* auf unserer Tafel noch eine der am besten erhaltenen Seiten sehen,

vier Stockwerke hoch, jedes mit einer Säulenreihe geziert.

Es ist, wie der Grundriß *Fig. II.* zeigt, ein Oval. In dessen Mitte befindet sich der freye Kampfplatz, die *Arena* (a), wo Menschen mit Menschen oder auch mit wilden Thieren zur Belustigung der vielen tausend Zuschauer, die in dem massiv steinernen Gebäude umher Raum fanden, kämpfen mußten. Um diesen Kampfplatz läuft unten eine Gallerie mit Stufen (b) umher, unter welchen sich die Gewölbe befinden, worin man die wilden Thiere aufbewahrte. Vier Haupteingänge (c) führten in das Gebäude und auf den Kampfplatz; durch vier andere (c) gelangte man in die oberen, und durch eben so viele (d) in die untern Stockwerke.

LE COLISÉE OU L'AMPHITHÉÂTRE DE L'EMPEREUR FLAVIUS VESPASIEN.

Les Amphithéâtres, qui se trouvent encore en partie à Rome doivent être comptés parmi les restes les plus curieux et les plus magnifiques de l'architecture des anciens Romains. De tous ceux qu'on y voit encore plus ou moins endommagés, le plus grand et le plus beau est sans doute, celui que fit construire l'Empereur Romain, *Flavius Vespasien*, deux ans après la destruction de *Jérusalem*, et que la planche ci-jointe nous offre. Il s'est conservé presque en entier jusqu'à nos jours. Car ce n'est point au tems qu'il faut attribuer ce qu'il y a de gâté, mais aux hommes, qui en ont enlevé beaucoup de choses.

C'est un édifice immense, dont nous voyons le côté le mieux conservé à la première figure de

notre planche, ayant quatre étages et orné d'une colonnade.

C'est, comme le dessin *Fig. II.* le montre, un ovale dans le milieu duquel se trouve l'Arène (*a*) où des hommes combattirent avec d'autres hommes ou avec des bêtes feroches pour l'amusement de plusieurs milliers de spectateurs, placés dans l'enceinte de l'édifice en pierres. Autour de cette Arène est une galerie avec des degrés (*b*), sous lesquels se trouvent les souterrains où l'on conserva les bêtes feroches. Il y a quatre entrées principales (*c*) qui conduisent dans l'édifice et dans l'Arène; et l'on arrivait par quatre autres dans les étages supérieurs et par autant dans les inférieurs.

CACTUS GRANDIFLORUS.

~~~~~

Membra late serpentina stirpis et ramorum hujus plantae, ob florem pulcherrimum memoratu dignae, ad summum duorum pollicum crassitudine, ad trium aut sex pedum longitudinem extenduntur. Cylindrata quidem, ad utrumque tamen apicem paululum acuminata de more prae se ferunt sex costas prominentes flavisque aculeorum fasciculis armatas. Massa interior est carnosae et succulenta. Ex pluribus aculeorum fasciculis quotannis verno tempore ad latera ramorum singula prorumpunt ovaria, squamis albisque pilorum cinnis obducta, quae superius in calycem sex digitos longum extraque pariter squameum et pilosum efferuntur; atque ex hoc tandem prodit flos pulcherrimus, qui exeunte mense Junio aut ineunte Julio post solis occasum semel tantum plene expanditur, atque ante solis revenientis ortum iterum clausus emarcescit. Icon ostendit figuram et colorem floris pulcherrimi, dulcem et aromaticum odorem exhalantis, sed ipsa natura in plantis vegetis nonnumquam magis grandientis. Ovarium, intra annum maturescens, abit in fructum satis magnum, piro similem, succulentum, jucunde acentem, circumcirca tuberculis squameis, instar pomorum auratorum sive aurantiorum rubentibus, obsitum. Haec planta reperitur in hortis majoribus caldariis; natale autem solum habet in America meridionali, in insulis Jamaicae et Sancti Dominici.

~~~~~

A' POMPÁSVIRÁGÚ KAKTUS.

(Cactus grandiflorus.)

Ezen pompás virágú nevezetes plántának a' és napfelkölte előtt már ismét behúzza magát, szertefzéllyel terjedő ágai 's derekának ízei és elhervadt. — A' rajzolat mutatja ennek a' három 's néha hat lábnyira is elnyúlnak, noha pompás, édes fűszerzamos illatot adó virágának formáját, és színét; de a' melly a' természetben a' kövér plántákon még nagyobb iszokott lenni. A' magzatja eztendő alatt érik meg, 's lefesz belőle derék körtvélyformájú, leves, kellemetes savanyúkás ízű gyümölcs; melly köröskörül apró, pikkelyes, piros, narants színt játszó púpotskával rakva van. Találni ezt a' plántát nagyobb Hollandiai Melegágyakban. Hazája, a' honnan származik déli Amerika, Jamajka, és Sz. Domingó.

naplemenet utáu tsak egyfzer nyílik ki egélfzen,

DIE PRÄCHTIGE GROSSBLUMIGE FACKELDISTEL.

(Cactus grandiflorus.)

Die weit umher kriechenden Glieder des Stammes und der Aeste dieser, wegen ihrer prächtigen Blume merkwürdigen Pflanze erreichen eine Länge von drey bis zu sechs Fufs, bey höchstens zwey Zoll Dicke. Sie sind walzenförmig, laufen jedoch an jedem Ende etwas dünne zu, und zeigen gewöhnlich sechs erhabene und mit gelblichen Stachelbüscheln bewaffnete Ribben. Die innere Masse ist fleischig und saftig. Aus mehreren dieser Stachelbüschel kommen jährlich im Frühjahre an den Seiten der Aeste einzelne, mit Schuppen und weissen Haarbüscheln besetzte Fruchtknoten hervor. Diese bilden sich zu oberst in einen wohl sechs Zoll langen, äufserlich ebenfalls beschuppten und behaarten Kelch aus, und aus diesem hervor bildet sich endlich eine prächtige Blume, welche zu Ende des Junius oder Anfangs des Julius Abends nach Sonnenuntergang nur ein einziges Mahl völlig aufblüht, und vor Sonnenaufgang schon wieder geschlossen und verwelkt ist. — Die Abbildung zeigt die Gestalt und Farbe dieser herrlichen, süßen, aromatischen Wohlgeruch ausduftenden Blume, die aber in der Natur bey kräftigen Pflanzen mitunter noch größer ausfällt. Der Fruchtknoten reift binnen Jahresfrist zu einer ansehnlichen birnförmigen, saftigen, angenehm säuerlich schmeckenden Frucht, welche ringsum mit beschuppten, kleinen, rothen, ins Orange spielenden Höckern besetzt ist. Man trifft diese Pflanze in großen Treibhäusern an; ursprünglich stammt solche aber aus Süd-Amerika, Jamaika und St. Domingo.

LE CIERGE À GRANDES FLEURS.

(Cactus grandiflorus.)

Les membres rampans de la tige et des branches de cette plante, remarquable, par la beauté de sa fleur, ont de trois à six pieds de haut et tout au plus deux pouces de grosseur. Ils sont cylindriques quoiqu'ils se terminent cependant un peu en pointe à chaque bout, et sont ordinairement composés de 6 aiguillons divergents et jaunâtres. La masse intérieure en est charnue et pleine de suc. De plusieurs de ces faisceaux d'épines il sort tous les ans au printemps à l'aisselle des branches des boutons séparés, chargés de faisceaux d'écaillés et de poils blanchâtres. Ceux-ci se forment en haut un calice de 6 pouces de longueur également chargé à l'extérieur d'écaillés et de poils, et de celui-ci se forme enfin une fleur magnifique, qui fleurit à la fin de juin ou au commencement de juillet, mais une seule fois après le coucher du soleil, et qui se renferme et se fane avant le lever de cet astre. Cette plante nous offre la forme et la couleur de cette fleur magnifique, dont l'odeur est aromatique et très-suave, et qui est susceptible d'atteindre une plus grande hauteur en plein champ, quand les plantes sont dans la plus grande vigueur. Dans l'espace d'un an le bouton mûrit en un fruit assez gros, de la forme d'une poire, plein de suc, d'un goût agréable et acidule, entouré de petites bosses écaillées, rouges, jouant l'orange. On trouve cette plante dans les grandes serres chaudes; mais elle est originaire de l'Amérique méridionale, de la Jamaïque et de St. Domingue.

MEMORABILIA INDORUM.

Indi, qui mediam Asiam inhabitant, tam propter mores victumque, quam propter summam antiquitatem religionis suae, ex qua paulatim variarum regionum superstitiones promanarunt, sunt memoratu quam dignissimi. Ens summum sine figura cogitant, et symbolo globi sibi repraesentant. Hoc Ens secundum opinionem eorum tres majorum gentium deos procreavit, qui *Brama*, *Wischnu* et *Schiwen* vocantur. *Wischnu* est conservator, *Schiwen* autem destructor rerum; hisque diis Indi templa aedificant, quae depicta volumine XI. No. 19. atque in hac tabula videmus. Super ostium templi exurgit turris pyramidata plurium tabulorum, quorum unumquodque majorem habet fenestram, festis diebus lampadibus illuminari solitam. Ante templum apparet stagnum amplum lavando inserviens; Indi enim quotidie lavantur, et balneum sumere apud eos religionis est. In ulteriori stagni litore videmus aedificium apertum et columnis innixum, quod *Schultri* apud eos nominatur, seu hospitium et gratuitum peregrinorum stabulum, ubi sine expensis pernoctare licet. Hujus generis hospitia in India orientali quam plurima inveniuntur. Commodissimum per hanc terram peregrinandi adjumentum est sponda portatoria, palliis oblecta, atque a quatuor Indis, mercede conductis, portari solita.

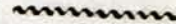
HINDUSI NEVEZETESSÉGEK.

A' Hindusok, közép Ázsia lakosi, erköltseik- re, és szokásaikra nézve; Vallások régiségére nézve, a' mellyből támadtak lassan lassan minden vallásbeli vélekedések külömbféle tartományokban, felette nevezetes Nép. Ezek a' Fővalóságot forma nélkül, jelképpen tsupán tsak egy golyóbissal példázzák. — Ez a' Fővalóság az ő vélekedések szerént három főis- tent teremtett, ezek: á *Bráma*, *Vischnu*, és a' *Schiven*. — Vinschu a' Megtartó, Schiven az El- rontója a' megtartottnak; és ezeknek, a' Hin- dusok templomokat vagy *Pagodákat* építnek, mint már láttuk a' 11 dik Darabban; és itt leraj- zolva látjuk. Ezen Pagodának a' főkapuja fe- lett egy piramisforma torony emelkedik több emeletekre épülve. Minden emeletnek van egy nagy ajtaja, melly innep napokon éjjel ki van világítva. A' templom előtt egy nagy ferdőtő látzik, mivel a' Hindusok minden nap meg- ferednek és ezt vallásbeli dolognak tartják. A' tónak tulsó partján egy szíinforma 's ofzlopo- kon álló épület látzik, mellynek neve Schultri, ez befogadó szállás az idegen utazók számára, a' hol ingyen meghálhatnak. Illyen Schultri nap- keleti Indiában igen sok van. Legjobb mód itt a' Palankínban vagyis gyaloghintóban utazni, a' melly fedeles, és négy bérben foga- dott Hindusoktól vitetik.

HINDUISCHE MERKWÜRDIGKEITEN.

Die *Hinduer*, Bewohner des mittlern Asiens, sind durch ihre Sitten und Gebräuche, durch das hohe Alterthum ihrer Religion, aus welcher nach und nach alle übrige Religions- Meinungen der verschiedenen Länder sich gebildet haben, ein höchst merkwürdiges Volk. Das höchste Wesen stellen sie gestaltlos und symbolisch bloß durch eine Kugel dar. — Dieses höchste Wesen hat nach ihrer Meinung drey Obergötter geschaffen, den *Brama*, *Wisch- nu* und *Schiven*. — Wischnu ist der Erhalter, Schiven der Zerstörer des Erhaltenen, und ihnen bauen die Hinduer Tempel oder *Pago- den*, wie wir bereits im eilften Bande No. 19. und auf gegenwärtiger Tafel abgebil- det sehen. Ueber dem Hauptthore dieser Pa- gode erhebt sich ein pyramidenförmiger Thurm

von mehreren Stockwerken. Jedes Stockwerk hat ein großes Fenster, welches an festlichen Tagen des Nachts durch Lampen erleuchtet wird. Vor der Pagode sieht man einen großen Teich zum Baden, denn die Hinduer baden sich jeden Tag, und betrachten dieses selbst als religiöse Handlung. Am jenseitigen Ufer des Teiches sehen wir ein offenes, auf Säulen ruhendes Gebäude, *Schultri* genannt, welches eine Herberge, ein Obdach für Fremde ist, wo man unentgeltlich übernachten kann. Solche *Schultris* findet man in Ost-Indien sehr häufig. — Die bequemste Art in diesem Lande zu reisen, ist im Palanquin, oder in einem Tragsessel, der, mit einem Tuche über- spannt, von vier gemietheten Hinduern getra- gen wird.

CHOSSES REMARQUABLES DE L'INDOSTAN.

Les *Hindous*, qui habitent le milieu de l'Asie, forme de pyramide, à plusieurs étages. Chaque méritent de fixer notre attention, autant par étage est pourvu d'une grande fenêtre, qu'on leurs moeurs, leurs usages, que par l'anti- illumine avec des lampions les jours de fête, quité de leur religion qui a donné naissance On remarque devant la pagode un étang con- à toutes les différentes opinions religieuses, sidérable pour le bain, car les *Hindous* se qui ont été adoptées par les divers peuples de baignent tous les jours, et le bain est même la terre. Ils se représentent l'être suprême sans pour eux un acte de religion. Sur l'autre rive figure quelconque, et symboliquement sous de l'étang est un édifice ouvert, soutenu par la forme d'une boule. Ils croient que cet être des colonnes, nommé *Schultri*, [qui offre un suprême a créé trois dieux supérieurs, *Brama*, asile aux étrangers, où ils peuvent passer gra- *Wischnou* et *Schieven*. *Wischnou* est le con- tuitement la nuit; [ces *Schultri* sont très-nom- servateur, *Schieven* est le destructeur; les *Hin- breuses* dans les Indes orientales. — La ma- *dous* leur édifient des temples ou *Pagodes*, nière la plus commode de voyager dans ce comme nous les avons déjà vues dans l'onzième pays, c'est de se servir d'un palanquin, ou volume No. 19 et telles que nous les voyons brancart recouvert de toile, que portent quatre dépeintes dans cette planche. Au-dessus du *Hindous*, qu'on loue pour cet effet. portail de ces pagodes s'élève une tour en

II.

POPULARIA RUSSORUM DELECTAMENTA.

Praesens tabula nobis ob oculos sistit duo genera delectamentorum popularium, quae Russi in deliciis habent, nempe quorum sunt:

Fig. 1. Montes glaciati,

seu pegmata lignea, circiter 18 ulnas alta (1), quorum alterum latus habet planitiem inclinatam, glacie contactam et aqua super infusa congelatam, per quam lusores, semper numero frequentes, aut trahis minutis insidentes, aut soleis ferratis insistentes, tanta vi deferuntur, ut infra in plana glacie quam longissime procurrant. Ejusmodi montes artefacti *Petropoli* quotannis Bacchanalium tempore super congelato *Nevae* flumine aut ad litus ejus [ex opposito hic videmus *Academiam scientiarum* (3) una cum alio palatio (4)] construuntur et, cum spectatores non desint, plurimum frequentantur. Nec desunt qui potentia et esculenta venditent, e. gr. speciem *hydromelitis*, potum nempe calidum, saccharo aut melli et piperi

concoctum, quod cum lacte infuso aut sine illo bibitur (2), item placentas mellitas piperatas.

Fig. 2. Oscilla Russica

duplicis speciei, quarum prima similis est verisabundo equestris domiturae cursui, nisi quod motu perpendiculari, non autem in area aequa versatur. Lusores insident sellis, quae junctae sunt axi, ope rotae vel solis hominum manibus circumacto. Altera species est oscillum jaculatorium (2), octo accommodatum sessoribus, qui a duobus hominibus adstantibus jactantur. Id genus oscilla in foris septimana paschali exstruuntur; et quae hic videmus, exstant *Petropoli* in area ante theatrum lapideum, ubi et tentoria (3) expanduntur vendendo sicerae liquori (qui ex vegetabilibus fermentatis ope ignis sublimatur) et milites disciplinae urbanae in statione collocantur ad praecavendas turbas aut ope siphonis, quem hic pictum videmus, disjiciendas.

AZ OROSZ KÖZNÉP MŰLATTSÁGAI.

Az ide tartozó Tábla két módját adja elő a legkedvesebb mulattságoknak az Orosz köznépnel, úgymint:

1. Kép. A' Jéghegyek,

mellyek mintegy 18 réfnyi magas faállások (1), fél felől fatetejek van, és ezt jégdarabokkal befedik, vízzel megöntözik, és a' mellyen olztán az azt kedvellők, a' kiknek a' száma mindenkor nagy, vagy szánkán vagy vaskortsolyán állva, olly sebességgel rohanak lefelé, hogy még az ide alatt lévő jeges úton is egy darabig eltsúfznak. Illyen mesterséges jéghegyek Petersburgban minden elftendő fársángjának utolsó hetében készülnek a' Néván, vagy mellette; [itt által ellenben az Akadémia épülete látfzik (3), egy más palotával együtt (4)], és az efféle mulattságokon sokan megjelennek, nézőkkel együtt. Vannak a' kik frissítő italokat, és tsemegét is árulnak, p. o. valami méhser

nemét, a' melly meleg ital tzúkorból vagy mézből, és borsból készül, és ezt téjjel vagy a' nélkül is ifszák, (2) és továbbá Orofz mézes kalátsot.

2. Kép. Orosz Hintóka.

Ez kétféle. Az egyik keringő, tsak hogy függőlegesen felfelé jár. A kik hintázni akarnak, beléülnek a' székekbe, mellyek a' hintóka szárnyai között tengelyen függenek, és ezeket vagy kerék hajtja, vagy tsak kézzel hajtának. A' másik hirintó (2) nyoltz ülő személyre, 's ezeket két álló személy hajtja vagy lógazza. Az illyen hirintók Húsvét hetiben a' piatzokon állttatnak fel; az itt lévők a' Petersburgi köteátrum előtt állanak, a' hol pályinka áruló sátorok is (3) vannak, és politzájkatonák, hogy rendetlenség ne történjen, vagy hogy azt, ha történne az itt látfzó vízipuskával letsendesítsék.

RUSSISCHE VOLKSLUSTBARKEITEN.

Die hierher gehörige Kupfertafel stellt uns zweyerley Arten der beliebtesten Russischen Volksbelustigungen dar, nähmlich:

Fig. 1. Die Eisberge,

welches etwann 18 Ellen hohe, hölzerne Gerüste sind (1), deren eine Seite eine hölzerne Abdachung hat, die mit Eisstücken bedeckt, mit Wasser begossen wird, und worauf dann die Liebhaber, deren Zahl immer groß ist, entweder auf kleinen Schlittchen sitzend, oder auf Schrittschuhen stehend, mit solcher Gewalt hinab rutschen, daß sie noch auf der unten angebrachten Eisbahn fortglitschen. Solche künstliche Eisberge werden zu *St. Petersburg* alle Jahre in der Fastnachtswoche, auf oder an der *Newa*, [wir sehen hier gegen über die Akademie der Wissenschaften (3) nebst einem andern Pallaste (4)] errichtet, und stark besucht, wobey es nicht an Zuschauern fehlt. Auch sind hier Leute vorhanden, die Erfri-schungen verkaufen, wie z. B. eine Art Meth,

ein warmes Getränke, aus Zucker oder Honig und Pfeffer bereitet, das man mit oder ohne Milch trinkt (2), und Russische Pfefferkuchen.

Fig. 2. Russische Schaukeln

von zwey verschiedenen Arten. Die eine (1) ist einem Caroussel- oder Ringelrennen ähnlich, nur daß sie, statt horizontal, perpendicular ist. Die Schaukelliebhaber sitzen in Sesseln, die an einer Achse befestigt sind, welche mittelst eines Rades, oder bloß mit den Händen umgetrieben wird. — Die andere Art (2) ist eine Schwing-schaukel für 8 sitzende Personen, die von 2 stehenden in Schwung gebracht werden. Solche Schaukeln werden in der Osterwoche auf öffentlichen Plätzen errichtet; die, welche wir hier sehen, stehen auf dem Platze vor dem steinernen Theater zu *St. Petersburg*, wo auch Branntweinzelte (3) aufgeschlagen, und Polizey-Soldaten postirt sind, um Unordnung zu verhüten, oder sie mittelst der hier sichtbaren Feuerspritze zu stillen.

AMUSEMENS POPULAIRES EN RUSSIE.

La planche ci-jointe nous représente deux espèces d'amusemens, qui sont très-chers au peuple Russe, savoir :

Fig. 1. Les montagnes de glace,

formées d'un échafaudage de bois de dix-huit aunes de haut, dont un des côtés est pourvu d'une toiture en bois, couverte de glaçons que l'on arrose d'eau, et le long de la quelle les amateurs, dont le nombre est très-grand, glissent dans des traîneaux ou en patins avec tant de force; qu'ils continuent à glisser sur le chemin, que l'on a pratiqué au bas sur la glace. On élève tous les ans à *St. Pétersbourg* dans la semaine du carnaval ces sortes de montagnes artificielles sur ou proche la *Nève*; [nous voyons vis-à-vis l'academie des sciences (3) et un autre palais (4)]; il y a toujours un grand nombre de spectateurs. On y trouve aussi des gens qui vendent des rafraichissemens, comme par exemple une espèce de *Meth*, boissons chaude,

composée de sucre et de poivre, que l'on prend avec ou sans lait, et (2) des pains d'épices russes.

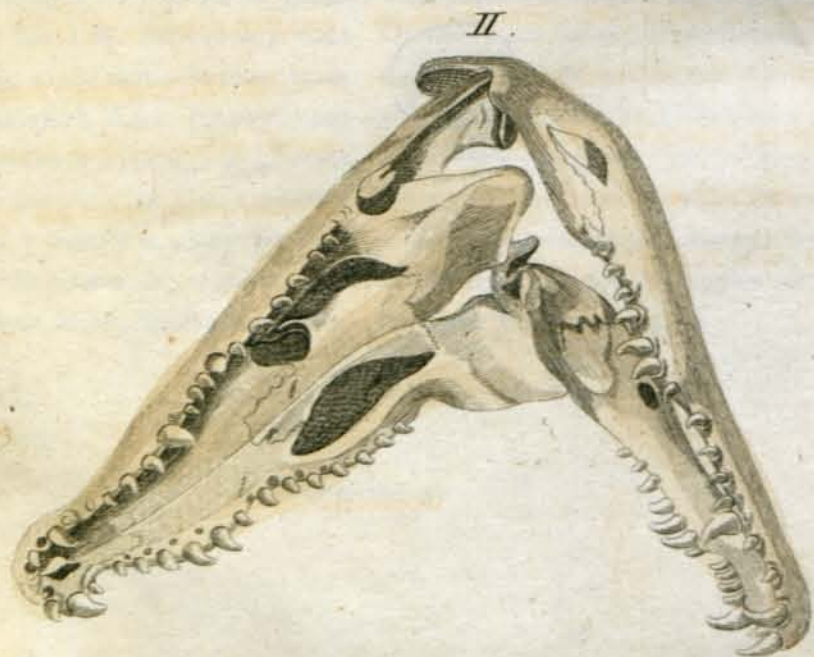
Fig. 2. Les Balançoires russes.

Il y en a de deux différentes espèces. L'une, (1) ressemble à un carrousel ou au jeu de héron, excepté qu'elle est perpendiculaire au lieu d'être horizontale. Les amateurs se placent sur des sièges attachés à une axe, que l'on fait tourner par le moyen d'une roue, ou seulement avec les mains. — La seconde est une escarpolette pour huit personnes assises, que deux personnes debout mettent en mouvement. On élève ces balançoires la semaine de pâque dans des places publiques. Celles que nous voyons ici, sont à *St. Pétersbourg* sur la place du théâtre de pierre; on y dresse aussi des tentes où l'on vend de l'eau de vie; la police y place des soldats pour prévenir les désordres, ou les appaiser par le moyen des pompes à feu, que nous voyons ici.

I.

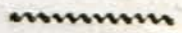
II.

CROCODILUS INSULAE SANCTI DOMINICI

Animalibus recentiori tempore repertis accensus, nimirum *Lacertam alligatorem* et *crocodilum* Hispaniolae, sive insulae Sancti Dominici. Quorum posterior, a *lacerta alligatore* respectu magnitudinis aliarumque proprietatum omnino diversus, propius accedit ad magnum Nili crocodilum, ita ut primum ejusdem cum illo speciei esse putaretur: sed examina accuratius instituta illos inter se differre satis commonstrarunt.

Fig. II. cranium crocodili Nilotici rictu aperto videmus, quo dentes immanes et sanguinari magis conspicui appareant.

A' SZ. DOMINGÓI KROKÓDILUS.

Az újabb időkben feltalált állatok köze tartozik a' Sz. Domingói Krokódilus is, a' melly még csak *Leclerc* Frantzia Generális által lett esmeretessé, a' ki abból kettőt küldött Frantzia Országba, az odavaló természetvizsgálóhoz. Eddig azzal tartották, hogy Amérikában a' Krokódilusnak csak egy faja van a' Kajmán, a' mellyet mi ezen Képeskönyv VII-dik Darabjában a' 14-dik Szám alatt lerajzolva látunk. — Azomban ez a' Sz. Domingóban talált, és itt lerajzoltatott egy második új, és egészen különböző faj, úgy hogy már most két Améri-
rikai Krokodilust esmérünk, úgymint: a' Kajmán, és a' Sz. Domingói Krokódilust. Ez az utolsó a' Kajmántól mind nagyságára, mind más tulajdonságaira nézve egészen különbözik, és inkább a' Nilusi nagy Krokodilushoz hasonlít, úgy hogy eleinte azzal ugyan azon egy fajnak tartották: de jobban megvizsgáltván, különböző volta eléggé kitetszett.

A' II-dik Képnél a' Nilusi Krokodilus feje kaponyáját 's állkapzait látjuk feltátva, hogy azon ennek a' rettenetes állatnak gyilkos nagy fogai még világossabban meglátzhasanak.

DAS KROKODILL VON ST. DOMINGO.

Zu den in neuerer Zeit entdeckten Thieren und das Krokodill von St. Domingo. — Letzter gehört auch das Krokodill von St. Domingo, welches zuerst durch den Französischen General *Leclerc* näher bekannt wurde, der zwey Exemplare davon nach Frankreich an dortige Naturforscher sendete. Bisher glaubte man, Amerika besäße nur eine Art des Krokodills, den *Caiman*, welchen wir im VII. B. No. 14. d. Bilderb. abgebildet sahen. Doch das in St. Domingo entdeckte und hier abgebildete stellt eine neue zweyte, ganz verschiedene Art auf, so daß wir jetzt zwey Amerikanische Krokodille kennen, nämlich den *Caiman* und das Krokodill von St. Domingo. — Letzterer ist vom *Caiman* in Hinsicht der Größe und durch andere Eigenschaften ganz verschieden, und kommt mehr mit dem großen Nil-Krokodill überein, so daß man es zuerst mit diesem für eine und dieselbe Art hielt. Doch nähere Untersuchungen haben den Unterschied hinlänglich dargethan.

Bey Fig. II. sehen wir den Schedel eines Nil-Krokodills mit aufgerissenem Rachen, um die großen mörderischen Zähne dieses fürchterlichen Thieres noch deutlicher zu sehen.

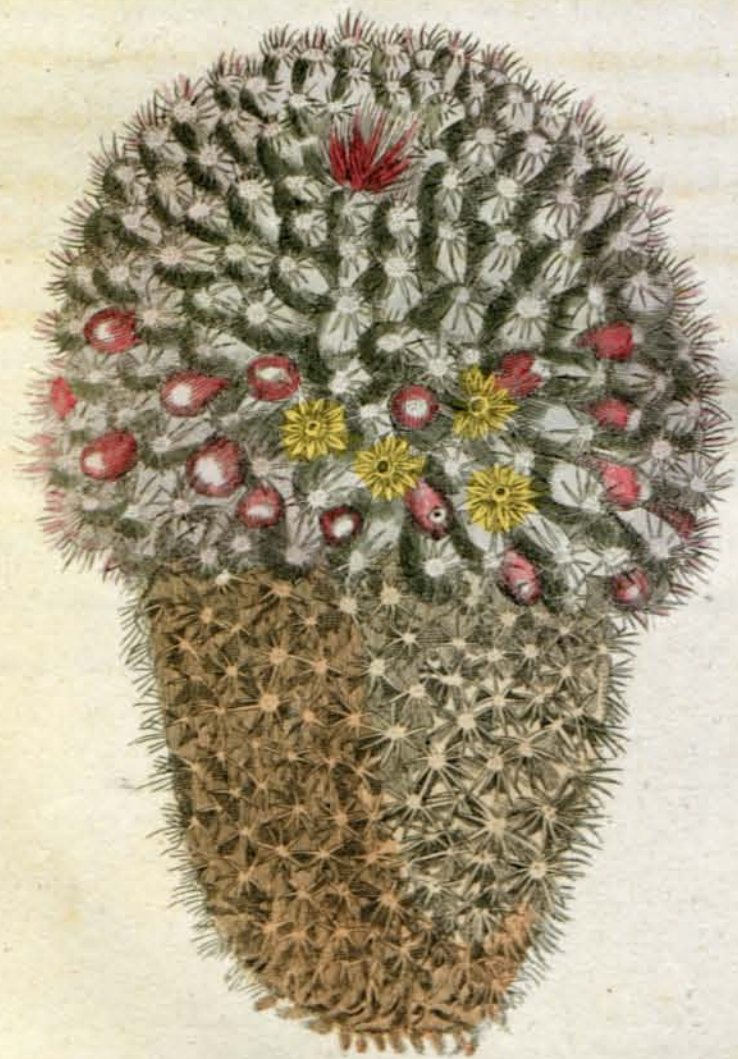
LE CROCODILE DE ST. DOMINGUE.

On compte parmi les animaux, que l'on a découverts de nos jours, le Crocodile de St. Domingue. C'est par le Général François Leclerc, qui en envoya deux aux naturalistes de France, qu'on en a eu une connaissance plus parfaite. Jusqu'à ce moment on avait été dans l'opinion qu'il n'y avait en Amérique qu'une seule espèce de Crocodile, savoir le *Caiman*, que nous avons vu déjà dans le VII. volume No. 14 de ce porte-feuille d'enfans. Cependant celui qu'on a découvert à St. Domingue, et que nous voyons dépeint ici, nous en offre une seconde espèce entièrement distincte de la première, de sorte que nous en connaissons deux espèces, savoir: le *Caiman*, et le Crocodile de St. Domingue. Le dernier diffère du *Caiman* par la grandeur et par d'autres propriétés; il a beaucoup plus de rapports avec le grand Crocodile du Nil; ceux-ci même sont si frappans, qu'on a d'abord pris une espèce pour l'autre. Mais des observations plus exactes en ont démontré suffisamment la différence.

La II. Fig. nous représente le crâne d'un Crocodile du Nil, la gueule béante, pour nous donner une idée plus juste des dents meurtrières de ce terrible animal.

CACTUS MAMMILLARIS.

Jam plures elegantiores cacti species cognovi- floret et vere insequenti maturos profert aci-
 mus, Americae meridionalis indigenas. In hac nos. Natales habet insulas Americae meridio-
 tabula videmus *Cactum mammillarem*, plan- nalis, ubi e rimis rupium procrecit. Sed jam
 tam pulcherrimam, naturali magnitudine de- ex longo tempore et per Europam invenitur
 pictam. In superficie ostendit copiam oblon- in hortis caldariis, ubi autem totum per an-
 gorum hemisphaeriorum, floribus lucide fla- num detinendus est. Multiplicatur vero vel
 ventibus. Fructus ruber, piro similis, pulpa acinorum semine, vel superiore plantae parte
 intus flavida, saporis jucundi et dulciculi, ab abscissa.
 Indis comeditur. *Cactus mammillaris* aestate

A' BORZAS KAKTUS.

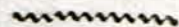
Már több szép fajait láttuk a' Kaktusnak, Ez a' Kaktus nyáron virágzik, és követ-
 mellyek déli Amérikában vadon teremnek. A' kező nyárban érleli meg a' gyümölsét. Hazája
 jelenvaló Tábla a' *Borzás Kaktust* adja elő a' déli Amérikai-Szigetek, a' hol ez a' köziklák
 (*Cactus mammillaris*) a' melly jeles plánta itten repedései közülnöki. Mind az által már régolta
 természeti nagyságában van lerajzolva. Ennek találtatik az Európai Fűvész kertekben is, de
 a' külső színe rakva van hofzfűkás félgolyó- a' hol egész ezendőt által üveges melegágyak-
 bisokkal, mellyeken sárga virágok vannak. ban kell tartani. Ezt a' plántat vagy magvá-
 Piros körtvély forma gyümölsének belől sárgás ról, vagy a' levágott felső részéről szaporítják.
 húsa van. Ez kellemetes édeses ízű, mellyet
 az Indusok megesznek.

DIE BRUSTFÖRMIGE FACKELDISTEL.

Wir haben schon mehrere schöne Arten der Diese *Fackeldistel* blüht im Sommer und
 Fackeldistel kennen lernen, welche im südli- trägt den folgenden Frühling reife Samenkör-
 chen Amerika einheimisch sind. Auf gegenwär- ner. Ihr Vaterland sind die Inseln von Süd-
 tiger Tafel sehen wir die *brustförmige Fackel-* Amerika, wo sie in den Spalten der Felsen
distel (*Cactus mammillaris*), eine sehr artige wächst. Doch seit langer Zeit findet sie sich
 Pflanze, in ihrer natürlichen Gröfse abgebil- auch in den botanischen Gärten von Europa,
 det. Sie zeigt auf ihrer Oberfläche eine Menge wo man sie aber das ganze Jahr im Treib-
 längliche Halbkugeln, mit gelblichen Blüthen. hause halten muß. Man vermehrt sie entwe-
 Die rothe birnförmige Frucht hat inwendig der durch Samenkörner, oder durch den obe-
 ein gelbliches Fleisch. Sie ist von angenehm ren abgeschnittenen Theil der Pflanze.
 süßlichem Geschmacke, und wird von den In-
 dianern gegessen.

LE CIERGE À MAMELONS.

Nous avons déjà vu plusieurs jolies espèces de ces Cierges, originaires de l'Amérique méridionale. La planche ci-jointe nous montre dans sa grandeur naturelle *le Cierge à mamelons*, qui est une très-belle plante. Sa surface est couverte d'une quantité de mamelons alongés, et porte des fleurs jaunâtres. Le fruit d'un rouge vif, en forme de poire, a dans une pulpe jaunâtre; il est doux et agréable; les Indiens le mangent avec plaisir.

Le *Cierge à Mamelons* fleurit en été, et ses graines sont mûres au printemps suivant. Il est originaire des îles de l'Amérique méridionale, où il croît dans les fentes de rochers. Cependant on le cultive depuis longtemps dans les jardins botaniques d'Europe, mais il a besoin de rester toute l'année dans la serre-chaude. On le multiplie, soit au moyen de ses graines, soit en coupant sa sommité.

Term. Gegenst. CIX. Miscellanea. CIX. Melanges. CIX.

FRAGMEN DENTIS ELEPHANTINI FOSSICII.

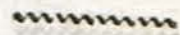
~~~~~

Paucos ante annos in Gallia quidam literatus praedii rustici possessor nomine *Lavalettus*, in purgando horti sui puteo invenit finem superiorem dentis elephantini, duobus pedibus longum, tufo circumdatum et quinque tantum pedibus in terram defossum, cujus partem hic delineatam videmus. Ipsum ebur, excepta crusta exteriori, erat quam optime conservatum.

Ad illustrandas orbis terrarum origines memoratu dignissimum est, non modo in Germania, sed in omnibus ferme partibus Europae atque Asiae usque ad Sibiriam inveniri ele-

phantorum, qui ante ortum humani generis terram nostram inhabitarunt, sceletos et dentes, haud quaquam ex alta profunditate effossos. Ex anatomia et osteologia comparativa nunc demum satis luculenter commonstratum est, hos, de quibus loquimur, sceletos fossicos nec Africani nec Asiatici elephantum, quae solae hujus animalis species superstites sunt, sed *elephantum ex primaevo terrarum orbe* fuisse, cujus viva exemplaria non amplius exstant.

Amplior hujus materiae expositio in commentariis hujus paginae invenitur.

EGY KIÁSOTT ELEFÁNTAGYARNAK DARABJA.

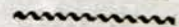
Egynehány esztendővel ez előtt egy *Lavalette* nevű tudományos Birtokos, Frantzia Országban, midőn a kertjében egy forrást tisztogatatta ki, tsak öt lábnyi mélységre talált a föld alatt egy darab elefántagyárt, melly annak a vastagabb tövéből két lábnyi hosszúságú volt, körülvéve tufakövel. Ennek egy részét látjuk itt lerajzolva. Ez az elefánt tsont még egész a külső színéig hasznavehető volt.

A' legnevezetesebb történetek közé tartozik ez, a' mi földünknek új históriájában, hogy nem tsak Német Országban, hanem Európának és Azsiának tsak nem minden részeiben egész Szibériáig ásatnak ki a' föld alól, és soha sem mélyen, Elefánt tetemek és fogak, a' mellyek még minek előtte itt emberek, éltek, már ezt a' földet lakták. Most már az Anatomia tudomány állításai után bizonyos, hogy ezek a' kiásott tetemek sem az Afrikai sem az Azsiai Elefantokéihoz nem hasonlók, a' melly fajokon kívül több élő már nints; hanem hogy ezek a' Régi világ Elefantjának tsontjai, a' mellyeknek ma semmi eleven nyomát nem találni.

Bövebb előadását találhatni ezen nevezetes matériának, a' jelenvaló Szám különös Magyarátjában.

EIN STÜCK EINES AUSGEGRABENEN ELEPHANTEN-WAFFENZAHNES.

Vor wenig Jahren entdeckte ein wissenschaftlich gebildeter Gutsbesitzer in Frankreich, Namens *Lavalette*, bey dem Aufräumen einer Quelle in seinem Garten, nur fünf Fuß tief unter der Erdoberfläche, ein zwey Fuß großes, oberes Ende eines Elephanten-Waffen-zahnes, ringsum von Tuffstein umgeben. Einen Theil davon sehen wir hier abgebildet. Das Elfenbein war bis auf die äußere Kruste noch vollkommen brauchbar.

Zähne; nie sehr tief unter der Erdoberfläche ausgegraben werden, die, noch ehe Menschen existirten, unsern Erdkörper schon bevölkerten. Es ist jetzt durch die Kunde der vergleichenden Anatomie erwiesen, daß diese ausgegrabenen Gerippe weder zum Afrikanischen noch Asiatischen Elephanten, den beyden einzigen noch lebenden Arten dieses Thieres, gehören; sondern diese Knochenüberreste rühren von dem *Elephanten der Vorwelt* her, wovon man bis jetzt keine lebende Spur mehr gefunden hat.

Die weitere Ausführung dieser interessanten Materie findet man in dem Commentar zu vorliegender Nummer.

MORCEAU D'UNE DÉFENSE D'ÉLÉPHANT, QU'ON A DÉTERRÉE.

Il y a peu d'années que Mr. Lavalette, pos- l'Asie, jusqu'en Sibérie, des carcasses et des
sesseur très-instruit d'une terre en France, dents d'Éléphants, qui peuplaient notre globe,
trouva à 5 pieds de profondeur sous terre, en avant que les hommes n'existassent. L'art de
faisant nettoyer une source dans son jardin, l'Anatomie comparative a prouvé que les
le bout supérieur de la défense d'un Éléphant, carcasses déterrées n'appartiennent ni aux
le quel avait deux pieds de long, et était Éléphants d'Afrique ni a ceux d'Asie, qui sont
entièrement entouré de Tuf. Nous en voyons les deux seules espèces existantes maintenant.
une partie dépeinte ici. L'ivoire en était bonne Ces restes proviennent des *Eléphants* qui ont
jusqu'à la croute extérieure. existé dans les premiers tems, et dont on

Une des plus grandes particularités, de la n'avait trouvé jusqu'ici aucune trace vivante.
première histoire de notre globe, c'est qu'on On trouve l'explication plus détaillée de
a déterré, toujours à très-peu de profondeur, cette intéressante matière dans le commentaire
non seulement en Allemagne, mais presque du présent Numéro.
dans toutes les contrées de l'Europe et de

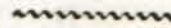

II

ANTRUM INSULAE ANTIPARI.

Haec notabilis spelunca in Antiparo invenitur, insula parva, ceterum ignobili, in Archipelago Graeciae. Antiquiori tempore ignotam primus eam *Nointelius* invisit, orator Galliae Constantinopolim missus, atque in illa anno 1673 cum magno comitatu Natalem Christi diem celebravit.

Fig. 1. Aditus speluncae.

Introitus, qui supra est, saxeum format fornicem, in quo a sinistra hiatus aperitur, per quem viatores ope funis, nativae columnae circumvoluti, in specum demittuntur. Propter loci obscuritatem facibus ardentibus quam maxime opus est.

Fig. 2. Interior speluncae facies.

Jam vero viatores, ex alto per primum praecipitium demissi, ad plures perveniunt

declivitates, propter profunda barathra, quae a dextris continuo minitantur, multum periculosas. Iteratis porro vicibus viatores ad parietes admodum longos funibus demittendi sunt; sed ubi pericula evaserint, animosos spectaculum magnificentum remuneratur. Venitur enim in aulam saxeam *Fig. 2.* delineatam, ubi luculenter apparet, hunc specum stalactitis fuisse configuratum. Spectabiles coni stalactitae partim ex fornice dependent, partim humo exsurgunt. Vasta massa, cadentibus guttis paulatim accumulata, in medio tumulum format, ubi *Nointelius* Natali Christi die 1673 missam celebrari jussit, inde hic tumulus altare dicitur.

AZ ANTI-PÁRÓSZI GROTTA.

Ez a nevezetes barlang Anti-Párosz kis's nem igen nevezetes szigetében van a Görög-Archipelaguson. — A' régibb időkben ez a Grotta eszméretlen volt, később pedig először *Nointel* Konstantinápolyi Frantzia Követ kereste fel 1673-ban, a'ki számos társasággal együtt Karátsony innepét ezen Barlangban töltötte.

1. Kép. Béjárás a' Barlangba.

A' Barlangnak felső bejárása, egy bolthajtás alatt esik, melyet kősziklák formálnak, a' hol balra egy lyuk vezet le, a' mellyen a' bejárók kötelen szoktak leereszkedni. Itt a' segítség miatt igen szükségesek az egő fáklyák.

2. Kép. A' Barlang Belseje.

Leereszkedvén a' Látogatók az első mélyégbe, onnan több meredek lejtők ofzlanak

el, mellyek a' jobbra lévő mélységek miatt részszerént veszedelmesek. Az utazók még többször is kéntelenek a' kőszikla falakról köteleken ereszkedni le; de, a' kik ezt a' veszedelmes próbát kiállották, gyönyörűséges látásokkal is jutalmaztatik meg bátorságok. Ugyan is végtére az itt (II. Kép.) lerajzolt kőszikla Szálába érnek. Itt már világosan láthatni, hogy az egész Grottát tsepegőkő formálta. Pompás stalaktit kötsapok függenek a' Barlang boltozatjáról, 's ugyan azok emelkednek fel a' fenékről is. Egy roppant tsepegőkőrákás a' Szála közepén felhalmozódott. Itt volt az, a' hol *Nointel* Úr Karátsony éjtzakáján misét tartatott; a' honnan ez a' hely azolta Oltár nevet visel.

DIE GROTTA VON ANTI-PAROS.

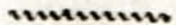
Diese merkwürdige Höhle befindet sich auf *Anti-Paros*, einer kleinen, meistens unbedeutenden Insel im Griechischen Archipelagus. — In ältern Zeiten war diese Grotte nicht bekannt, und in spätern Zeiten wurde sie zuerst vom Herrn *von Nointel*, Französischem Gesandten in Constantinopel, im Jahre 1673 besucht, welcher mit einem ansehnlichen Gefolge die Weihnachtsfeyertage in dieser Höhle zubrachte.

Fig. 1. Der Eingang der Höhle.

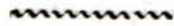
Der Eingang, welcher oberhalb ist, bildet ein Felsengewölbe, wo links eine Oeffnung hinab führt, und man gelangt in die Höhle, indem sich die Besuchenden mittelst eines um den natürlichen Felsenpfeiler gewundenen Strickes herab lassen. Brennende Fackeln sind wegen der Dunkelheit höchst nöthig.

Fig. 2. Innere Ansicht der Höhle.

Die Besuchenden gelangen nun, nachdem sie von oben den ersten Abgrund hinunter sind, auf mehrere Abhänge, die zum Theil wegen der rechts liegenden tiefen Klüfte nicht ohne Gefahr sind. Noch mehrmahls müssen die Reisenden an Stricken beträchtliche Felsenwände herab gelassen werden; doch nach überstandenen Gefahren belohnt die Muthigen auch ein desto prächtigerer Anblick. Man gelangt nämlich zuletzt in den *Fig. 2.* abgebildeten Felsensaal. Hier sieht man deutlich, daß die ganze Grotte durch Tropfstein gebildet wurde. — Die prächtigsten Stalactiten-Zapfen hängen vom Gewölbe der Höhle herab, und steigen vom Boden empor. Eine mächtige Tropfsteinmasse bildet in der Mitte eine Erhöhung. Hier war es, wo Herr *von Nointel* am Christfeste 1673 eine Messe lesen ließ; wesswegen diese Stelle seit dem der Altar heist.

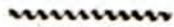
LA GROTTTE D'ANTI-PAROS.

Cette Grotte si digne d'être vue, se trouve à *Anti-Paros*, petite île peu importante, située dans l'Archipel de la Grèce. Elle n'a point été connue des anciens, et même elle n'a été visitée de nos jours qu'en 1673, par Mr. de *Nointel*, ambassadeur de France à Constantinople, qui y passa les fêtes de Noël avec une suite nombreuse.

Fig. 1. Entrée de la Grotte.

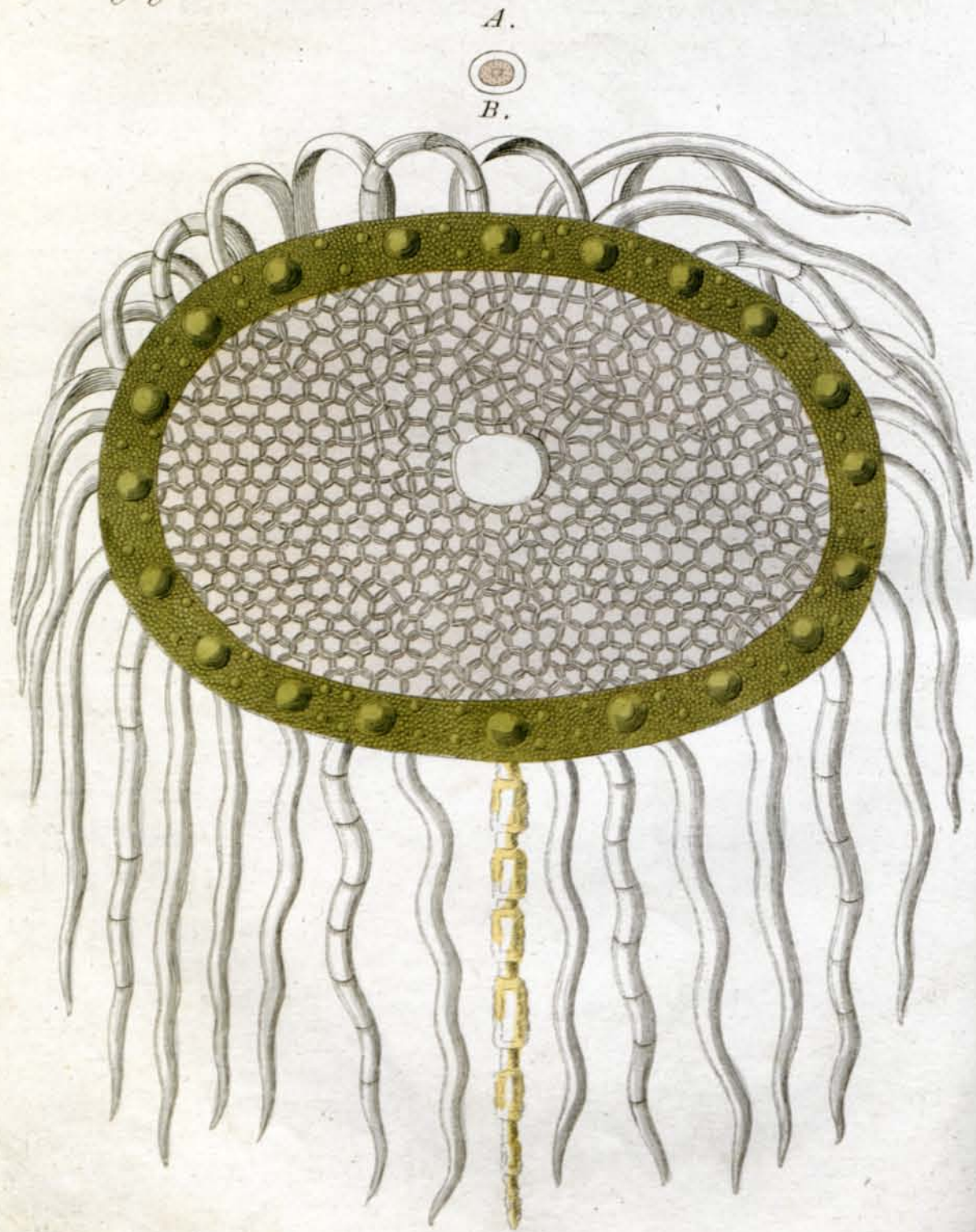
L'entrée de la caverne, qui est en haut, est formée par une voute de rocs, à gauche de laquelle se trouve une ouverture. Pour y arriver, les voyageurs se font descendre par le moyen d'une corde, passée autour d'un pilier naturel de roc. L'obscurité rend des flambeaux allumés indispensables.

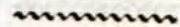
Fig. 2. Intérieur de la Grotte.

Après avoir passé ce premier gouffre, les voyageurs viennent sur plusieurs petites pentes, qui ne laissent pas d'être en partie dangereuses, vu les profonds abymes, qui se trouvent à droite. Il y a encore plusieurs rochers, le long desquels il faut descendre avec des cordes ceux qui visitent la grotte; mais ils sont aussi richement récompensés de leur fatigue par le coup d'oeil le plus magnifique. Ils arrivent dans la salle de roches, dépeinte à la Fig. 2. On voit bien clairement que toute la grotte est formée de stalactites. Les plus belles chandelles de stalactites pendent de la voute de la caverne, et s'élèvent d'en bas. Une forte masse de stalactites forme au milieu une élévation, sur la quelle Mr. de *Nointel* fit dire la messe le jour de Noël en 1673; aussi depuis ce moment cet endroit s'appelle-t-il l'autel.

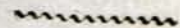

STRUCTURA MEDULLAE CARDUI ACANTHOIDIS,
OPE MICROSCOPII GRANDITAE.

Quanta apparet et quam admiranda creatoris magna et succedente aetate magis magisque sapientia etiam in minima planta, si ope microscopii grandita consideratur! — Carduus acanthoides extranverso resectus (A.) atque granditus (B.) artificiosissimam structuram compositionem ostendit. Medulla interior constat tenui cellarum sexangularum textura, per quas succi nutritii sublatis dispertuntur. Medium scapum penitus permeat apertura satis

magna et succedente aetate magis magisque grandescens, in quam medulla exsiccata paucis latim recedit. Ipse scapus, qui instar annuli cellulas medullae circumdat, resectus multos poros rotundos varia magnitudine ostendit, circulationi succorum inservientes. Extra videmus scapi pilos forma grandita, instar floccorum pendulos, qui humores ex aëre hauriunt atque ad plantam nutriendam conferunt.

NAGYITÓÜVEG ALÁ VETT ELŐADÁSA AZ AKÁNT BOGÁTS ATRÁTÁSÁNAK.

Melly nagy és tudálatos a' Teremtő böl-
messége még a' legkisebb plánta alkatásában
is, ha azt a' Nagyító üveg által megnagyítva
szemléljük! — Ha a' közönséges Akánt Bo-
gátsot (*Carduus acanthoides*) keresztül vágva
(A.), megnagyítva (B.) vizsgáljuk; annak igen
mesterséges alkattatását azonnal észreveszük.
Ennek béle hatfegletű finom szövevényes
sejtekből áll, mellyek az éltető nedveket ma-
gokba szívják és elofzlatják. A' közepén egy
nagy lyuk látfzik melly a' szárán egészen végig

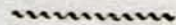
megy, és ez a' plánta öregedésével nő, mivel
a' belé mind inkább apad. A' plántafzár héjja
gyűrűformán veszi körül a' belét, a' mellyen,
a' mint itt kettévágva látfzik, sok nagyobb és
apróbb kerek lyukak látfzanak, mellyek a'
nedveségek kerengésére szolgálnak. Kivül lát-
juk rajta a' rostokat, mellyek a' plánta szárán
lévő szörszálak, és hasonlóképpen a' nedves-
séget szíttják magokba kívülvöl, 's így segítik
a' növevényt táplálni.

MIKROSKOPISCHE DARSTELLUNG VON DEM BAUE DES DISTELMARKES.

Wie groß und bewundernswürdig erscheint
nicht die Weisheit des Schöpfers auch bey der
geringsten Pflanze, wenn wir sie durch Hülfe
des Mikroskops vergrößert erblicken! — Der
einfache Querschnitt (A.) unserer gemei-
nen Ackerdistel (*Carduus acanthoides*) zeigt
vergrößert bey B. die künstlichste Zusam-
mensetzung seiner Bildung. Das innere Mark
besteht aus einem Gewebe zarter sechseckiger
Zellen, durch welche die Nahrungssäfte in die
Höhe steigen, und sich vertheilen. In der
Mitte geht eine große Oeffnung durch den gan-
zen Stängel, welche mit dem Alter zunimmt,
wo das Mark durch Austrocknung sich immer
mehr zurück zieht. Das zellige Mark umgibt
wie ein Ring der eigentliche Pflanzenstängel,
der auf seinem Durchschnitte viele runde,
größere und kleinere Oeffnungen zur Circula-
tion der Säfte zeigt. Außerhalb sehen wir wie
Trotteln die vergrößerten Haare des äußern
Distelstieles herab hängen, welche gleichfalls
die Feuchtigkeiten von außen an sich ziehen,
und so die Pflanze nähren helfen.

REPRÉSENTATION AU MICROSCOPE DE LA STRUCTURE DE LA PULPE DE CHARDON.

Que la sagesse du créateur nous parait avec l'âge, où le marc se retire de plus en grande et admirable même dans la moindre plus par le desséchement. La pulpe cellulose des plantes, que nous considérons avec le laire entoure, comme un anneau, la tige microscope. — Le simple contour (A.) d'un proprement dite de la plante, la quelle dans *chardon acanthin ordinaire* montre, grossi à sa coupe a plusieurs ouvertures grandes et B., la composition industrielle de sa struc- petites pour la circulation des sucs. Nous ture. La pulpe intérieure est formée d'un tissu voyons les poils grossis de la tige du chardon de cellules sexagones extrêmement fines, à pendre en dehors; ils aident aussi à pomper travers les quelles montent les sucs nourri- l'humidité et concourent ainsi à nourrir la ciers et se distribuent. Au milieu, se trouve, plante.

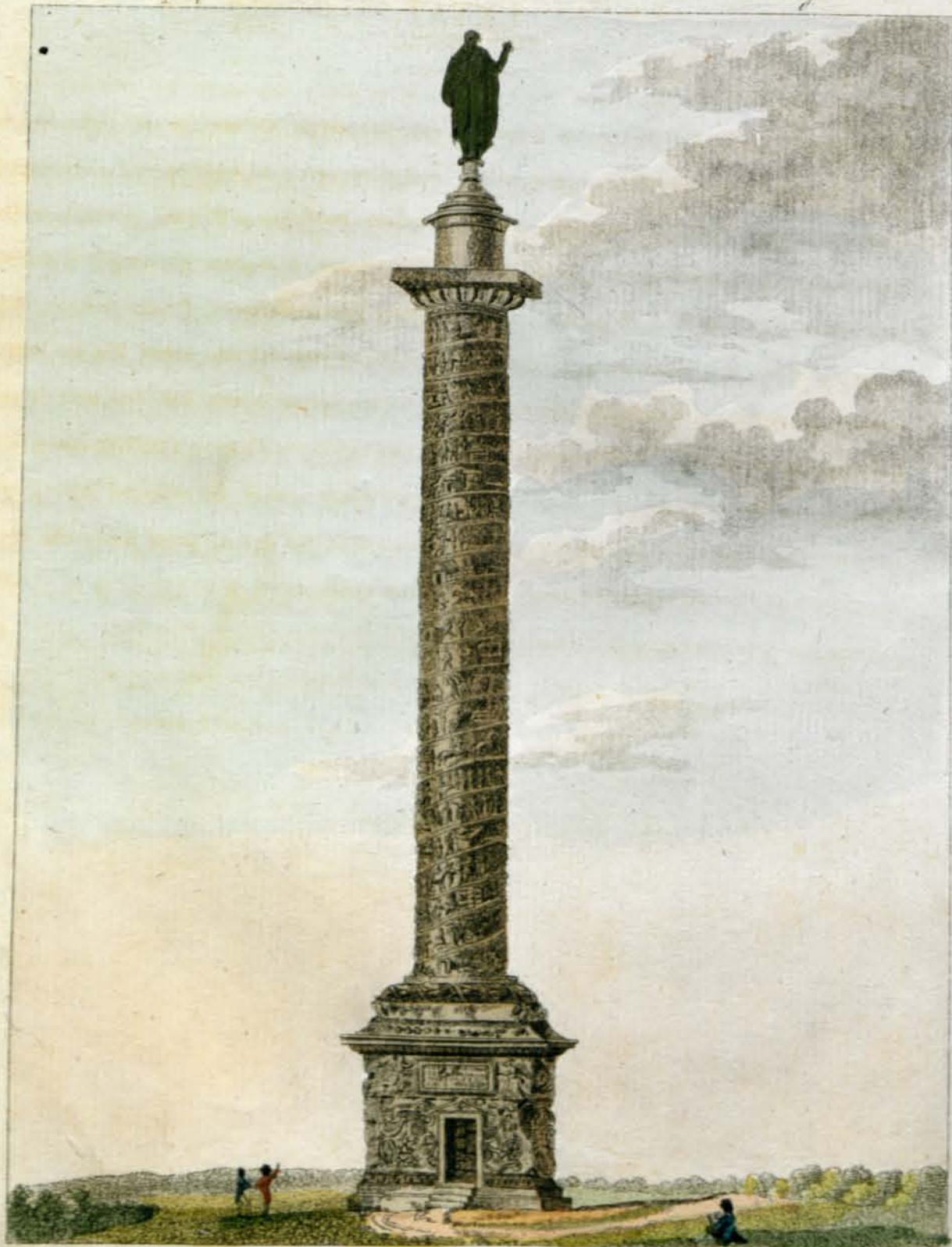
le long de la tige, une ouverture, qui s'accroît

COLUMNA TRAJANI, QUAE ROMAE ADHUC EXTAT.

Pulcherrimis antiquae Romanorum architecturae reliquiis adnumeranda est columna illa mirabilis, quam imperator *Hadrianus* populi Romani nomine in honorem antecessoris, imperatoris *Traiani*, in foro ab eodem magnificenter aedificato erigendam curavit. Haec columna, ab *Apollodoro* celebri architecto constructa, 118 pedes alta, non computato stylobata 17 pedibus alto, 34 cylindris marmoreis componitur. Intus cava est, et 185 gradibus marmoreis ad pluteum capitelli escenditur, ubi amoenus in circumjacentem urbis regionem prospectus aperitur. Columnam exteriorern ornant sculpturae egregiae caelati operis, scapum spiris obeuntes et res gestas *Traiani*, potissimum *Daciam* victam, plusquam 1500 integris et dimidiis figuris repraesentantes. Primo tempore huic columnae imposita erat aenea *Traiani* statua, quae temporum injuria fuit destructa. Itaque pontifex *Sixtus V.* anno 1589 colosseum *Apostoli Pauli* signum ibi collocari jussit, quod hac adhuc die exstat, prout hac icone depictum videmus.

Verm. Gegenst. CXII. Miscellanea. CXII. Melanges. CXII.

TRAJÁNUS OSZLOPA RÓMÁBAN.

TARTALOM

~~~~~

A régi Római építésmesterségnek legszebb gyönyörködve beláthatni. Az oszlop külső maradványi közé tartozik az a még ma is Rómában fennálló pompás emlékezet oszlop, melyet *Hadriánus* Császár, a Római Nép nevében az ő nagy Előttevalójának, *Trajánus* Császárnak tiszteletére, azon a derék piacon, v. Fórumon, melyet ez épített volt, állított fel. Ez az oszlop, melyet az a híres építőmester *Apollodórus* állított fel, a talpköve nélkül (melly 17 lábnyi), 118 lábnyi magasságú, és 34 nagy márvány gerendából van tözfverakva. Belől üres, és 185 márvány lépcsőn, az oszlop fejezetének legfelsőbb táblájára lehet jutni, a honnan Rómának egy részét

~~~~~

DIE TRAJANS-SÄULE IN ROM.

~~~~~

Zu den schönsten Ueberresten alter Römischer Baukunst gehört die noch jetzt zu Rom stehende herrliche Denksäule, welche Kaiser *Hadrian* im Nahmen des Römischen Volkes zu Ehren seines großen Vorgängers, des Kaisers *Trajan*, auf dem von letzterem erbaueten prächtigen Marktplatze oder *Forum*, errichten ließ. Diese, von dem berühmten Baumeister *Apollodorus* errichtete Säule ist ohne das Piedestal (zu 17 Fufs) 118 Fufs hoch, und aus 34 großen Marmorblöcken zusammen gesetzt. Sie ist inwendig hohl, und auf 185 marmornen Stufen gelangt man auf die oberste Platte des Säulenkopfes, von wo man über einen Theil von Rom eine entzückende Aussicht hat. Die Außenseite der Säule zieren die vortrefflichsten halb erhobenen Bildhauerarbeiten, welche spiralförmig um das Ganze laufen. Diese beziehen sich auf die Thaten *Trajans*, vorzüglich auf die Besiegung der *Dacier*, welches alles in mehr als 1500 ganzen und halben Figuren ausgedrückt ist. — Ursprünglich stand auf dieser Säule die bronzene Statue *Trajans*, welche in der folgenden Zeit zerstört wurde. Deshwegen ließ der Papst *Sixtus der V.* im Jahre 1589 die kolossale Statue des Apostels *Petrus* darauf errichten, welche noch steht, so wie wir das Ganze hier abgebildet sehen.

~~~~~

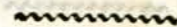
LA COLONNE DE TRAJAN À ROME.

La superbe Colonne, qui existe encore à Rome, que l'Empereur *Adrien* fit ériger au nom du peuple romain en l'honneur de son illustre prédécesseur, l'Empereur *Trajan*, sur la place magnifique ou le *forum*, que ce dernier avait fait construire, est un des plus beaux restes de l'architecture des anciens Romains. Cette Colonne mémoriale, construite par le célèbre architecte *Apollodorus*, a sans son piédestal de 17 pieds, 118 pieds de haut, et est composée de 34 énormes blocs de marbre. Elle est creuse en dedans; il faut monter 185 degrés de marbre pour parvenir sur le tailloir supérieur du chapiteau, où l'on a le coup d'oeil le plus ravissant sur une partie de la ville de Rome. L'extérieur est orné des plus beaux bas-reliefs en ligne spirale autour du tout. Ceux-ci se rapportent aux actions de *Trajan*, mais surtout à ses victoires sur les Daces. Le tout est exprimé par plus de 1500 figures entières ou demi-figures. Dans le commencement il y avait au haut de cette Colonne la statue en bronze de *Trajan*, la quelle fut détruite dans la suite. Le pape *Sixte V.* y fit placer en 1589 la statue colossale de l'apôtre *Pierre*, qui y est encore, comme nous le voyons dans la planche-ci-jointe.

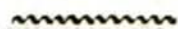
PLANTARUM FOLIA IN LAPIDES COMMUTATA
EX ORBE PRIMAEO.

Inter lapides tenuiter fissiles in Gallia apud excepere, in toto terrarum orbe reperiuntur. arcem nomine *Rupis salvae* (Roche-sauve), Haec igitur folia in lapides commutata origi- haud longe ab oppido Chaumeraco in regione nem habent a plantis, quae ante multa anno- Ardeciensi, in effodiendis atque eruendis la- rum millia, cum illa lapidum fissilium strata picidinis invenitur magna copia foliorum par- orirentur, in hac regione virebant, hodierno tim in carbones, partim in lapides converso- autem tempore nec ibi, nec vix usquam ter- rum. Vigentia horum foliorum exemplaria ho- rarum inter plantas vigentes occurrunt. die nec in illa regione, nec omnino, si pauca

KÖVÉVÁLT LEVÉLFORMÁK A' RÉGI VILÁGBÓL.

Némely vékony foszlópala kövek között kivéve az egész földszínén sem. Ezek a' most *Rauche-sauve* nevű kastélynál Chaumerac faluhoz nem mérfölde l' Ardèche Departement-jében Frantziaországban, a' vékony foszlókővek ásása és széttördelése közben sok félig szénévált, félig kövévált levélformákat találni. Ilyen zöldellő eredeti levelek azon a' tájban éppen nem találhatók, sőt némely keveset

kivéve az egész földszínén sem. Ezek a' most kövévált levelek tehát, olyan plántáktól származtak, melyek valaha ezer évtizedek előtt, akkor midőn azok a' foszlókővek támadni vagy öszveállani kezdettek, azon a' tájban nőttek, most pedig sem azon a' tájban, sem talán másutt a' föld színén, az élő plánták között nem találhatók.

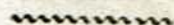

VERSTEINERTE BLÄTTERFORMEN AUS DER URZEIT.

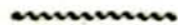

Zwischen einer dünn-schiefrigen Steinart bey dem Schlosse *Roche-sauve*, unweit dem Marktflecken Chaumerac, im Departement de l'Ardèche in Frankreich findet man bey dem Nachgraben und Auseinanderbrechen der dünnen Steinschichten eine Menge halb verkohlter, halb versteinertes Blätterformen. Noch vorhandene grünende Originale dieser Blätter finden sich in der dortigen Gegend gar nicht, und, einige

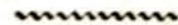
wenige ausgenommen, überhaupt nicht mehr auf der Erde. Diese gegenwärtig versteinerten Blätter stammen mithin von Pflanzen her, welche ehemahls vor Jahrtausenden während der Entstehung jener Steinschichten in jener Gegend wuchsen, nunmehr aber weder in jener Gegend, noch kaum anderwärts auf dem Erdboden unter den belebten Pflanzen noch angetroffen werden.

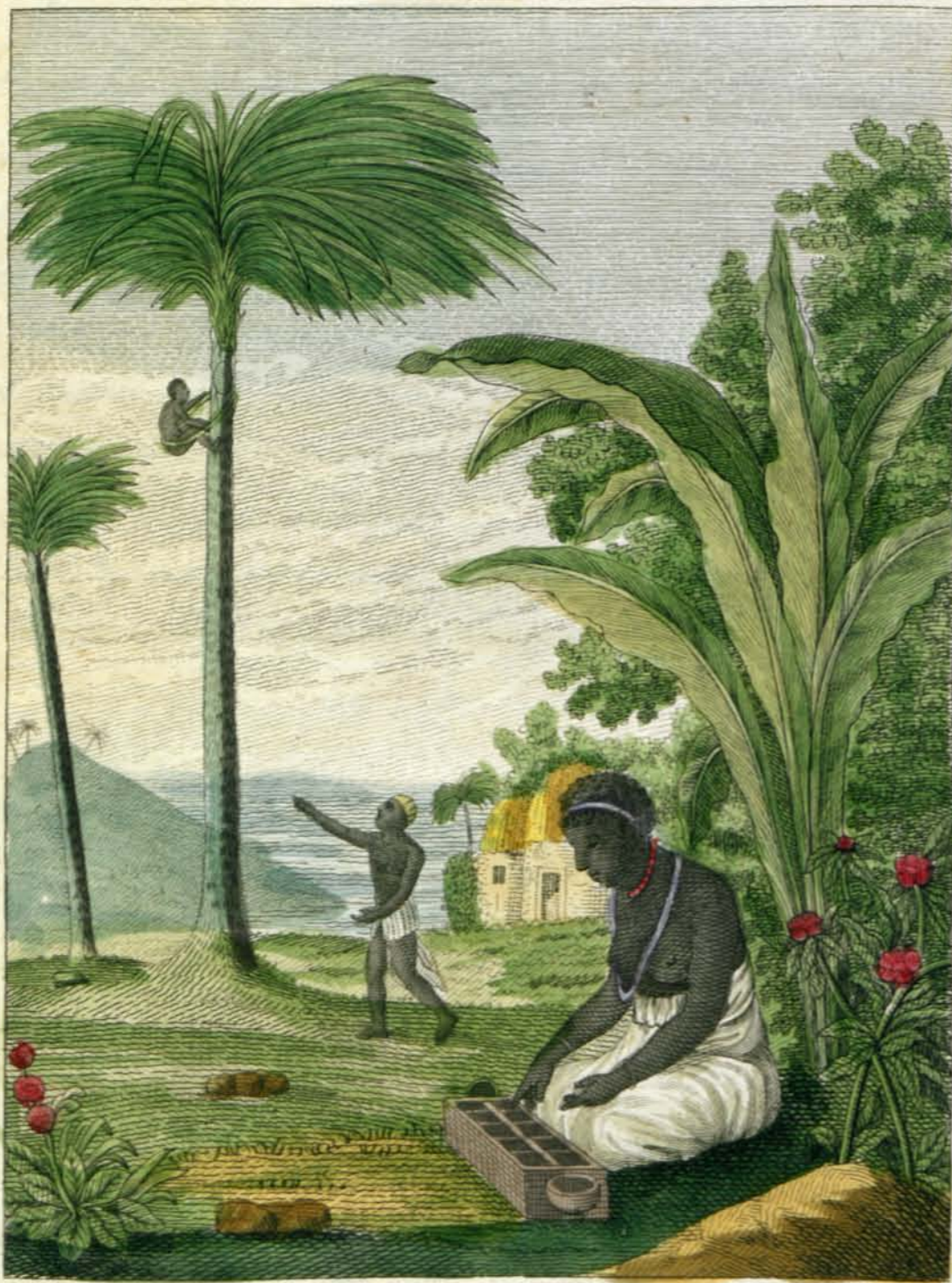

FORMES DE FEUILLES PÉTRIFIÉES DU TEMS PRIMITIF.

On trouve en France près du château de *Ro-* très-rarement à celles qui croissent dans tout
che-sauve, non loin du bourg de Chaumerac, le continent. Ces feuilles, maintenant pétrifiées
Département de l'Ardèche, en fouillant les et placées parmi des couches de pierre, pro-
couches minces d'une pierre légère, plusieurs viennent par conséquent de plantes, indigènes
formes de feuilles en partie carbonisées et en à ces contrées, lors de la formation de ces
partie pétrifiées. D'après les observations les couches de pierres, mais que l'on ne trouve
plus exactes, on a trouvé qu'elles ne ressem- plus du tout parmi les plantes vivantes dans
blent point du tout aux feuilles des plantes, ces environs, et que l'on trouve à peine encore
qui croissent maintenant dans les environs, et dans les pays éloignés des autres zones.

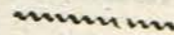

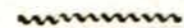
SCENAE AFRICANAE.

Adolescentuli nostri multa jam audiverunt de miseris nigrarum in Africa viventium, quos praepostero iudicio Europaei in infimo vitae cultioris gradu atque eodem fere cum mutis animalibus loco constituunt, et quos in servitutem redactos immani crudelitate tractare consueverunt. Nihilominus et nigritae, tantopere despiciati, aequae ac nos superioribus animi facultatibus gaudent, prout praesenti icone videmus. In proscenio sub arbore, quam apud nos Musam paradisiacam vocant, sedet adolescentula Aethiopica, lusum, quem *Urium* vocatum in deliciis habent, secum meditans. Hic lusus consistit in cista multis loculamentis distincta, cui adsident duae mulierculae lustrantes, (utraque singulatim uno et viginti globulis armata) alternatim et certas secundum regulas loculamenta implentes. Quae prior earum omnes collocavit calculos, ea victrix habetur. Hic lusus nostrate, quem Matronalem appellant, scruporum lusu difficilior esse dicitur; atque a prima juventute in Africa adolescentulae Aethiopum conspiciuntur separatim sedentes, seque meditando in hoc lusu exercitantes.

In recessu observamus specimen dexteritatis, qua servi Aethiopes vinum sive liquorem palmarum, ex incisionibus in lagenas destillantem, ex alto deferunt. Nigrita circum ex arborum cortice plexum et sibi et palmae circumdat, eumque in palmites trunci protrudendo et pedibus in arborem innitendo ascendit descenditque.

ÁFRIKAI SCÉNÁK.

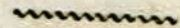
Gyakran hallhattak már a' mi ifjú Olvasóink azon szerentsetlen Négerekről Afrikában, a' kiket az Europaiak balvélekedése a' pallérozódásnak legelső grádsára letafzítván, az állatokkal tsaknem egy rangba tefz, midőn azokkal mint rabfzolgákkal minden emberiség nélkül bánik. Mindazáltal ezeknek a' megvette tet Afrikai fekete embereknek jelesebb elmebeli tehetségek is van, a' mint azt a' jelenvaló Tábla rajzolatja mutatja. Előleg ül itt egy Pízangfa alatt egy ifjú Négerné, a' ki a' nálok igen kedves *Uri* nevű játékon gondolkodik. Ez a' játék egy kis ládátskából áll, melly sok fiókra van felosztva, a' hol két játzó, mindeniknek 21 golyóbisa lévén, felváltva és bizonyos regulák szerént a' fiókokat golyóbisokkal elfoglalja.

A' ki a' maga 21 golyóbisát elébb berakja az a' nyertes. Azt mondják, hogy ez a' játék nehezebb, mint a' mi esmeretes ostáblánk; és láthatni igen fiatal Néger leányokat, a' kik Afrikában magánosan ülnek, és gondolkozva gyakorolják magokat ezen játékban.

Hátrább látjuk a' Négerek testbeli ügyes voltoknak bizonyosságát, azt a' módot tudnillik, hogy mi módon veszik le a' Néger rabfzolgák a' bévagdalt Pálmafákból a' palatzkoba beléfolyt nedvet vagy a' pálmabort. A' Négerrabfzolga hozzáköti vagy abrontsolja magát fakéreggel a' Pálmafához, és ezt az abrontsot a' fának bötykein feljebb feljebb tafzítván fel és lemálfz a' fán a' lábainak segítségével.

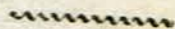
SCENEN AUS AFRIKA.

Unsere jungen Leser haben schon oft von den unglücklichen Neger in Afrika gehört, welche das Vorurtheil der Europäer auf die unterste Stufe der Cultur fast den Thieren gleich stellt, und sie als Slaven auf das unmenschlichste behandelt. Doch diese verachteten schwarzen Menschen von Afrika haben auch höhere Geistesanlagen, wie wir aus der vorliegenden Kupfertafel sehen. Im Vordergrunde sitzt unter einem Pisangbaume eine junge Negerinn, welche über das bey ihnen sehr beliebte Spiel *Uri* nachdenkt. Dieses Spiel besteht aus einem in viele Fächer getheilten Kasten, wo zwey Spielerinnen, jede mit 21 Kugeln, wechselseitig und nach gewissen Regeln die Fächer besetzen. Welche zuerst alle 21 Steine anbringt,

hat gewonnen. — Dieses Spiel soll schwieriger als unser bekanntes Damen-Spiel seyn, und von früher Jugend an sieht man in Afrika junge Negerinnen einsam sitzen, und durch Nachdenken sich in diesem Spiele üben.

Im Hintergrunde sehen wir einen Beweis der körperlichen Geschicklichkeit der Neger, nämlich die Art, wie die Neger-Sclaven den durch Einschnitte in die Palmen in Flaschen geronnenen Saft oder Palmenwein herab holen. Der Neger-Slave schlingt einen Kreis von Baumrinden um sich und die Palme, und indem er diesen Reif über die Schößlinge des Baumes fortschiebt, so klettert er durch das Anstammen der Füße hinauf und herab.

SCÈNES D'AFRIQUE.

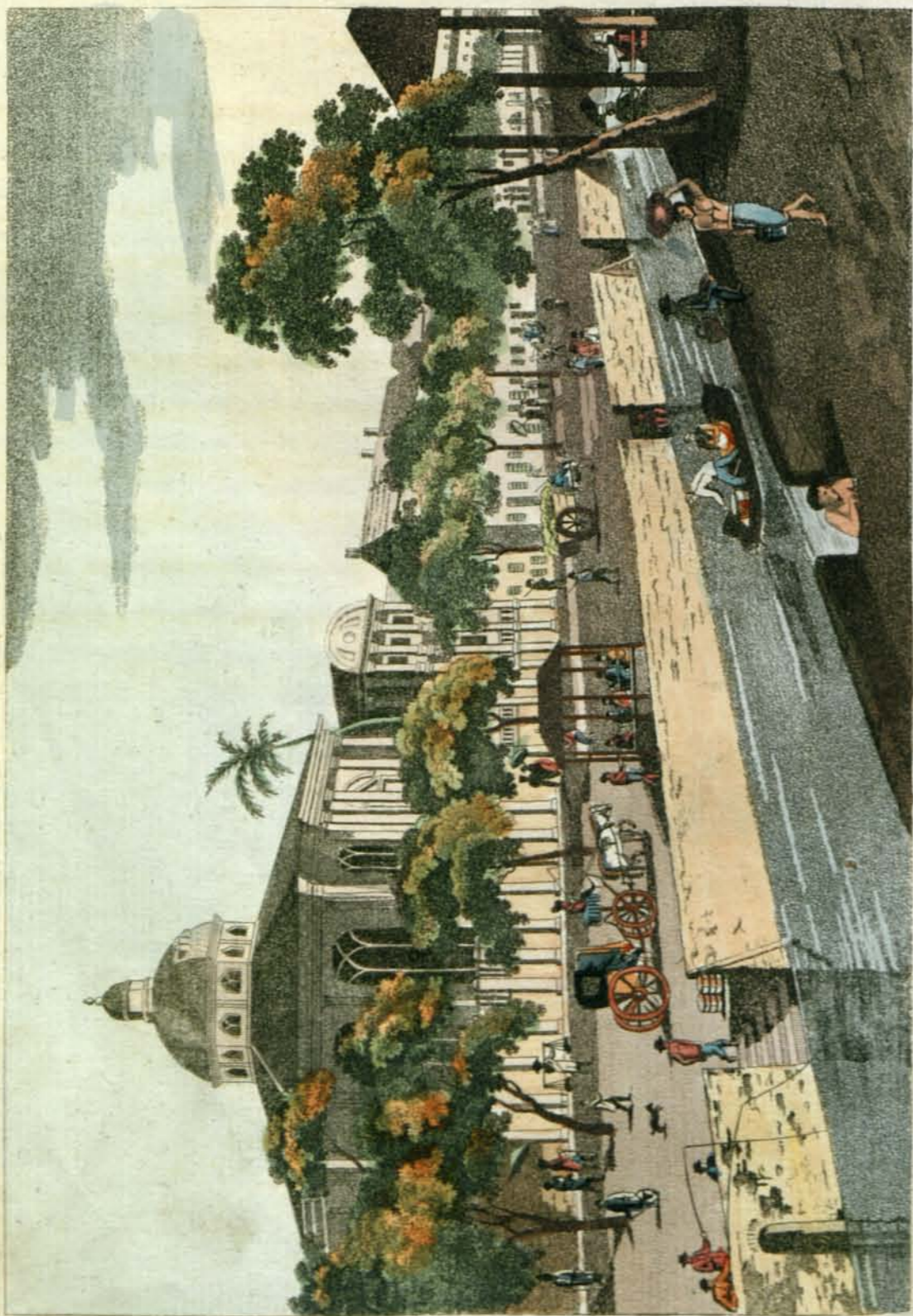
Nos jeunes lecteurs ont entendu souvent parler des malheureux Nègres d'Afrique, que le préjugé des Européens place au dernier degré de la culture presque de niveau avec les brutes, et que l'on traite, comme esclaves, de la manière la plus inhumaine. Ces Nègres, si méprisés, ne laissent cependant pas d'être doués de talens, comme la planche ci-jointe nous le prouve. Sur le devant on voit une jeune Nègresse assise sous un arbre, méditant le jeu favori d'Afrique, nommé *Uri*. Ce jeu exige une espèce de caisse, divisée en plusieurs compartimens, que deux joueuses doivent occuper tour-à-tour, chacune avec 21 boules et d'après des règles fixes. Celle qui

la première place les 21 pions a gagné. Ce jeu doit être beaucoup plus difficile que notre jeu des dames. Dès leur plus tendre jeunesse, on voit des Negresses assises à l'écart s'exercer par la réflexion dans ce jeu.

Nous voyons dans le fond une preuve de l'adresse corporelle des Nègres, c'est la manière, dont les esclaves nègres montent chercher le vin de palmier, ou suc qui a coulé par des incisions dans des bouteilles. Le Nègre s'entrelace lui et le palmier d'un cercle d'écorce d'arbre; c'est en le poussant au-dessus des bourgeons au moment où il appuie ses pieds contre l'arbre, qu'il monte et descend.

Form. Gegenst. CXV. Miscellanea. CXV. Melanges. CXV.

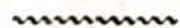
XI. B. 19.

PROSPECTUS IN URBIS BATAVIAE PARTEM.

Coloniis memoratu dignissimis, quas Batavi incolas, partim Europaeos, partim Javanos in India possident, adnumeranda est insula Java et urbs Batavia illic sita, metropolis ampliarum et divitum in hoc tractu coloniarum. Ipsa urbs a Batavis ab anno 1618 usque ad 1631, Lusitanis inde expulsis, condita fuit in solo uliginoso quidem et vitae humanae minus accommodato, sed propter portum et sinum Europaeorum more exstructa viginti habet vicos ad lineam ordinatos, 5270 domos et 115,960

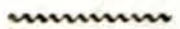
incolas, partim Europaeos, partim Javanos indigenas, partim Malajos et Sinenses, et mancipiorum numerum. Ad commercii commoditatem per vicos latos et pulchros deducti sunt canales, juxta quos arborum series umbris suis pedites refrigerant. In vico hic repraesentato invenitur Ecclesia primaria Hollandica ritus reformati, aedificium pulchrum, octogonum cum tholo. Bataviae est sedes praefecti et consilii generalis, a quo omnes Batavorum in India possessiones gubernantur.

BATAVIA VÁROSÁ EGY RÉSZÉNEK OLDALTE- KINTETE.

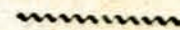

Jáva szigete a' Hollandusoknak legnevezete-
sebb birtokai közé tartozik Indiában, az ab-
ban lévő *Batavia* várossal együtt, melly ezen
szélesen kiterjedő's gazdag birtoknak fővárosa.
Ezt a' várost 1618 tól fogva 1631-ig a' Hollan-
dusok építették, kihajtván elébb onnan a' Por-
tugallusokat, motsáros és egészségtelen helyen
épült ugyan; de a' mellette fekvő kikötőhelyre
és öbölre nézve a' kereskedésre igen alkalma-
tos. Ez európai módra épült, 20 regulás út-
tája van, 5270 házzal és 115,960 lakosokkal,
a' kik Európaiakból, odavaló Japánokból, Ma-

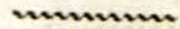
lájokból, Khínaiakból, és Rabszolgákból álla-
nak. A' kereskedés könnyebbitésére a' város
széles szép úttzái tsatornákkal vannak felké-
szítve, a' mellyek mellett sor fák lévén, a'
gyalog járóknak árnyékot vetnek. Az itt le-
rajzolja lévő úttzában van a' református hol-
landusok fő templomok, a' melly nyoltzfegű
szép épület egy kúppal. — Batavia a' Hollan-
dus Fő-Kormányozónak és az Indiában lévő
Hollandiai birtokokra ügyelő Tan átsnak lakó
helye.

ANSICHT EINES THEILES DER STADT BATAVIA.

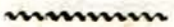
Zu den merkwürdigsten Besitzungen der Hol- 115,960 Bewohner, die aus Europäern, einge-
länder in Indien gehört die Insel Java, und bornen Japanern, Malayen, Sinesen und Scla-
die auf derselben liegende Stadt *Batavia*, der ven bestehen. Zur Bequemlichkeit des Han-
Hauptort jener weitläufigen und reichen Besit- dels laufen durch die breiten schönen Stras-
zungen. Diese Stadt wurde in den Jahren 1618 sen Canäle, an welchen hin Baumreihen den
bis 1631 von den Holländern, nachdem sie die Fußgängern Schatten gewähren. In der hier
Portugiesen vertrieben hatten, erbauet, zwar abgebildeten Strafe steht die Holländisch re-
auf einem morastigen ungesunden Grunde, aber formirte Hauptkirche, ein schönes achteckiges
wegen des daran liegenden Hafens und der Gebäude mit einer Kuppel. — Batavia ist der
Bay zum Handel vortrefflich gelegen. Sie ist Sitz des Holländischen General-Gouverneurs
auf Europäische Art gebaut, hat 20 regelmäs- und Rathes über die den Holländern gehöri-
sige Strafsen und zählt jetzt 5270 Häuser und gen Besitzungen in Indien.

VUE D'UNE PARTIE DE LA VILLE DE BATAVIA.

Parmi les possessions les plus remarquables des Hollandais dans les Indes, se trouve l'île de Java, ainsi que la ville de *Batavia* qui y est située, chef-lieu de ces possessions riches et immenses. Cette ville fut bâtie depuis 1618 jusqu'en 1631 par les Hollandais dans un terrain à la vérité marécageux et malsain mais heureusement situé pour le commerce, à cause du port et de la baie adjacente, après qu'ils en eurent chassé les Portugais. Elle est construite à l'Européenne; elle a plus de 20 rues régulières et compte dans ce moment 5270 maisons et 115,960 habitans, tant Européens qu'indigènes, Malaies, Sinèses et esclaves. On a pratiqué dans les rues larges et superbes des canaux, qui favorisent singulièrement le commerce, et le long desquels sont plantés des arbres, qui procurent un ombrage délicieux aux piétons. Dans la rue, qui est ici représentée, on voit la principale église réformée, un superbe édifice octogone avec un dôme. Batavia est la siège du conseil et du gouverneur général des possessions appartenantes dans les Indes aux Hollandais.

PLANTAE EXOTICAE RARIORES.

Fourcroya Gigantea.

Haec planta ob scapum floridum memorabilis, in insulis Curassao et Sancti Dominici indigena, inde fere jam centum abhinc annis in caldarios Europae hortos migravit, ubi autem hucusque non nisi iterata vice floruit, primum Bellofontii apud Viennam, interum anno 1793 Lutetiae Parisiorum. Cum hac in urbe recentiori tempore proprium genus constituere deprehenderetur: ei nomen celebris Chemici Fourcroyi, status Consilarii, inditum est.

Hic apparet infra coronam resecta. Truncus est duos pedes altus et totidem crassus, folia crassa et rigida sunt quinque pedes longa. Medio e trunco surgit scapus floridus, spectatu magnificus, viginti quin usque ad triginta pedes altus, laevis et laetiori viriditate gaudens: huic inhaerent flores campanam referentes et deorsum pendulae, quorum aliquos (A) naturali magnitudine depictos videmus. Sed hic scapus, et floribus et majestate gigantea superbiens, quo magis oculis, eo minus narius blanditur.

KÜLFÖLDI RITKA PLÁNTÁK.

Az Óriási Fourcroya.

(Fourcroya gigantea.)

Ez a plánta, mely az ő pompás bokrétafzárára nézve nevezetes, tulajdonképpen Curassao és Sz. Domingó szigeteiben terem, de onnan már mintegy száz évtizeddel ezelőtt az európai Növevényes üvegházakba is általplántáltatott, a hol ugyan még csak kétféle virágzott, egyszer Schönbrunnban Béts mellett, mászor Parisban 1793-ban. — Mivel az újabb időkben úgy találták, hogy ez egy tulajdon néme a Növevényeknek; a híres Khémikusnak, Státustanátsos Fourcroy-nak (Furkroá-nak) nevével neveztek el.

Ez a plánta a mint a rajzolatból látjuk, itt a levélkoronája alatt el van vágva. A plánta dereka 2 lábnyi magasságú 's ugyanannyi vastagságú szokott lenni; a vastag, fészkes levelei pedig 5 lábnyiak. A dereka közepéből nő fel ennek az ő 20, 30 lábnyi magasságú pompás virágbokréta szára, a mely sima és világos zöld. Ezen függenek a hangformájú lefüggő virágai, a mint egynehányat (A) természeti nagyságokban lerajzoltunk. Ha szinte ez az óriási virágbokréta szár a szemnek pompás is; de a szága éppen nem kellemes.

SELTENE AUSLÄNDISCHE PFLANZEN.

Die riesenmäfsige Fourcroya.

(Fourcroya gigantea.)

Diese wegen ihres herrlichen Blütenstängels merkwürdige Pflanze ist eigentlich auf den Inseln Curassao und St. Domingo einheimisch, aber von da seit beynahe hundert Jahren in die Europäischen Gewächshäuser verpflanzt worden, wo sie aber erst zwey Mahl geblüht hat, Ein Mahl zu Schönbrunn bey Wien, das zweyte Mahl 1793 zu Paris. — Da man in neuern Zeiten in Frankreich gefunden hat, das sie ein eigenes Pflanzengeschlecht bildet, so hat man ihr den Nahmen des berühmten Chymikers, des Staatsrathes Fourcroy, gegeben.

Dieses Gewächs sehen wir hier unterhalb der Blätterkrone abgeschnitten. Der Stamm wird 2 Fuß hoch, und ist 2 Fuß dick; die dicken steifen Blätter sind 5 Fuß lang. Aus der Mitte des Stammes schießt der 20 bis 30 Fuß hohe prächtige Blütenstängel empor, welcher glatt und hellgrün ist. An ihm sitzen die glockenförmig gebauten und herabwärts hängenden Blüthen, wie wir einige bey A. in ihrer natürlichen Gröfse abgebildet sehen. So herrlich dieser riesenhafte Blütenstängel auch für das Auge ist, so ist doch der Geruch nichts weniger als angenehm.

PLANTES ÉTRANGÈRES RARES.

La Fourcroye gigantesque.

(Fourcroya gigantea.)

Cette plante, que la superbe tige de ses fleurs rend si remarquable, est indigène aux îles Curaçao et St. Domingue. Il y a pourtant près de 100 ans qu'on l'a transportée dans les serres-chaudes européennes, où elle n'a fleuri que deux fois; une fois à Schönbrunn près de Vienne, et la seconde fois en 1793 à Paris. Mais comme on a découvert tout nouvellement en France qu'elle forme une famille particulière, on lui a donné le nom du conseiller d'état

Nous voyons ici cette plante coupée au-dessous de la couronne des feuilles. Le pied atteint 2 pieds de hauteur et d'épaisseur. Les feuilles épaisses et roides ont trois pied de long. Du milieu du pied s'élève la superbe tige de fleurs de 20 à 30 pieds de haut. Elle est unie et d'un vert-clair. C'est à elle que sont suspendues les fleurs en forme de cloches, comme nous les voyons dans leur grandeur naturelle à A. Quelque belle que soit à la vue cette tige gigantesque, l'odeur ne laisse pas d'en être désagréable.

Fourcroy, célèbre chimiste.

PLANTAE MEDICABILES.

~~~~~
Aloë Soccotrina.

In insula Soccotora ad orientalem Africae oram, a freto, quod Babelmandeb dicunt, orientem versus sita, invenitur Aloë hic delinea-
ta (vide Orb. pict. Vol. V. No. 2.) ob vires medicabiles nota. E radice surgit truncus sesqui pedem altus, cujus summitati folia crassa insident, dentata atque in spinam acuminata. Scapus unum vel sesqui pedem longus mediis

e foliis protuberat florum rubicundorum coronam gerens, partim linea aequa prominentium partim pendulorum. Enata e floribus pericarpia continent semina, quae autem patrio solo extorrica nunquam maturescunt; quam ob causam in caldariis Europaeis ope surculorum propagatur.

Ex foliorum incisionibus obtinetur succus e fusco flavo rubicundus, qui in resinam condensatus olim frequentius quam hodie tamquam medicamen usurpatus est.

ORVOSI PLÁNTÁK.

A' Szokkotrina Aloe.

(Aloë Soccotorina.)

a' bokretája piros virágokat nyit, mellyek
rézfzerént vízerányosan, rézfzerént függőleg

Az itt lerajzolt Aloe, Szokkotorina szigetén állanak. Virágának magtokjaiban magok vannak ugyan, de ezek az Aloe hazáján kívül más helyen meg nem érnek; a' honnan ezt az európai üveghortekben sarjúról szaporítják.

V. Dar. 2. Szám.) orvosi erejéről esmeretes.

Ha ezen plántának a' leveleit bevagdál-

Ennek az ő másfél lábnyi magas dereka a' ják, abból setétsárgaveres nedv foly, a' melly megkeményedik mint a' fatsipa, és ennek orvosi ereje van, de a' mellyel régen inkább éltek mint ma.

virágfzára a' levelei közepéből hajt ki, és

ARZENEPFLANZEN.

Die Aloe von Soccotora.

(Aloë Soccotorina.)

ter hervor, und trägt eine Blumenkrone von
rothen Blüthen, welche theils horizontal ste-

Auf der, an der Ostküste von Afrika, östlich hen, theils abwärts hängen. Die aus den Blüthen entstehenden Samenkapseln enthalten Samen, der aber aufser dem Vaterlande dieser Aloe nicht reift; deswegen wird sie in den Europäischen Gewächshäusern durch Sprossen vermehrt.

der anderthalb Fuß hohe Stamm, auf dessen oberstem Ende die dicken Blätter sitzen, welche gezahnt sind und sich in eine Dornspitze endigen. Der Einen bis anderthalb Fuß lange Blumenschaft treibt aus der Mitte dieser Blät-

Durch Einschnitte in die Blätter dieser Pflanze erhält man einen Saft von dunkelgelbrother Farbe, welcher sich zu einem Harze verdicket, und als Arzeneymittel, sonst aber häufiger, als jetzt, gebraucht wurde.

PLANTES MÉDICINALES.

Aloès Succotrin.

(Aloë Succotorina.)

C'est dans l'île *Succotora* ou *Zocotora*, située sur la côte orientale de l'Afrique, à l'est du détroit de Babelmandeb, que se trouve l'Aloès, que représente la planche cijnointe, et qui, comme l'Aloès vulgaire (v. le Porte-feuille d'Enfans V. Vol. No. 2.) est connu par ses propriétés médicinales. La tige s'élève d'un pied et demi au dessus de la racine, et porte à son sommet des feuilles épaisses, qui sont pointues et crénelées. Le pédoncule, d'un pied et demi ou à peu près, partant d'entre les

feuilles, soutient une grappe cylindrique de fleurs rougeâtres, qui sont en partie horizontales et en partie penchées. Les capsules des fleurs contiennent des graines, qui ne mûrissent que dans la patrie de cet Aloès, aussi ne le multiplie-t-on dans les serres de l'Europe que de boutures.

Quand on fait une incision aux feuilles de cette plante, il en sort un suc d'un pourpre violet, qui parvient à la solidité de la résine, et dont on fait usage en médecine, mais moins fréquemment de nos jours qu'autre fois.

BRACHIONI.

Jam in Volumine secundo Tab. 12. de polypis minuta ostenditur, ut super corpore alienigeno, cui gregatim adhaerent, tantum modo instar punctorum appareant (Fig. 1. 4. 6.): ope autem microscopii videmus corpuscula organis instructa, quae, papaverum pericarpis haud absimilia, variis modis conglomerantur. In Fig. 2. et 3. adhaerent lemnae (a. b.) et Fig. 3. longus senioris polypi pediculus familiae adunandae inservit. Fig. 5. hae bestiolae se adglutinant cadaveri hydrae flavae, quam vocant *griseam* (d. d. d.). Fig. 7. minutam cochleam quam elegantissime circumdant, ubi (sub h. h.) pediculos recta protensos distincte cernimus. Haec polyporum species oculo inermi tam

POHÁRFORMÁJÚ POLÍPUSOK VAGY HABARNITZÁK.

Ezen Képeskönyv II. darabjának 12. számjából már a Polípusokat esmerjük. Ezek olyan állatok, a melyek az állatok között a legelső gráditson állanak, és plántaszabású formájokra nézve, az állatplánták közé számoltatnak. — A jelenvaló Táblán a pohárformájú Polípusokat láthatjuk. Az ő pohárformájú teste (Fig. 8. sokszorosan nagyítva) felyül púpos (n.), és ez a szája, s a Habarnitza a Falámjaival (o. o.) oda rakja az elejét, melly férgekből és apró állatokból áll. A teste hofzfú száron ül (Fig. 8. p. 9.) mellyet a Habarnitza vagy merőre kifeszít, hogy más test után nyújtózhasson, vagy pedig öfve-kunkorít (Fig. 9.) ha ennél fogva úfzni akar. — Ez az itt leírt Habarnitza faj, pufzta szemmel

nézve, olly kitsíny, hogy azok az idegen testeken, a melyet ezek rakással vesznek körül, csak pontoknak látfzanak (Fig. 1. 4. 6.); de a nagyítóüvegen által látjuk, hogy ezek ki formált testek, s tsaknem olyanformák mint a mákfejek, és külömbféle csoportozásokat formálnak. A 2. és 3. Képnél vízilentsén ülnek (a. b. Lemna), még pedig a 3 Képnél egy öregebb Habarnitza szára szolgál nekik egyesüléspontúl. Az 5 Képnél ezen polípusok egy sárga Kar-Habarnitza holttestén ülnek (d. d. d.) A 7. d. Képnél igen jelesen körülvesznek egy kis tsigát, a hol mi az i. i.-nél a kunkorgós és a h. h.-nál a merőn álló szárúkat világosan láthatjuk.

DIE BECHERFÖRMIGEN POLYPEN.

Wir haben im zweyten Bande Taf. 12. unseres Bilderbuches bereits die Polypen kennen gelernt. Es sind Geschöpfe, die auf der untersten Stufe des Thierreiches stehen, und ihrer pflanzenähnlichen Gestalt wegen zu den Zoophyten oder Pflanzenthieren gerechnet werden. — Auf dieser Tafel lernen wir vergrößert die becherförmigen oder Blumen-Polypen kennen. — Der becherförmige Hauptkörper, (Fig. 8. vielmahls vergrößert,) hat oben eine Erhöhung (n.), welche der Schlund ist, zu dem der Polyp, mittelst der Fressspitzen (o. o.), seine Nahrung, welche in Würmern und kleinen Thierchen besteht, bringt. Der Körper sitzt an einem langen Stiele (Fig. 8. p. 9.), den der Polyp entweder ausstreckt, um sich an andere Gegenstände anzusetzen, oder schlangenförmig zusammen zieht (Fig. 9.), wenn er damit

schwimmen will. — Diese hier beschriebene Polypen-Art ist, mit bloßen Augen angesehen, so klein, daß sie um den fremden Körper, woran sie haufenweise sitzen, nur wie Punkte erscheinen (Fig. 1. 4. 6.); durch das Mikroskop bemerken wir aber, daß es gestaltete Körper sind, die, fast wie Mohnköpfe aussehend, mannigfaltige Gruppen bilden. Bey Fig. 2. und 3. sitzen sie an einer Wasserlinse (a. b. Lemna) fest, und zwar dient bey Fig. 3. der lange Stiel eines ältern Polypen als Vereinigungspunct. In Fig. 5. schliessen sich unsere Körperchen an den todten Körper eines gelben Arm-Polypen (d. d. d.) an. — Auf die zierlichste Weise umgeben sie bey Fig. 7. eine kleine Schnecke, wo wir bey i. i. die gewundenen, und bey h. h. die gerade ausstehenden Stiele gleichfalls genau bemerken können.

LES POLYPES EN FORME DE COUPE.

Nous avons déjà vu et appris à connaître les *Polypes* à la 12. planche du second volume de notre Porte-feuille d'Enfans. Ce sont des êtres qui sont placés au dernier degré du règne animal, et qui par leur structure semblable à celle des plantes, se mettent au nombre des *zoophytes*, ou animaux-plantes. Cette planche nous représente les *Polypes-fleurs*, ou *Polypes en forme de coupe*, grossis. Le corps principal (*fig. 8.* plusieurs fois grossi) a en haut une ouverture (*n.*), qui est le gosier, à laquelle le *Polype* porte sa nourriture, qui consiste en vers et en petits insectes, par le moyen des pointes dont il se sert pour manger (*o. o.*). Le corps tient à une longue tige (*fig. 8. p. 9.*) que le *Polype* étend pour s'appuyer à quelque autre objet, ou replie (*fig. 9.*), comme un serpent, quand il veut nager. L'espèce de *Polype*, que nous décrivons ici, vue avec les yeux seuls, est si petite, que quand ils sont placés en foule sur un corps étranger, ils ne paraissent qu'un point (*fig. 1. 4. 6.*); mais quand on les considère avec le microscope, on remarque que ce sont des corps formés, qui, presque semblables à des têtes de pavots, forment divers groupes. Les figures 2. et 3. nous les représentent attachés à une lentille d'eau, et c'est la tige d'un vieux *polype*, qui sert de point de réunion. A la *fig. 5.* plusieurs petits corps s'unissent au corps mort d'un *polype* jaune à bras. A la *fig. 7.* ils forment un joli cercle autour d'un petit escargot, et nous y voyons distinctement les tiges entortillées à *i. i.* et droites à *h. h.*

AMPHIBIUM SINGULARE.

Rana cornuta.

Hucusque non nisi imperfectas singularis huius animalis icones habuimus, ab exemplaribus emortuis atque in spiritu vini conservatis desumptas (vid. Orb. pict. Vol. V. No. 39.). Post recentissimum orbis terrarum circuitum, quem Russi susceperunt situs terrarum investigandi et rerum naturalium detegendi gratia, consiliarius *Tilesius*, celebris historiae naturalis amator, natione Germanus, iconem *ranae cornutae* e vivo expressam, quam hic videmus, nobis subministravit. Haec animalia in compluribus Americae meridionalis regionibus, interque eas in Brasilia atque in insula sanctae Catharinae, haud tamen frequenter, inveniuntur. Quamquam corpus informe atque os latum et grande, quo insecta

capulatur, eam adpectu foedam reddunt: nihilominus cutis ejus pulchra colorum varietate distinguitur. Corpus ex flavo fuscum et verrucis cuspidatis obsitum violacea interstinguunt lineamenta margine alba. In sincipite atque occipitio aequae ac in pedibus posticis laeves maculae pulcherrima viriditate superbiunt. Supra oculos exsurgunt forma conica palpebrae ex rubro flavescentes, quae strictim quasi per transennam adpectae corniculis comparantur; inde nomen ranae. Memorabilis est et magnitudo ejus, nam sub *A.* dimidio minor pingitur. Nota *B.* caput ostendit magnitudine naturali. Porro *Tilesius* exploravit, ranae huius pondus ad quatuor libras accedere. Brasiliiani eam *Aran-tango*, i. e. dolium apertum nominant.

KÜLÖNÖS ÚSZÓMÁSZÓ.

A' szarvas Varasbéka.

(Rana cornuta.)

Még eddig ennek a' különös állatnak csak igen hijjános rajzolatjait adhattuk, a' mellyek halavány, 's égettborban tartatott mustra szerént készültek (Képeskönyv. V. Dar. 39. Szám). Hanem Tilésius Tanátsosnak legújabb utazása által, mellyet feltalálások végett oroszországi költségen tett, jutottunk a' szarvas varasbékának valóságos eleven állat szerént készült rajzolatjához, mellyet ez a' hires német természetvizsgáló maga készített, úgy a' mint azt itt látjuk. Ezek déli Amérikanak több részeiben talátnak, a' többek között Braziliában és Sz. Katalin szigetén, de nem igen bőven. Jóllehet ennek az ő esetlen teste, széles

nagy szája, mellyel a' bogarakat fogdossa, neki igen útálatos tekintetet adnak; mégis a' bőre színének játszó változása igen szép. Sargabarnás, hegyes bibirtsókkal rakott testét, violafínü feje szegélyes foltok tarkázzák; a' homlokán és tarkóján úgy a' hátulso lábain is igen szép zöld símafoltok látszanak. Szemei felett a' felálló röt sárga kúpos szemfedelei, első tekintettel szarvformák, 's onnan vette ez a' varasbéka nevezetét. Nevezetes ennek a' nagysága is, mert az A-nál csak felényi nagyságban van lerajzolva. A' B betű természeti nagyságában mutatja a' fejét. Tilésius Úr a' szarvas békát 4 fontnyinak találta. A' Brazíliások *Aran-Tangó*-nak nevezik, az az, nyilt fenekű hordónak.

SONDERBARES AMPHIBIUM.

Die gehörnte Kröte.

(Rana cornuta.)

Bisher hatten wir von diesem sonderbaren Thiere nur höchst unvollkommene Abbildungen, die nach verbleichten, in Weingeist aufbewahrten Exemplaren gefertigt worden waren (s. Bilderbuch Th. V. No. 39.). Doch durch die neueste Russische Entdeckungsreise erhielt man von dem berühmten Deutschen Naturforscher, Herrn Hofrath *Tilesius*, die erste genaue, nach dem Leben entworfene Abbildung der gehörnten Kröte, wie wir sie hier sehen. Sie finden sich in mehreren Theilen von Süd-Amerika, unter andern auch in Brasilien und auf der Insel St. Katharina, jedoch nicht sehr häufig. Obgleich der plumpe Körper und das breite große Maul, womit sie die Insecten

fängt, ihr ein häßliches Ansehen geben, so ist dennoch das Farbenspiel der Haut sehr schön. Auf dem gelblichbraunen, mit spitzen Warzen bedeckten Körper sitzen violeblaue, weiß geränderte Zeichnungen; am Vorder- und Hinterkopfe, so wie an den Hinterfüßen bemerkt man glatte Stellen vom schönsten Grün. Ueber den Augen erheben sich die rothgelben, kegelförmigen Augenlieder, welche, flüchtig angesehen, mit kleinen Hörnern verglichen wurden, und wovon diese Kröte ihren Namen erhielt. Merkwürdig ist auch ihre Größe; denn bey *A* ist sie um die Hälfte verkleinert abgebildet. *B* zeigt uns den Kopf in natürlicher Größe. Herr *Tilesius* fand, daß das Gewicht der gehörnten Kröte 4 Pfund beträgt; von den Brasilianern wird sie *Aran-Tango*, oder die offene Tonne genannt.

AMPHIBIE SINGULIER.

Le crapaud Cornu.

(*Rana cornuta.*)

Nous n'avons eu jusqu'ici de cet animal que des représentations très-imparfaites, parce qu'elles n'avaient été faites que sur des modèles morts et conservés dans l'esprit de vin (voyez le V. Tome, No. 39. de notre Portefeuille d'Enfans). Mr. le conseiller aulique, *Tilesius*, célèbre naturaliste allemand, ayant eu part au voyage le plus récent de découvertes, entrepris par les Russes, nous en a donné le premier une représentation exacte d'après nature, telle que nous la voyons ici. Ce crapaud se trouve dans plusieurs parties de l'Amérique méridionale, entre autres aussi au Brésil, et même dans l'île de St. Cathérine, mais en moindre quantité. Quoique son corps lourd et difforme, sa gueule grande et

large, avec laquelle il saisit les insectes, le rendent hideux, le mélange des couleurs de sa peau ne laisse pas d'être beau. Le corps, d'un brun jaunâtre et couvert de verrues pointues, est marqueté de taches, d'un bleu violet, bordées de blanc. Il y a sur le devant et le derrière de la tête, ainsi que sur les pieds de derrière, des parties unies et du plus beau vert. Audessus des yeux s'élèvent des sourcils coniques, d'un jaune rougeâtre, que l'on prend à la première vue pour des cornes, et qui lui ont fait donner le nom de *crapaud cornu*. Il est remarquable par sa grosseur, car la *Fig. A.* nous le montre apâtissé de moitié. *B* nous offre la tête dans sa grosseur naturelle. Mr. *Tilesius* a trouvé qu'il pesoit 4 livres. Les Brasiiliens le nomment *Aran-Tango*, ou tonneau ouvert.

II.

SCENAE EX GRAECIA.

Fig. 1. Opilio Peloponnesius.

Hic videmus aliquem opilionum in Peloponneso cum gregibus oberrantium, fistula canentem, hominem montanum, simplici vestitum habitu ex pellibus ovinis, caput pileolo rubro, pedes soleis indutum. In recessu cernimus gregem in ovili cum altioribus pegmatis, quo pastor aestivo tempore tanquam in habitaculum se recipit. Hieme aut noctibus frigidis id genus pastores in cavernas cum gregibus refugiunt, ubi familia habitare consuevit. Horum pastorum vita est quam simplicissima quidem et pauperrima, sed libera.

Fig. 2. Rapsodi hodiernae Graeciae.

Haec tabula nobis repraesentat rapsodum seu cantorem popularem hodiernae Graeciae, qui consueto indutus habitu in luco, ad fontem architecturae Turciae, aliquibus Peloponnesiis variae conditionis ideoque et varii vestitus (inter eos videmus et pastorem), organo sive instrumento musico, nempe cithara Ionioris colli, simul ludens varia decantat carmina. Id genus rapsodi tota circulantur Graecia, atque ut poëtae, cantores, musici et fabularum narratores, populum oblectantur.

GÖRÖGORSZÁGI JELENÉSEK.

1. Kép. A' Móreai Juhász. 2. Kép. Az Újgörög Házankénténeklő.

Ímé itt egy nomád Juhászt látunk Mórea félszigetéből, a' ki a' nyájjánál furulyát. Ez hegyközi juhász együgyű juhbőr gúnyában, veres sapkában és botskorban. Távolról látják a' nyájja a' juhkosárban, a' hol a' juhász magas állókra készült nyári lakhelye is kilát. Télére, vagy külömben is híves éjtzfakákra ezek a' páfztorok nyájjaikkal együtt barlangokba vonják magokat, a' hol van a' familiájok rendszerént való lakások is. Ezeknek az ő életmódja együgyű ugyan, sőt valóban nyomorúságos is; de a' mellet függetlenek.

Itt a' réztábla egy újgörög házankénténeklőt mutat elő, a' ki rendes ruházatjában, egy török alkotású szökökútnál valamely múlató erdőskében, némelly Móreaiaknak, kik küllömböző sorsúak ésígy különböző öltözetűek is, — s egy páfztort is látunk köztök, — muzsikálása mellett, melly egy hofszu nyakú mandolinához hasonló, némelly áriákat énekel. Ezek a' házaló énekesek az országban idetova vándorolnak, és egyfzersmind poéták, énekesek, muzsikusok, és mesélők, a' publikum mulattatására.

SCENEN AUS GRIECHENLAND.

- Fig. 1. Ein Schäfer aus Morea. Fig. 2. Der Neu-Griechische Bänkelsänger.

Wir sehen hier einen von den wandernden Schäfern auf der Griechischen Halbinsel *Morea*, der bey seiner Herde auf einer Hirtenpfeife bläst. Es ist ein Gebirgshirte in seinem einfachen Gewande von Schaffellen, mit der rothen Mütze auf dem Kopfe und den Sandalen an den Füßen. In der Tiefe erblicken wir die Schafherde im Pferche mit den hohen Gerüsten, die den Hirten im Sommer zur Wohnung dienen. Im Winter, oder auch sonst in kühlen Nächten, ziehen sich diese Hirten mit ihren Herden in Berghöhlen zurück, wo auch die gewöhnliche Wohnung ihrer Familie ist. Die Lebensart dieser Hirten ist sehr einfach; ja wirklich armselig; doch sind sie dabey unabhängig.

Hier stellt uns die Kupfertafel einen Neu-Griechischen Bänkelsänger dar, der in seinem gewöhnlichen Costume, bey einem Springbrunnen von Türkischer Bauart in einem Lustwäldchen, einigen *Moreaten* von verschiedenen Ständen, und folglich auch von verschiedener Kleidungsart — wir erblicken auch einen Hirten darunter — unter Begleitung seines Instrumentes, das einer langhalsigen Mandoline ähnlich ist, mancherley Arien vorsingt. — Diese Bänkelsänger ziehen im Lande umher, und sind zugleich Dichter, Sänger, Musiker und Märchenerzähler zur Belustigung des Publicums.

SCÈNES DE LA GRÈCE.

Fig. 1. Un berger Moréen.

Cette planche nous représente un berger de la presqu'île grecque, *Morée*, jouant d'un chalumeau en gardant son troupeau. C'est un berger des montagnes, dans son vêtement ordinaire, qui est composé de peaux de bêtes, ayant sur la tête un bonnet rouge, et aux pieds des sandales. Nous découvrons dans le lointain le troupeau parqué, avec un grand échaffaudage, qui en été, sert d'asile aux bergers. En hiver et même lorsque les nuits commencent à devenir fraîches, ces bergers se retirent avec leurs troupeaux dans des cavernes, qui sont la demeure ordinaire de leurs familles. La vie, que mènent ces bergers, est

très-simple et même pitoyable, mais ils sont indépendans.

Fig. 2. Le troubadour de la nouvelle Grèce.

Voilà un troubadour de la nouvelle Grèce dans son costume ordinaire, placé dans un bosquet, près d'une fontaine d'architecture turque, qui chante en présence de quelques *Moréens* de différentes conditions, et par conséquent diversement mis (nous remarquons au milieu d'eux un berger,) chante plusieurs ariettes, en s'accompagnant de son instrument, assez semblable à une mandoline. Ces troubadours courent le pays, et sont en même tems poètes, chanteurs, musiciens; ils font aussi des contes pour amuser le public.

II.

MUNERA SIVE OBLECTAMENTA PLEBIS IN RUSSIA.

In Russia moris est, solennibus festis, nempe expugnationi praemia erant proposita. Ad signum tormento bellico datum irruit vulgus. Multitudo frustratim consecto, edulia quae verum volabant, et consociatus robustorum remigum globus cornua inaurata, propterque ea praemium 100 Russicorum uncialium, expugnavit. Pyramidibus exinanitis, haud longe ab illo loco fontes vini albi et rubri salire coeperunt (Fig. 2.). Jam vero plebs, turbis stipatis, in illos involat; potus delicatus pileis exceptus adstantibus porrigitur. Quidam de plebe ad ipsos fontes enitebantur, radium vini prosilientis excepturi: sed siphon apte collocatus potorem nimis avidum refrigeravit, eumque ad ductarum, sola prominebant cornua, quorum pares cum ceteris limites repulit.

KÖZNÉPI INNEPNAP OROSZORSZÁGBAN.

Szokás az Oroszországban, hogy a' nevezetesebb alkalmatosságokra, p. o. békességkötésre, koronázásra, Házasságra, a' Tsászári Udvar a' Petersburgi Népnek innepnapot rendel. Ez történt 1790ben is a' Svékusokkal kötött, békeség alkalmatóságával, a' mit ímé itt lerajzolva látunk. A' Tsászári téli palota előtt két piramisforma, 20 réfnyi magas állás készült (1. Kép.), a' mellyeknek belől a' tetejéig felfelé kerengő poltzaik, mindenféle étkekkel és süteményekkel rakvák valának. A' teteje mindeniknek egy egy sült ökrön végeződött, mellyek közül az egyiknek aranyozott a' másinak ezüsttel béfuttatott szarvai voltak. Ezek a' piramisok egészen bé voltak vonva rózsaszínű tafotával, és csak az ökrök szarvai látfzottak ki, a' mel-

lyeknek levevésekre jutalmakat tettek fel. Jel adatván egy ágyúlövés által a' nép oda tódult; a' tafotát darabonként faggatták le prédául, az ételek mindenfelé szóródtak, 's egy sereg bátor hajóslegények elnyerték az arany szarvakat 's az azokra tétetett 100 rúbel tallért. Kiürítettvén a' piramisok, nem mezfzle oda veres és fejer bort eregettek fzőkökútakból (2. Kép.). Most már a' nép rakással tolakodott oda, 's a' drága jó bort kalapokba fogták fel, 's adogatták egymásnak. Némelly orosz parafzok még a' fzőkökutra magára is felmásztak, hogy a' kifolyó borból annál többet felfoghasanak; de egy jól oda irányozott vízpuska a' bátor ivót hamar ellotsolá, 's eligazítá onnan.

RUSSISCHES VOLKSFEST.

Es ist Sitte in Rußland, daß bey feyerlichen Gelegenheiten, z. B. bey Friedensschlüssen, Krönungen, Vermählungen, der kaiserliche Hof dem Volke von Petersburg ein Fest gibt. Ein solches hatte auch bey dem Friedensschlusse mit Schweden im Jahre 1790 Statt, welches wir hier abgebildet sehen. Vor dem kaiserlichen Winter-Palais waren, in Form von Pyramiden, zwey 20 Ellen hohe Gerüste (Fig. 1.) erbauet, deren ringsherum laufende Stufen mit Speisen und Backwerk aller Art besetzt waren. Oben auf jeder stand ein ganzer gebratener Ochs, wovon der eine vergoldete, der andere versilberte Hörner hatte. Die ganzen Pyramiden waren mit rosenfarbigem Tafft überzogen, und nur die Hörner, auf deren Erlangung Preise gesetzt waren, schaueten hervor. Auf ein, durch einen Kanonenschuß gegebenes Zeichen strömte das Volk herzu; stückweise eroberte man den Tafft, die Speisen flogen nach allen Seiten zu, und eine Schar muthiger Ruderknechte erbeutete die goldenen Hörner, und dadurch einen Preis von 100 Rubeln. — Als die Pyramiden geleert waren, fing nicht weit davon Fontainen von rothem und weißem Weine an zu springen. (Fig. 2.) In großen Haufen strömte nun das Volk dahin, und in Hütten wurde das köstliche Getränk aufgefangen, und den Nachbarn weiter gereicht. Einige gemeine Russen kletterten sogar auf den Springbrunnen selbst, um den ganzen Weinstrahl aufzufangen; doch eine wohl angebrachte Spritze kühlte den zu kühnen Trinker ab, und wies ihn in seine Schranken zurück.

FÊTE POPULAIRE RUSSE.

Il est d'usage en Russie que dans les grandes solennités, comme conclusions de paix, couronnemens, mariages, la cour impériale donne une fête au peuple de Pétersbourg. Telle est celle que nous voyons ici, qui eut lieu en 1790 à l'occasion du traité de paix fait avec la Suède. On avait construit devant le palais d'hiver deux échaffaudages en forme de pyramide de 20 aunes de haut (Fig. 1.). Les degrés pratiqués tout autour étaient couverts de mets et de pâtisseries. Au sommet de chacune se trouvait un boeuf entier rôti. Les cornes de l'un étaient dorées et celles de l'autre argentées. Les deux pyramides étaient recouvertes d'un taffetas couleur de rose, qui ne laissait à découvert que les cornes; et l'on avait destiné des prix à ceux qui les atteindraient. Un coup de canon ayant donné le signal, tout le peuple accourut en foule; on conquit le taffetas pièce à pièce les viandes volèrent de tous côtés, et une troupe de rameurs intrépides enlevèrent les cornes dorées, et gagnèrent par là un prix de 100 roubles. Dès que les pyramides furent vidées, des fontaines de vin rouge et blanc commencèrent à jouer à quelques pas de là (Fig. 2.). Le peuple s'y porta encore en plus grand nombre; ce précieux jus fut recueilli dans les chapeaux et passé aux voisins. Il y eut même plusieurs Russes qui grimpèrent sur les fontaines pour saisir tout le jet-de-vin; mais une pompe bien dirigée raffratchit les trop téméraires buveurs, et les fit rentrer dans les bornes.

MONS SERRATUS IN HISPANIA.

Novem horarum itinere, septentrionem versus, dissitus a Barcinone in Catalonia, Hispaniae provincia, surgit notabilis mons, nomine *serratus*; componitur enim multis scopulis, qui juxta se, convallibus interjectis, sublatis procul adspectantibus serrae figuram exhibent. Celebratur hic mons propter Thaumaturgam, ad quam pii peregrinatores commigrant; namque in eo situm est coenobium Benedictinorum, et tredecim solitariae eremitarum cellulae, partim abscissa inter saxa mirabili modo constructae. Universim in Monte serrato ad ducentos et quinquaginta homines dispersi habitant, partim coenobitae sacerdotes, partim fratres laici et famuli. Magnum et opulentum Benedictinorum coenobium, in cujus templo thaumaturga Matris Dei imago colitur, in ampla montis planitie, quae media duas inter alias extenditur, in valle, a cujus tergo asperius et praerupti surgunt scopuli, inter quos semitis saxo incisis ad cellulas, altioribus saxorum acuminibus impositas, adscenditur, quarum unaquaeque plura habet conclavia, porro sacellum et hortum. Qui hic habitant monachi, non sunt sacerdotes sed laici, qui societati humanae valedixerunt, et a strepitu rerum mundanarum longe semoti degunt vitam solitariam atque austeram, solennibus tantummodo diebus ad coenobium descendere soliti.

SPANYOLORSZÁGBAN A' MONTSERRAT.

Barcellonahoz kilentz órányira északnyugott felé fekszik Spanyolország tartományjában Catalóniában ez a' nevezetes Montserra nevű tsipkéstetejű hegy, mellyet azért neveznek így, mivel ez merő egymásmellet álló közfalakkól áll, mellyek között kifsebb síkságok vagynak. Nevezetes hegy ez a' bútsújárásról is; mert ezen fzellyel egy Benediktinusok Klastroma és tizenkét magános Remete lakások vannak, mellyek nagyrészt gyönyörű kilátású helyeken épültek magános közfalok üregei között. Altalában mintegy harmadfélzáz emberek laknak a' Montserraton, fzellyel, részfzerént Barátok, részfzerént más világi fráterek és szolgálatra való fzemélyek. A' Benediktínusok nagy gazdag klastroma, a' mellynek templomában egy tsudatévő Szüz Mária képe is vagyon, a' hegynek középső nagy térségén fekszik, völgyes helyen, és e' megett meredek közfalak emelkednek. Ezen közfalak között ösvények vezetnek fel a' tetőn lévő 's közfalakon fzellyel fekvő tizenhárom Remete helyekhez. Mindenik egynehány szobátskából, kápolnából és kertből áll. Az itt lakó Remeték nem papok, hanem világi fráterek, a' kik a' világról lemondottak, és itt a' világi lármától elvonakodva, magános sanyarú életet élnek. Az e'ztendőnek tsak bizonyos innepnapjain jönnek le a' Benediktínusok klastromába.

DER MONTSERRAT IN SPANIEN.

Neun Stunden nordwestlich von Barcellona liegt in der Spanischen Provinz *Catalonien* der merkwürdige *Montserrat*, (d. h.: der Zackenberg, oder gesägte Berg,) deswegen so genannt, weil er aus lauter neben einander stehenden Felsenspitzen und Klüften besteht, zwischen denen sich kleine Ebenen befinden. Berühmt ist dieser Berg auch als Wallfahrtsort; denn auf ihm vertheilt liegt ein Benedictiner-Kloster und dreyzehn einzelne Einsiedeleyen, die zum Theil sehr romantisch zwischen den einzelnen Felsensklüften gebauet sind. In allem leben auf dem Montserrat vertheilt gegen dritthalb hundert Menschen, theils Mönche, theils Laienbrüder und Aufwärter. Das große reiche Benedictiner-Kloster, in dessen Kirche sich auch ein wunderthätiges Bild der Mutter Gottes befindet, liegt, wie wir hier sehen, auf der mittlern großen Ebene des Berges, in einer Vertiefung, hinter der sich schroffe Felsen erheben. Zwischen diesen gelangt man auf Fußspfad zu den, auf höhern Felsenspitzen zerstreut liegenden, dreyzehn Einsiedeleyen. Jede besteht aus einigen Zimmern, einer kleinen Capelle und Garten. — Die hier wohnenden Einsiedler sind keine Geistlichen, sondern Laienbrüder, welche der Welt entsagt haben, und hier, entfernt von dem Geräusche der Welt, einen strengen einsamen Lebenswandel führen. Nur an gewissen festlichen Tagen des Jahres kommen sie in das Benedictiner-Kloster herab.

LE MONTSERRAT EN ESPAGNE.

On trouve dans la province de *Catalogne*, l'église contient une image de la vierge, qui à neuf lieues de *Barcelone*, au nord-ouest, le opère des miracles, est construit, comme nous *Montserrat*, ainsi nommé, parcequ'il est for- le voyons ici, sur le grand plateau du milieu, mé de pointes de rocher attenantes les unes dans un enfoncement, derrière lequel s'élèvent aux autres, et de précipices, entre les quels des rochers escarpés. Entre ceux-ci est un sentier, qui conduit aux treize ermitages, qui on aperçoit de petits plateaux. Cette montagne sont épars sur les pointes les plus élevées. est aussi célèbre par les pèlerinages; car sur Chacun de ceux-ci contient plusieurs chambres, son sommet est situé un couvent de Bénédictins une petite chapelle, et a un jardin. — Les solitaires qui les habitent ne sont point prêtres. à part et treize différents ermitages isolés, bâtis en partie entre des précipices, d'où l'on Ce sont des frères laïques, qui y vivent loin du jouit de la vue la plus pittoresque. Le *Mont-* tumulte du monde, auquel ils ont renoncé. Ils *serrat* est habité en tout par près de 250 personnes, tant moines, frères laïques que serviteurs. ne descendent dans le couvent qu'à certains jours de fête de l'année. Le grand et riche couvent de bénédictins, dont

XII. H. 27

MEMORABILES CYCLOPUM MURI EX ANTI- QUITATE.

In variis Italiae et Graeciae regionibus hac adhuc die inveniuntur rudera vetustorum murorum, quorum singularis structura summam antiquitatem testatur. Nam quousque retro humana penetrat memoria, longe alia reperitur aedificandi ratio. Sunt autem muri ingentibus saxis constructi, non ad hodiernum morem quadratis sed polygonis, qualia lapicidinis eruuntur, artificiali quidem manu sed sine caemento junctis et superimpositis. Quae opera cum primis temporibus, ubi mortales artium mechanicarum parum gnari fuerunt, constructa esse videantur, et magnarum tamen virium usum requirerent: ea violentis primae-
vi temporis gigantibus adscribere placuit, eosque jam prisca aetas *muros Cyclopum* vocavit. — *Cyclopes* autem sunt gigantes fabulosae antiquitatis.

Hujus generis rudera praesens tabula repraesentat. Reapse autem sunt superbae antiquissimi munimenti reliquiae, ut verisimile est, antiquae urbis *Epidauri Limerae*, quae etiamnum hodie in recessu sinus *Malvasiae* in peninsula Peloponneso sive *Morea* inveniuntur, egregium artis humanae monumentum.

A' RÉGIVILÁGNAK NEVEZETES CIKLOPSI KÖFALAI.

Olasz és Görögország némelly tájjékain talál-
tatnak még máig is maradványi a' régi Kőmí-
vességnek, mellynek különös alkatása módja
azt mutatja, hogy azok a' legrégebb időkör-
beliek. Mert a' mennyire csak az emberi dol-
gok történetei emlékeznek, ilyen módon nem
építettek. Ezek tudnillik rendkívül nagy kőzi-
kla, darabokból rakott falak, mellyek a' mai
mód szerént nem négy szegűek, hanem a' mil-
lyen sokszegletű módon törettek ki a' kőzikká-
ból, úgy, mesterségesen, de minden tze-
ment vagy foglalósár nélkül rakattak öfve és ra-
kásra: Mivel pedig ezen alkotmányok a' leg-
régibb időkben készültek, midőn az emberek
még a' mekhánikai műszereket fel nem talál-
ták, 's e' mellett mégis rendkívül való munkát
és erőt kívántak, arra a' gondolatra vetemed-
tek, hogy ezt a' régi időbeli Óriások munkái-
nak kell tartani, és már a' régiek is Ciklopsok
Kőfalainak nevezték ezeket. A' Ciklopsok ugyan
is, a' régi mesés világ Óriássai voltak.

Egy ilyen kőfalat állt elő a' jelenvaló
rajzolat. Ez egy igen régi várnak maradványa,
talám a' régi Epidaurus Limera városa váráé,
a' mellyet még máig is feltalálhatni Malvasia
kikötőhelye megett Móraea félszigetén. — Szép
emlékezete az emberi mesterségeknek!

MERKWÜRDIGE CYKLOPEN-MAUERN DES ALTERTHUMES.

In verschiedenen Gegenden von *Italien* und
Griechenland findet man noch heutigen Tages
Ueberbleibsel von altem Mauerwerke, dessen
sonderbare Bauart anzeigt, daß es aus dem
höchsten Alterthume herstamme. Denn seit
undenklichen Zeiten bauet man nicht mehr auf
diese Art. Es sind nähmlich Mauerwerke von
ungeheuren Felsenstücken, die nicht nach
heutiger Art viereckig behauen, sondern so
vieleckig, als sie aus dem Bruche kamen, künst-
lich, doch ohne Kitt oder Mörtel, zusammen
gefügt und auf einander geschichtet sind. Da
diese Arbeiten schon in den urältesten Zeiten,
wo die Menschen noch sehr wenig mit den
mechanischen Künsten bekannt waren, zu
Stande gebracht worden sind, und doch einen
ungeheuern Aufwand von Kraft erfordert ha-
ben müssen, so gerieth man auf den Gedan-
ken, sie gewaltigen Riesen der Urzeit zuzu-
schreiben, und schon die Alten nannten sie
daher *Cyklopen-Mauern*. — Die *Cyklopen* sind
nähmlich die Riesen der fabelhaften Vorwelt.

Ein solches Gemäuer stellt die beyliegen-
de Kupfertafel vor. Es sind die stolzen Ueber-
reste einer uralten Festung, vermuthlich der
von der alten Stadt *Epidaurus Limera*, die
man noch jetzt im Hintergrunde der Rehde
von *Malvasia* auf der Halbinsel *Morea* findet.
Ein schönes Denkmahl menschlicher Kunst!

MURAILLES CYCLOPÉENNES DE L'ANTIQUITÉ.

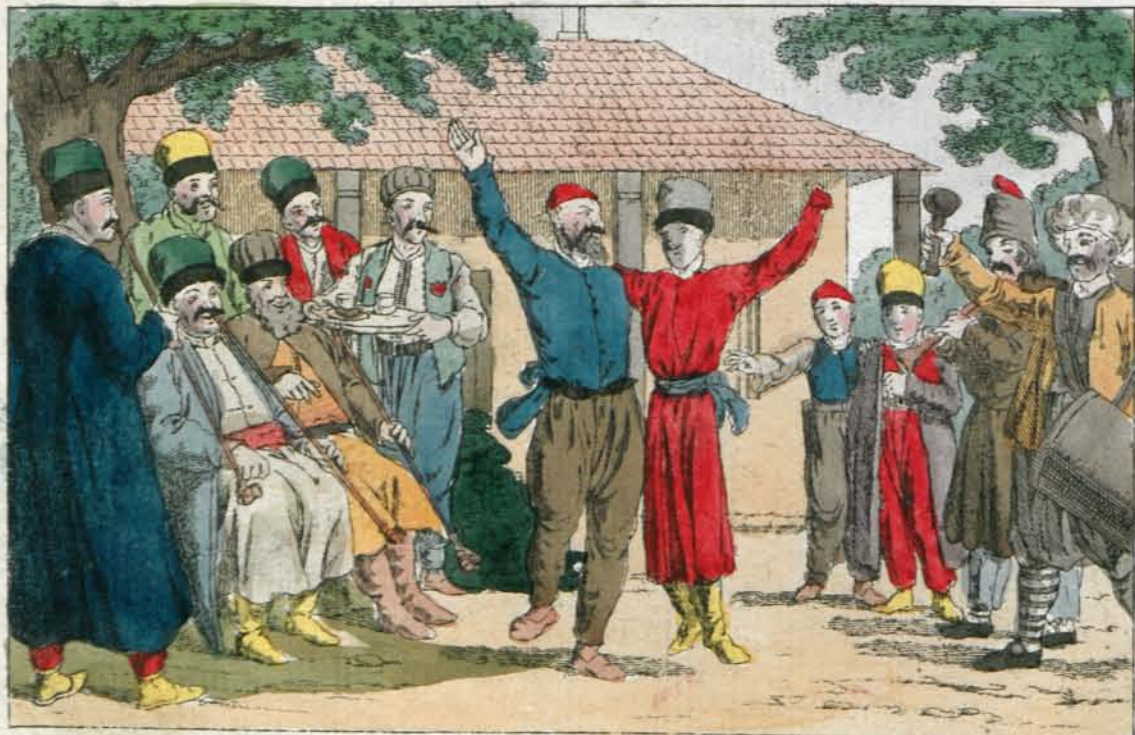

On trouve encore de nos jours dans diverses contrées de l'Italie et de la Grèce des restes d'anciennes murailles, dont la singulière structure annonce l'antiquité la plus reculée; car il y a un tems indicible qu'on ne bâtit plus dans cet ordre. Ce sont d'énormes morceaux de roc, qui ne sont point taillés d'après notre manière, mais tels qu'ils viennent de la carrière, placés et adaptés très-artistement, et même sans ciment ou mortier. Ces travaux, ayant été faits dans les tems les plus reculés, où les hommes étaient très-peu versés dans les arts mécaniques, et

ces prodigieuses, on s'est avisé de les attribuer à des géants de l'antiquité; les anciens eux-mêmes les ont nommés *Murailles des Cyclopes*. — Personne n'ignore que les Cyclopes étaient les géants de la fabuleuse antiquité.

Telles sont les murailles que nous représente la planche ci-jointe. Ce sont les débris superbes d'une antique forteresse, apparemment ceux de la ville *d'Epidauris Limera*, que l'on voit encore dans le fond de la rade de *Malvasia*, dans la presqu'île de *Morée*. — Monument magnifique de l'art humain!

SCENAE EX TAURIA SIVE CRIMEA, OLIM CHERSONESO TAURICA.

Fig. 1. Chorea Dervisionum.

Dervisii sunt monachi mendicantes religionis Mahometanae, qui partim in coenobiis habitant, partim in Asia, praecipue in Turciae et Persiae regionibus oberrant, religionis suae dogmata praedicantes, ac superstitiosa ac ridicula tractando plebi illudentes. Ad peculiare eorum ritus pertinet et hoc, ut quovis die Martis et Veneris vesperi in templo Mahometano congregentur, ubi coram aliis sacra celebrant ac deinde choreas agunt, ita ut quis stans circa se ipsum rotetur, donec unus post alterum virium et mentis deliquio concidat, ubi brevi carminis formula, quam *Imanus* sive pontifex in aurem ipsius insussurat, continuo excitatur.

Ejusmodi scena praesenti tabula depingitur, qualis in Moschea primaria *Theodosiae*, quam *Baktschisaraj* vocant, fieri solet.

Fig. 2. Jocolator in Chersoneso Taurica.

Hic videmus jocolatorem judaeum Constantinopoli oriundum, qui ad delectandos nobiles spectatores in Chersoneso Taurica jocularia tractat, interstrepente Ciganorum musica. Finita Chorea, vestimentis suis formavit pupam, quam baculo ad brachium sinistrum adligavit. Cum hac stulta blaterando colloquitur, eique ad summum spectatores delictum pupa verberibus respondet.

TAURIAI VAGYIS HAJDANI KRIMIAI JELENÉSEK.

1. Kép. A' Dervisek Tántza.

A' Dervisek muhamedánus kolduló barátok, a' kik refszferént Klastromokban, laknak, refszferént Napkeleten, főként Törökországban és Persiában, az Országban kóborolnak, hiteket hirdetik és mindenféle babonás tsalfaságokat és szemfényvesztő mesterségeket üznek, a' mellyel a' Népet bolondítják. Illy különös szokásaik közé való az is, hogy ők minden Kedden és Pénteken estve öfzve gyűlnek a' Metsetben (Török templomban), a' hol más buzgólkodók jelenlétekben tartják az Isteni szolgálatot, és azután egy bizonyos tántzot járnak, de a' melly tsak valamely sebes kerengésben áll, és e' közben egymásután mintegy ájulásba esnek, a' mellyből egyenként az által térnek

ismét magokhoz, hogy az Imán vagy is a' Főpap egy kétfzót súg mindeniknek a' fülébe.

Egy ilyen jelenés van itt a' Réztáblán előadva, a' mint az Tauriában a' Baktsisaraji Fő Metsetben véghez megy.

2. Kép. Krimiai Kaukler.

Itt egy Kauklert látunk lefestve, a' ki Konstantzinápolyi Zsidó, és itt némelly előkelő Urak mulattságára, kik az ő nézői, kauklerkedik, az alatt pedig egy két Tzigány nagy lármával muzsikál. Elvégezvén a' ruháiból bábót kötött, mellyet a' bal karjára húzott egy botnál fogva és ezzel bolondokat befzél, 's arra a' néma báb, a' nézők legnagyobb mulattságára, tsak ütések paffanásával felel.

SCENEN AUS TAURIEN, ODER DER VORMAHLIGEN KRIMM.

Fig. 1. Der Tanz der Derwische.

Derwische sind Muhammedanische Bettelmönche, die theils in Klöstern wohnen, theils im Oriente, vorzüglich in der Turkey und Persien, im Lande umher ziehen, ihren Glauben predigen und allerley abergläubige Possen und Gaukeleyen treiben, womit sie das Volk bethören. Zu ihren besondern Gebräuchen gehört auch der, das sie sich jeden Dinstag und Freytag Abends in einer Moschee, (einem Muhammedanischen Tempel,) versammeln, wo sie in Gegenwart anderer Andächtigen ihren Gottesdienst feyern, und dann eine Art von Tanz halten, der jedoch blofs in einem schnellen Umdrehen besteht, wobey Einer nach dem Andern in eine Art von Ohnmacht fällt, aus welcher er durch ein paar Worte, die ihm der *Iman* oder Oberpriester ins Ohr sagt, so gleich wieder erweckt wird.

Eine solche Scene ist auf unserer Kupfer-
tafel dargestellt, so wie sie in der Haupt-
Moschee zu *Baktschisaraj* in Taurien aufge-
führt wird.

Fig. 2. Possenreißer in der Krimm.

Wir sehen hier einen Possenreißer, einen Juden aus *Constantinopel*, abgebildet, der hier zur Belustigung einiger vornehmen Herren in der *Krimm*, die seine Zuschauer sind, seine Possenspiele unter dem Schalle einer schnarrenden Zigeuner-Musik treibt. Er hat nach vollbrachtem Tanze aus seinen Kleidern eine Docke gebildet, die er am linken Arme an einem Stocke sich befestigt hat, und mit welcher er tolles Zeug spricht, das die stumme Docke zum größten Vergnügen der Zuschauer immer nur mit Schlägen beantwortet.

SCÈNES DE LA TAURIDE OU CI-DEVANT CRIMÉE.

Fig. 1. La Danse des Derviches. par le moyen de deux paroles que l'imam ou grand-prêtre lui dit à l'oreille.

Les *Derviches* sont des moines mendiants mahométans, qui en partie habitent dans des cloîtres, et en partie parcourent le pays dans l'Orient, surtout en *Turquie* et en *Perse*, prêchent leur religion, font toutes sortes de grimaces et de singeries superstitieuses, avec lesquelles ils trompent le peuple. Une de leurs coutumes les plus bizarres c'est de se rassembler tous les mardis et vendredis sur le soir dans une mosquée, (temple mahométan,) où ils célèbrent le culte divin en présence de plusieurs autres fidèles, et puis ils exécutent une espèce de danse, qui cependant ne consiste qu'à tourner rapidement en rond, après laquelle chacun d'eux tombe dans une espèce d'évanouissement, dont il revient subitement

Notre planche représente cette scène telle qu'elle se passe dans la principale mosquée de *Baktschisaraj* en Tauride.

Fig. 2. Batteleur de la Crimée.

Nous voyons ici un batteleur, un juif de *Constantinople* qui fait en Crimée ses farces en présence de quelques seigneurs, au son d'une musique aiguë. Après avoir fini sa danse, il s'est fait de ses habits une poupée, qu'il a attachée au bras gauche à un bâton. Il lui débite mille extravagances, aux quelles la poupée ne répond, à la grande satisfaction des spectateurs, que par une grêle de coups.

GIGAS PERUVIANUS.

Homines extraordinaria corporis proceritate vocantur *gigantes*, sicut singulari parvitate *nani* dicuntur. Utrumque genus monstruose a consueta hominum statura secedit. Quamvis enim septentrionem versus dantur nationes minori statura, atque in America meridionali Patagoni excelsa proceritate eminent: tamen dicere non possumus, integras gigantum et pumilionum nationes in terrarum orbe inveniri. mos et in America obtinuit, atque hic videmus gigantem Peruvianum, qui anno 1792 ab urbe *Ica Limam*, Peruvii metropolim, venit, ibi se spectandum praebiturus. *Basilius Huaylas*, hoc erat hominis nomen, 24 annos natus mensuram septem pedum exsuperabat. Membra corporis erant ultra proportionem crassa atque inconcinna, praecipue superiora. More consueto *Huaylas* singulari hoc vestimento, quo eum depictum videmus, indutus apparuit.

Homines insueta corporis altitudine sive *gigantes* raritatis causa, prout omnibus notum est, aere dato se spectandos exhibent. Qui illius proceritas in oculos incidat. Ad juvandam comparationem ei adstat homo ordinario corporis habitu, quo magis gigantea est, aere dato se spectandos exhibent. Qui illius proceritas in oculos incidat.

A' PERUI ORIÁS.

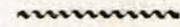

A' rendkívül magas embereket Óriásoknak itt egy Péruai Óriást látunk, a' ki 1792-ben Ika nevezik, valamint a' rendkívül kitsínyeket városából Limába, Perunak fővárosába vitették, hogy magát mutogassa. A' neve volt Törpéknek hívják. — Ez mindenik kiválik a' tetett, hogy magát mutogassa. A' neve volt rendszerént való nagyságától az embereknek, Huaylas Bazilio; 24 esztendőskorában magassabb volt 7 lábnyinál. Testének tagjai a' mert igaz ugyan, hogy észak, felékkisebb ember magasságához képest felette vastagok, és esetber fajok vannak, valamint déli Amérikában magasságához képest felette vastagok, és esetlen szabásnak voltak, kivált a' felső részei. nagy szál Patagonok; de azért azt tulajdonképpen nem állíthatni, hogy a' földön egészen Nemeteket találhatni Óriásokat vagy Törpéket. Huaylas rendszerént olyan különös rukában jelent meg, a' millyenben itt lerajzolva látjuk.

Gyakran megesik, hogy a' rendkívül magas emberek vagy Óriások pénzért mutogatják itt rendszerént való nagyságú ember áll, a' magokat mint ritkaságot, a' mint ezt tudják. melly által az ő óriási tefzalkótása még szem. Ez még Amérikában is szokásban van, és imé betünőbben kitéfzik.

DER PERUANISCHE RIESE.

Außerordentlich große Menschen nennt man Amerika ist dieses der Gebrauch, und wir Riesen, so wie ungewöhnlich kleine mit dem sehen hier einen Peruanischen Riesen, der im Namenen Zwerge belegt werden. — Beydes sind Jahre 1792 aus der Stadt Ika nach Lima, der eigentlich Ausnahmen von der gewöhnlichen Hauptstadt von Peru, gebracht wurde, um Menschengröße; denn ob es gleich gegen Norden kleinere Menschengeschlechter, so wie sich zu zeigen. Sein Name war Basilio Huaylas; in einem Alter von 24 Jahren maß er in Süd-Amerika den großen Stamm der Patagonier gibt, so kann man doch nicht eigentlich sagen, daß man ganze Nationen von Riesen oder Zwergen auf dem Erdballe finde. über sieben Fuß. Die Glieder des Körpers waren unverhältnißmäßig dick und plump, vorzüglich die des obern Theiles. — Gewöhnlich erschien Huaylas in der sonderbaren Kleidung, wie wir ihn hier abgebildet sehen. Zur Vergleichung steht ein Mann von gewöhnlicher Statur neben ihm, wodurch seine riesenmäßige Figur noch auffallender sich heraus hebt.

Ungewöhnlich große Menschen oder Riesen lassen sich der Seltenheit wegen öfters für Geld sehen, wie wir wissen. Auch in

LE GÉANT PÉROUVIEN.

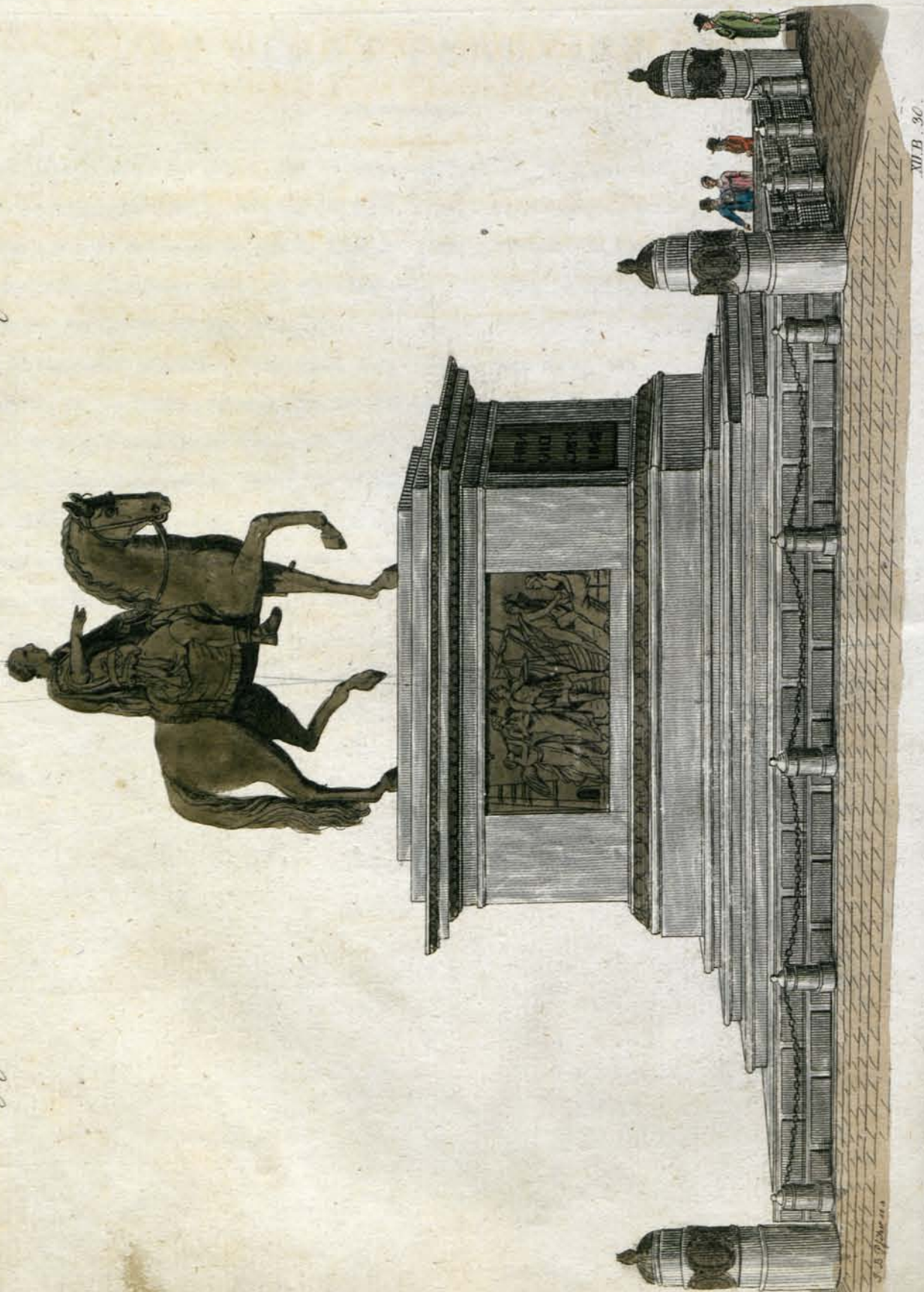

On donne le nom de *Géant* aux hommes quelque chose d'extraordinaire ; c'est aussi d'une grandeur démesurée, et celui de *Nain* l'usage en Amérique, et nous voyons ici un à ceux qui sont extrêmement petits. L'un et géant péruvien, qui fut transporté en 1792 de l'autre forment donc une exception de la taille la ville d'*Ika* à *Lima*, capitale du Pérou, commune des hommes : car quoiqu'il y ait pour s'y faire voir. Il s'appelait *Basilio Huaylas*. A l'âge de 24 ans il avait au delà de 7 vers le Nord des personnes d'une taille bien pieds ; mais ses membres étaient d'une audessous de l'ordinaire, et que l'on trouve gros- dans l'Amérique méridionale la race des Pata- seur disproportionnée et rebutante, surtout la goniens, qui est beaucoup au dessus, ce serait partie supérieure du corps. Ce Huaylas se très-improprement que l'on dirait que notre montrait ordinairement dans le bizarre accou- univers est habité par des nations entières de trement, où nous le voyons dépeint ici. Nous Géants ou de Nains. avons placé à côté de lui un homme d'une

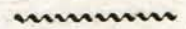
Nous savons que dans notre pays les stature ordinaire, pour rendre par la compa- géants se font voir pour de l'argent comme raison sa figure gigantesque plus saillante.

Journ. Geygenst. CXXII. Miscellanea. CXXII. Melanges. CXXII.

STATUA EQUESTRIS JOSEPHI II., QUAE EXSTAT VINDOBONAE ANTE AULAM CAESAREAM.

Qui nunc regit Austriam imperator *Franciscus I.* ad honorandam patris memoriam, *Josephi II.*, qui scientias et artes sustentando suis de populis quam optime meritus fuerat, insigne monumentum erigere cupiens, colosseam, aenea *Josephi II.* statua equestri, quam stereobates ex lapide Syenite sive Granite constructus sustineret, forum *Josephinum*, aulae caesareae contiguum, ornari voluit. Sculptor *Viennensis*, nomine *Zaunerus*, jussu opus 11 annorum spatio perfecit, quod, quale hic delineatum videmus, 24. Novembris 1807 in foro *Josephino*, praesenti familia caesarea, dedicatum fuit. Imperator *Josephus*, Romano indutus habitu, insidet equo et manu porrecta

Austriacis populis suam significat protectionem. In stereobatae lateribus praeter tabulas inscriptas duae prominent tabulae aeneae, caelato opere *Josephi* merita repraesentantes. Quae hic sub aspectum cadit tabula, ea refert liberum Austriae commercium, cura *Josephi* ampliatum.

Totum monumentum est 33 pedes et octo pollices altum; equus 13 et ipsa imperatoris figura 11 pedes altitudine implet. Aenea equi et figurae materies habet librarum pondo 40,000. Haec statua, egregium artis Teutonicae monumentum, ad ultimam usque posteritatem pervenire meretur.

II. JÓZSEF BÁLVÁNYKÉPE A' TSÁSZÁRI PALOTA ELŐTT BÉTSBEN.

Ö Felsége a' most uralkodó Aufztriai Tsá- totta. József Tsáfzár Római öltözetben lovon
fzár I Ferentz elvégezte, hogy az ő Nagynevű ül, kiterjesztett jobb kezével Népeinek óltal-
Attyatestverjének II Józsefnek, a' ki a' meg- mát jelentvén. A' Zsámolyán vannak az írott
világosodás és hafznos esméretek terjesztése táblakon kívül két nagy értzből öntött dom-
által a' maga Népei előtt olly nagyon érde- ború ábrázolatok, mellyek József érdemeit
messé tette magát egy pompás emlékeztető mutatják. Az a' melly itt a' rajzolon felénk
jelet emeltessen. Ennek a' Tsáfzári akarat van fordulva, ábrázolja a' Kereskedésnek
szerént, II Józsefnek értzből öntött 's lovon Aufztriában József által lett felzabadittatását
ülő bálvány képéből kellett allani, a' melly és kiterjesztését.

gránit zsámolyra helyeztetve a' Tsáfzári
Palota előtt lévő József Piattzát ékesítse. — Az egész monumentom magassága 33 láb-
Zauner híres Bétsi képfaragóra bízott a' nyi és 8 hüvelyknyi a' ló 13 láb magasságú, a'
dolog, és ez 11 éftendei munka után az Egé- Tsáfzár képe pedig 11 lábnyi. A' ló teste a'
szet tökéletesen elkészítette, s' így a' mint azt rajta ülő képpel együtt 400 mázsát nyom. Ez
itt lerajzolva látjuk, és azt 1807- ben Nov. 24- az ofzlopkép szép emlékezete a' Német mes-
dikén a' Józsefpiatzon, a' Tsáfzári Familiá- termívességnek és megérdemli, hogy a' késő
nak jelenlétében nagy pompával fel is álli- világnak fennmaradjon.

DIE STATUE JOSEPHS DES II. VOR DER KAISER- LICHEN BURG IN WIEN.

Der jetzt regierende Kaiser von Oesterreich, wart der kaiserlichen Familie feyerlich einge-
Se. Majestät *Franz der I.*, beschlofs, dem An- weihet. — Kaiser Joseph sitzt im Römischen
denken seines grofsen Oheims, *Josephs des II.*, Costume zu Pferde, und verkündet durch die
der sich durch Aufklärung und Verbreitung ausgestreckte Rechte seinen Völkern Schutz.
nützlicher Kenntnisse um seine Nation so hoch Auf dem Piedestale befinden sich aufer den
verdient machte, ein prächtiges Denkmahl set- Schrifttafeln zwey grofse Basreliefs von Bronze
zen zu lassen. Dieses sollte nach dem kaiser- mit Hindeutung auf Josephs Verdienste. Das
lichen Willen aus einer kolossalen Statue Jo- uns zugewendete bezieht sich auf Josephs Be-
sephs des II. zu Pferde von Bronze bestehen, freyung und Erweiterung des Handels von
und, auf einem Piedestale von Granit ruhend, Oesterreich.
den Josephs-Platz vor der kaiserlichen Burg Die Höhe des ganzen Monuments beträgt
in Wien zieren. Der berühmte Bildhauer, Herr 33 Schuh 8 Zoll; das Pferd ist 13 Schuh hoch,
Zauner, in Wien erhielt den Auftrag dazu, und die Figur des Kaisers 11 Schuh. — Die Gruppe
nach einer Arbeit von 11 Jahren wurde das des Pferdes mit der Figur von Bronze wiegt
Ganze auf das vollkommenste beendigt, wie 400 Zentner. — Diese Bildsäule ist ein schö-
wir es hier abgebildet sehen, und am 24. No- nes Denkmahl Deutscher Kunst, und verdient
vember 1807 auf dem Josephs-Platze in Gegen- auf die späteste Nachwelt zu kommen.

LA STATUE DE JOSEPH SECOND DEVANT LE CHÂTEAU IMPÉRIAL À VIENNE.

François I., Empereur actuel d'Autriche, en présence de toute la famille impériale sur résolu de faire ériger un magnifique monument la place Joseph. — L'Empereur Joseph, costumé à la romaine, est à cheval; il étend la main droite pour assurer ses peuples de sa protection. On voit sur le piédestal outre les inscriptions, deux grands bas-reliefs en bronze, qui désignent le mérite de Joseph. La face opposée se rapporte à la liberté et à l'agrandissement du commerce de l'Autriche.

Joseph à Vienne, pour lui servir d'ornement, La hauteur de tout le monument est de 33 pieds, 8 pouces. Le cheval a 13 pieds de haut, et la statue en a 11. Le groupe du cheval et de la statue pèse 400 quintaux. Cette statue est un superbe monument de l'art allemand, et est digne de parvenir à la postérité la plus reculée.

Mr. Zauner, célèbre sculpteur de Vienne, en fut chargé. Après 11 ans d'un travail assidu, le tout se trouva parfaitement achevé, comme nous pouvons nous en convaincre en jetant les yeux sur la planche ci-jointe, et elle fut solennellement consacrée le 24 Novembre 1807

ARBORES RARIORES.

Ceroxylon andicola. et mixtura resinae et cerae coagulatus. A sinistra videmus frustum stirpis naturali magnitudine. Indigenae hoc cortice utuntur tamquam cera, eumque sebo miscent ex tertia parte, sicque inde cereos formant. Fructus globosi, violacei, qui dulciculum habent saporem, instar racemorum consistunt, amygdala quam firmissima includentes. Folia pennata, quorum haec palmarum species nunquam ultra decem habet, ad longitudinem 18 vel 21 pedum excrescunt, ita quidem, ut haec arbor adspectum sane mirandum exhibeat.

Alexander de Humboldt, celeberrimus rerum naturalium indagator, per Americam meridionalem peregrinando in montibus *Quindiu*, summo Andium jugo, hanc memorabilem *Palmarum* speciem invenit, quae ad altitudinem 160 vel 180 pedum Parisiensium excrescit. Stirps, quae multis radicibus fibratis terrae inhaerescit, recta exurgit. Inter annulos, quos folia decidua formant, insidet cortex flavus trium linearum crassitudine, laevis instar arundinis

RITKA FÁK.

A' Déli Amériikai Viaszpálma.

(Ceroxylon andicola.)

A' híres természetvisgáló Humboldt Sándor találta fel ezt a' nevezetes pálma fajt, a' melly olly rendkívül magas, hogy 160 's 180 Párisi lábnyira is felnő. Találta pedig déli Amériikai útazásában a' Quindiu hegyén, a' melly az Andesi bértzek között legmasabb. Ennek a' dereka, melly sok rostos gyökereinél fogva kapafzkodik a' földbe, egyenesen emelkedik felfelé. Azon gyűrűkön belől, mellyeket a' lehullot levelek formáltak, három lineányi vastag kéreg fekszik, a' melly síma, mint a'

káka, és tsipából 's viafzból van degyítve. Balra egy darabot látunk a' derekából természeti nagyságában. Ezt a' kergettifzta viasznak tartják a' lakosok, 's elegyítvén azt egy haradréfz fadgyúval, abból viafzgyertyákat és más gyertyákat készítenek. Ennek a' gömbölyű, violafzínű gyümöltsei, a' mellyek gyenge édes ízűek fürtös en függenek rajta együtt; belől benek igen kemény mondola forma mag van. Tollfzárás levelei, a' millyen ezen a' pálmafajon tsak tíz van 18 söt 21 lábnyi hosszúságra is megnő, úgy hogy az egész fának tekintete igen meglepi az embert felséges állásával.

SELTENE BÄUME.

Die Wachspalme aus Südamerika.

(Ceroxylon andicola.)

Auf seinen Reisen durch das südliche Amerika entdeckte der berühmte Naturforscher, Herr *Alexander von Humboldt*, auf dem Gebirge *Quindiu*, dem höchsten Theile der Anden, diese merkwürdige Palmenart, welche zu der außerordentlichen Höhe von 160 bis 180 Pariser Fuß sich erhebt. Der Stamm, welcher mit vielen faserigen Wurzeln an die Erde befestigt ist, hebt sich gerade in die Höhe; zwischen den Ringen, welche die abgefallenen Blätter bildeten, sitzt eine gelbe Rinde

von 3 Linien Dicke, welche glatt wie Schilf ist, und aus einer Mischung von Harz und Wachs besteht; linker Hand sehen wir ein Stück des Stammes in natürlicher Größe. Diese Rinde betrachten die Eingebornen als reines Wachs, vermischen sie mit einem Drittel Talg, und machen Wachskerzen und Lichter daraus. Die kugeligen violetten Früchte, welche einen schwach süßen Geschmack haben, sitzen traubenförmig beysammen; inwendig findet man eine sehr feste Mandel. Die gefiederten Blätter, deren diese Palmenart nie über zehn hat, erreichen eine Länge von 18 bis 21 Fuß, so daß das Ganze einen überraschenden großen Anblick gewährt.

ARBRES RARES.

Le Palmier à cire américain.

(*Ceroxylon andicola.*)

Dans les voyages, que Mr. de *Humboldt*, célèbre naturaliste a faits dans l'Amérique méridionale, il a découvert sur le mont *Quindiu*, qui est la partie la plus élevée des Andes, cette espèce de Palmier, qui atteint de 160 à 180 pieds de haut, mesure de Paris. La tige, tenant à la terre par ses racines filandreuses, est parfaitement droite; entre les anneaux que formaient les feuilles tombées, se trouve une écorce jaune, de 2 lignes d'épaisseur, unie comme un jonc, composée d'un

mélange de résine et de cire. Nous voyons à gauche un morceau du tronc dans sa grandeur naturelle. Les indigènes considèrent cette écorce comme de bonne cire et, la mêlant à un tiers de suif, ils en font de la bougie et des chandelles. Les fruits sphéroïdes violets, assez doux au palais forment des grappes comme les raisins, et l'on trouve en dedans une amande assez ferme; les feuilles plumassées, dont le nombre n'excède jamais celui de dix, ont 18 à 21 pieds de long, de sorte que l'ensemble forme un coup d'oeil ravissant et majestueux.

INCAE PERUVIANI.

Antiqui *Peruviani* in America meridionali, populus cultioris inter ceteros ingenii, sub hereditariis degebant regibus, qui, sicut omnes regio sanguine orti, *Incae* dicebantur, atque a *Peruvianis* pro divina progenie, pro filiis Solis, sub cuius imagine summum Numen adorabant, haberi consueverunt.

Incae igitur, quorum prosapia ab Hispanis, qui *Peruvia* potiti fuerant, pene extincta est, prout ex praedictis patet, singulari fruebantur honore.

Hac adhuc die eorum memoria summopere honoratur, ipsique festis diebus et solen-

nibus pompis allegorico quidem sed magnificentiori habitu, quam qui illis florentibus obtinuit, magisque ad praesentis temporis saporem accommodato, ab hodiernis *Peruvianis* ob oculos sistuntur.

Ejusmodi repraesentatio allegorica ex recentiori tempore in hac tabula depingitur. Videmus enim *Incam* cum uxore habitu magnifico sed recentiori atque ab eo, qui olim in usu fuit, aliquibus in rebus diverso, quo etiamnum hodie ad recolendam temporum antiquorum memoriam *Incae* a *Peruvianis*, qui non sunt eorum progenies, festis diebus repraesentantur.

A' P É R U I I N K Á K.

Déli Amérikában a' régi Péruai lakosok már innepi vagy más nevezetes napok alkalmas-szinte pallérozott népek voltak. Ezek örökös ságával, megújítják azt, mindféle ábrázola-'s firól fira szálló Királyság alatt éltek. A' Ki-tok által, mindazáltal drágább és mai ízléshez-rályokat és Királyi, Hertzegeket *Inkák*nak alkalmaztatottabb öltözetekben, mint mikor-nevezték, 's ezeket a' Péruaiak istenek fiainak, ezen fejedelmek még éltek, és pompáztak.

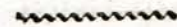
's a' naptól származottaknak tartották, a' melly- Egy ilyen mai időbeli allegóriás (ábrá-nek formájában ők a' fő valóságot tisztelték. zolatokkal tzelozó) előadás van a' jelenvaló

Ezek az Inkák, kiknek familiáját a' Perut réztábán lerajzolva. Itt egy Inkát látunk fele-elfoglalt spanyolok tsaknem egészfszen kiirtot-ségével együtt módi gála köntösben, melly a'ták, a' mint az eddig mondottakból is láthatni, régítől némelly részben különbözik, a' mint-rendkívül nagy tekintetben tartattak. azt a' régi idők emlékezetére, a' Péruaiak; a'

Még ma is nagy tiszteletben tartatik em-kik nem ötölök származtak, nagy innepek-lékezetek, és most is a' mai Peruiak, minden alkalmatosságával hímezik.

DIE PERUANISCHEN INKAS.

Die alten *Peruaner* in *Süd-Amerika* waren noch immer von den jetzigen Peruanern bey ein schon ziemlich gebildetes Volk. Sie hatten allen Feyerlichkeiten und festlichen Aufzügen Erbkönige, welche, so wie alle königlichen allegorisch, doch in einem kostbareren, auch Prinzen, *Inkas* genannt, und von den *Peruanern* für Göttersöhne, für Abkömmlinge der mehr modernisirten Costume, als zu den Zei-*Sonne* gehalten wurden, unter deren Bild sie ten des Glanzes dieser Fürsten Sitte war, dar-gestellt.

die höchste Gottheit verehrten.

Eine solche allegorische Darstellung neuerer Zeiten ist auf unserer Kupfertafel abgebildet. Wir sehen hier einen *Inca* mit seiner Gemahlinn in moderner Staatskleidung, von der alten in einigen Stücken verschieden, wie sie jetzt noch zur Rückerinnerung an die alten Zeiten, von *Peruanern*, die nicht zu ihren Abkömmlingen gehören, bey großen Feyerlichkeiten nachgebildet werden.

Diese *Inkas*, deren Familie jetzt beynahe ganz von den Spaniern, welche *Peru* eroberten, ausgerottet worden ist, standen, wie schon aus dem Vorgesagten zu ersehen ist, in aufserordentlichem Ansehen.

Auch noch heut zu Tage wird ihr Andenken in hohen Ehren gehalten, und sie werden

LES INCAS PERUVIENS.

Les anciens Péruviens, habitans de l'Amérique méridionale, étaient de tout tems assez cultivés. Ils avaient des rois héréditaires, qui, ainsi que les princes de leur sang, s'appelaient *Incas*. Les Péruviens les croyaient fils des dieux, descendans du soleil, qui était l'emblème sous lequel ils adoraient la divinité suprême.

On comprend aisément que les *Incas*, dont la famille a été détruite presque en entier par les Espagnols, qui ont fait la conquête du Pérou, jouissaient d'une très-grande autorité.

Leur mémoire est encore très-honorée de nos jours ; et dans toutes les cérémonies

et processions solennelles, les Péruviens d'aujourd'hui les représentent allégoriquement, dans un costume plus riche et plus moderne que ne le comportait l'usage, lors de la puissance de ces princes.

La planche ci-jointe nous en offre une représentation allégorique récente. C'est un Inca avec son épouse, dans un costume plus moderne, qui s'éloigne à quelques égards de l'antique, tels qu'ils sont représentés maintenant dans les grandes cérémonies pour rappeler les anciens usages aux Péruviens, qui n'appartiennent pas à leur descendance.

Verm. Gegenst. CXXIII. Miscellanea. CXXIII. Melanges. CXXIII.

II.

SEPULCRA TURCICA.

Graecis hodiernis et Turcis, quod moris et excisis (Fig. 2.), ad quas columnae exsurgunt, apud antiquos fuit, mors, cujus sine horrore emblematis, quae ad genus et conditionem in vita reminiscuntur, non sub imaginibus me- defunctorum referuntur, ornatae. Tiaras Tur- tum et terrorem incutientibus, sed tamquam cicus virum, quaedam urnae species mulierem, status dulcissimae quietis repraesentatur. Mor- rosa puellam indicat. His in cistis, molli terra tuos igitur condunt in loculis apertis, quos repletis, seruntur flores, qui religiosa super- pretiosis circumdant tapetibus, ipsum vero ca- stitum consanguineorum pietate coluntur. daver pulcherrimis emortui vestibis induunt et floribus sternunt. Ita reliquias suorum ad Turcae opulentiores amplas porticus se- sepulcra efferunt, quae simili veteribus more pulcrales construi curant (Fig. 1.), quae aut extra urbes ad vias publicas extant aut super constant arcibus apertis et tholo contectis, colles cupressis consitos, jucundisque deam- aut undique clausae desuper illuminantur. — bulationibus inserviunt. Ipsa conditoria formas Monumenta majora, ut hic videmus, habent elegantissimas prae se ferunt; saepius autem vestibula aperta, ubi Mahometani preces fun- consistunt in cistis apertis, marmore candido dere solent.

TÖRÖK TEMETŐHELYEK.

Az Új-Görögök és Törökök, valamint ez a Régiéknél is úgy volt, a' haláltól nem annyira irtóznak; mert ők azt tsendes nyugalom állapotjának tartják, a' mellyre ők minden irtózás nélkül reagondolnak, a' honnan a' halottjaikat fedeletlen koporsóban temetik el, körülvéve drága matériákkal; a' halottat legjobb köntösébe öltöztetik és virágokkal behintik. Igy vízik ki utolsó maradványait a' kimultnak a' temetőbe, a' mellyek, valamint a' Régiéknél is, a' városokon kívül az országotak mellett, vagy valamely halmokon Tziprus-fákkal körülvéve vagynak, és gyakran közönséges sétálóhelyül szolgálnak. A' sírok kellemetes formájú; gyakran fedeletlen almáriumot ábrázolnak 's fejr márványból készültek,

(II Kép.) és kívül rajtok ofzlopok vagynak, mellyek emlékeztető ábrázolatokban adják elő a' megholtnak Nemét és állapotját. A' turbán férjfiat, az urna afzfonyt, a' rósa pedig leányt jelent. Ebbe a' földel megtöltött almáriomba virágokat szoktak ültetni, a' mellyeknek a' hólnak hátrahagyott atyafiai szorgalmatosan gondjokat viselik.

A' gazdagabb Törökök egész hajlékokat is építtetnek temetőhelynek (I Kép.). Ezek vagy tsak nyitott bolthajtások, egy kúppal, vagy zárottak, és felyülről világosíttatnak meg. — Némelly még nagyobb épületeknek, a' mint itt látjuk, tulajdon tziinteremjek is van, a' hol a' Muhamedánusok imádságaikat szokták véghez vinni.

TÜRKISCHE GRÄBER.

Den Neu-Griechen und Türken erscheint der Tod, wie es auch im Alterthume war, unter keinen Bildern der Furcht und des Schreckens; er ist für sie ein Zustand sanfter Ruhe, an den sie ohne Abscheu denken, deßwegen beerdigen sie auch ihre Todten in offenen Särgen mit kostbaren Stoffen umgeben; den Leichnam bekleiden sie mit den besten Kleidern des Verstorbenen, und bestreuen ihn mit Blumen. So tragen sie die letzten Ueberreste zu den Grabstätten, welche, wie bey den Alten, aufser den Städten an Landstraßen, oder auf Anhöhen, von Cypressen umgeben, liegen, und öfters zu öffentlichen Spaziergängen dienen. Die Grabmähler sind von den anmuthigsten Formen; oft bestehen sie aus offenen Kästen von weißem Marmor (Fig. 2.), an denen sich Säulen erheben, welche mit Emblemen, die sich auf das Geschlecht und den Stand des Verstorbenen beziehen, geziert sind. Der Turban bedeutet einen Mann, eine Art von Urne die Frau, eine Rose das Mädchen. — In diese mit lockerer Erde gefüllten Kästen werden Blumen gepflanzt, welche von den zurück gelassenen Verwandten mit religiöser Sorgfalt gepflegt werden.

Reichere Türken lassen auch ganze Begräbnishallen bauen (Fig. 1.), diese bestehen entweder aus offenen Bogen, welche eine Kuppel tragen; oder sie sind verschlossen, und erhalten ihre Beleuchtung von oben. — Noch größere Gebäude haben, wie wir hier sehen, eigene offene Vorhallen, worin die Muhammedaner ihr Gebeth verrichten.

T O M B E A U X T U R C S .

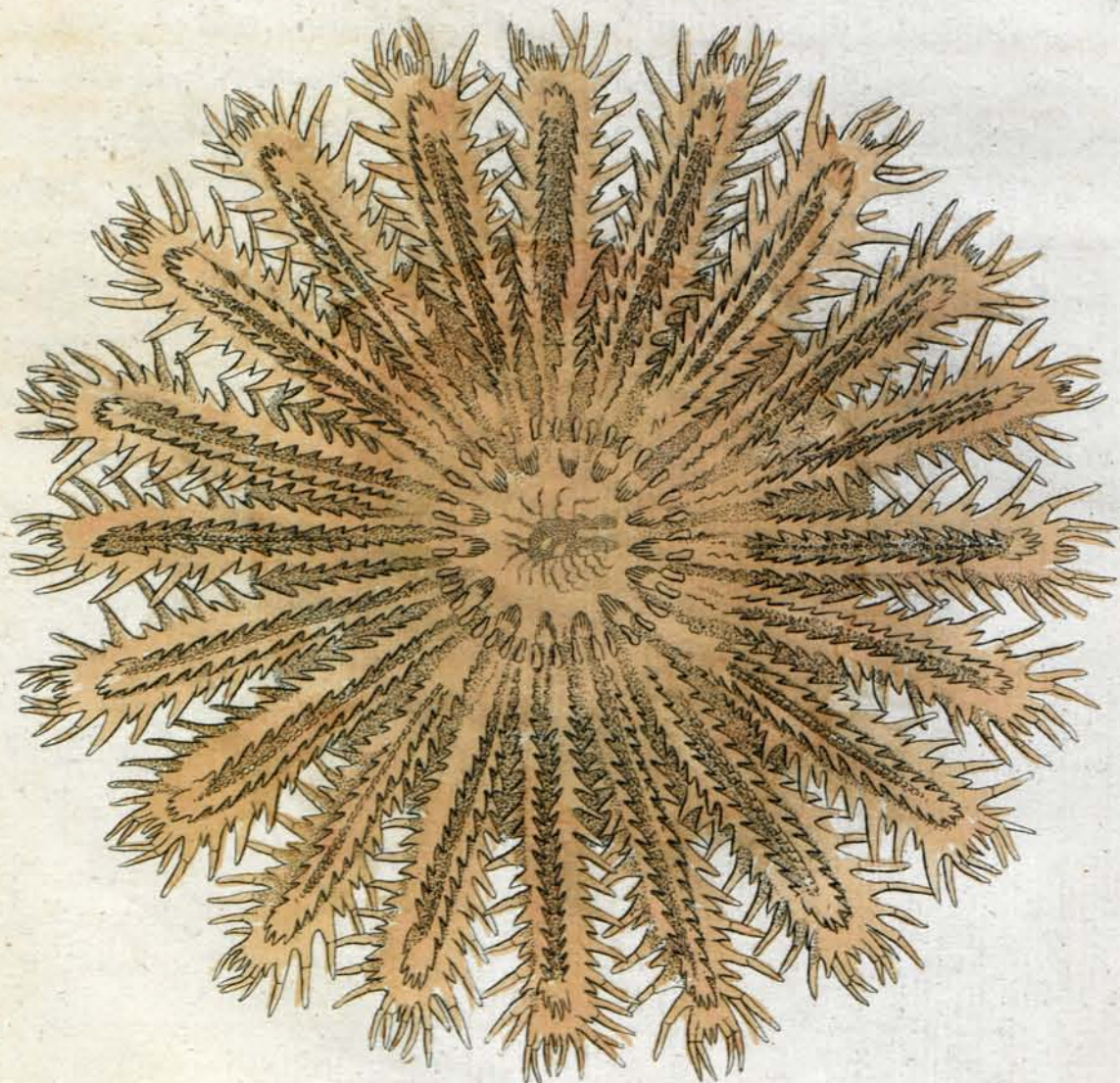

Les nouveaux Grecs et les Turcs, ainsi que les anciens, envisagent la mort sans crainte et sans effroi, car n'étant à leurs yeux qu'un état de repos plus parfait, elle est loin de leur causer de la frayeur; aussi déposent-ils leurs morts dans des tombeaux ouverts, qu'ils entourent d'étoffes précieuses; ils revêtissent le cadavre des plus beaux habits du défunt, et le couvrent de fleurs. C'est ainsi qu'ils transportent ces dépouilles terrestres aux lieux de sépulture, qui, de même que chez les anciens, sont situés hors des villes, sur les grands-chemins, ou sur des collines couronnées de cyprès, et qui très-souvent servent de promenades publiques. Les Mausolées ont les formes les plus charmantes; quelquefois ce

sont des caisses de marbre blanc, ouvertes (Fig. 2.), ornées de colonnes chargées d'emblèmes, qui ont rapport à la famille et à la condition du défunt. Le turban désigne l'homme, une espèce d'urne la femme, une rose la fille. — Les parens du défunt remplissent de terre ces caisses ouvertes, et y plantent des fleurs, qu'ils cultivent avec une attention religieuse.

Les Turcs opulents font même bâtir des caveaux (Fig. 1.), formés par des arcades ouvertes, supportant une coupole; ou bien ils sont fermés et éclairés par en haut. — Il y a encore de plus grands édifices, qui comme nous le voyons ici, ont un portique ouvert, où les Mahométans font leur prière.

ASTERIAS ECHINOIDES.

Jam Orbis picti Volumine VI. No. 44 mirabilem Asteriam caput Medusae, qui pertinet ad classem asteriarum sive stellarum marinarum, cognovimus. Praesens tabula nobis sistit aliam et quidem rarissimam horum animalium speciem, *Asteriam Echinoidem*, qui in oceano Indico invenitur, non nunquam ad eam excrescens magnitudinem, ut ultra 12 pollices e diametro impleat. — E corpore de-

presso et cute, quae corio haud absimilis est, oblecto, excurrunt viginti radii, aequae ac ipsorum corpus aculeis armati. Os animalis est illa apertura, quam medio in corpore conspiciamus.

Exempla pulcherrima rari hujus animalis Londini in Museo olim Leveriano adservabantur.

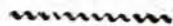
A' TENGERINADÁLY FORMÁJU TENGERITSILLÁG.

Ezen képeknek a' VI-dik Darabjában a' íznyinél is több. — Laposas és szívos bőrrel 44-dik Szám alatt, már mi a' Tengeritsillagok- bévont teste húsz sugárú, és ezek, valamint ról tanultunk, a' hol a' tsudálatos Meduza- a' teste is tüskés. A' szája ezen állatnak az a' tsillagot előadtuk. A' jelenvaló Tábla ugyan nyílás, a' mellyet itt a' testének közepén ezen teremtésnek egy igen ritka fajtát terjeszti látunk.

előnkbe, tudnillik a' *Tengerinadály formájú*

Tengeritsillagot (Asterias Echinoides). Ezt, az Ebből a' ritka teremtményből, szép da- Indiai tengerekben találhatni, 's néha olly rabokat tartottak a' régi Leveri Muzeumban nagyra nő, hogy a' vastagsága általmérve 12 Londonban.

DER SEEIGELFÖRMIGE MEERSTERN.

Im VI. Bande No. 44 unseres Bilderbuches messer mißt. — Von dem platt gedrückten, lernten wir von der Classe der Meersterne mit einer lederartigen Haut bedeckten Körper oder Asterien bereits den wunderbaren Me- laufen zwanzig Strahlen aus, welche, so wie dusen-Stern kennen. Die gegenwärtige Tafel der Körper, mit Stacheln besetzt sind. Der stellt uns eine andere, äußerst seltene Art Mund dieses Thieres ist die Oeffnung, welche dieser Geschöpfe, den *seeigelförmigen Meer-* wir in der Mitte des Körpers erblicken. *stern* (Asterias Echinoides), dar. Dieser findet Sehr schöne Exemplare dieses seltenen sich in den Indischen Seen, und wird biswei- Geschöpfes wurden in dem vormahligen Le- len so grofs, dafs er mehr als 12 Zoll im Durch- verschen Museo in London aufbewahrt.

L'ASTÉRIE ÉCHINOÏDE.

Nous avons déjà appris à connaître l'étonnante étoile à tête de Méduse, de la famille des Astéries dans le 44 No. du VI. Volume de notre Porte-feuille d'enfans. La planche jointe nous offre une autre espèce extrêmement rare de ces animaux, l'*Astérie échinoïde* (Asterias Echinoides). On la trouve dans la mer des Indes, ayant quelquefois plus de 12 pouces de diamètre. — Le corps, dont la peau est coriace comme la basane, est plat; il est, ainsi que les vingt rayons, qui en partent, armé d'aiguillons. L'ouverture que nous remarquons au milieu du corps, c'est la bouche de cette bête.

ment rare de ces animaux, l'*Astérie échinoïde*

(Asterias Echinoides). On la trouve dans la mer des Indes, ayant quelquefois plus de 12 pouces de diamètre. — Le corps, dont la peau est coriace comme la basane, est plat; il est, ainsi que les vingt rayons, qui en partent, armé d'aiguillons. L'ouverture que nous remarquons au milieu du corps, c'est la bouche de cette bête. On conservait à Londres de très-beaux modèles de cette rare créature dans le ci-devant Musée de Lever.

TEMPLUM SANCTI PAULI LONDINENSE.

Templum St. Pauli Londinense, quod hic a latere Tamisis delineatum videmus, in pulcherrimis maximeque sublimibus recentioris architecturae operibus numerandum est. Attollitur in media Britanniae metropoli e vestigiis prioris basilicae Gothicae, quae horribili illo anni 1666 incendio pene ex toto consumpta fuerat. Celeber architectus, regni eques, *Christophorus Wrenius*, ichnographicam delineationem descripsit ex archetypo templi S. Petri quod Romae exstat. Opus 21. Junii 1675 coeptum, anno 1710 atque adeo 35to anno ab eodem architecto perfectum, expensis uncialium 4,420,512 rationis Saxonicae.

Haec basilica, constructa ad formam crucis, extrinsecus ornatur tribus superbis ostiis et duplici pilarum serie. Super portam decumanam exsurgunt duae turres; praecipuum autem ornamentum ejus est tholus superbus, sive turris fornicata, qui medius attollitur. Tri-

ginta duae columnae suffulciunt tholum et sustentant pergulam subdialem, cancellis munitam, ad quam humo 534 gradibus adscenditur. Super pergulam attollitur tholus sive fornicus superbus cum altera pergula superius imposita, super quam eminent turrucula in sphaeram inauratam atque inde in crucem exit. Sed exteriorem aedificii magnificentiam ad spectus interior nec minime aequiparat; ornatur enim non nisi duabus statuis, quae sunt opera sculptorum *Johnsonii* et *Howardi*, porro duobus monumentis, atque aplustris de victo hoste relatis.

In tabula nostra aeque observatu digna est solennis navigatio consulis supremi Londinensis, quae 9. Novembris adito supremo magistratu obtinet, ubi consul magna pompa in naviculis superbe ornatis ad Monasterium occidentale navigare solet.

A' PÁL TEMPLOMA LONDONBAN.

A' Pál Temploma Londonban, a' mellyet itt a' Themze vizére fekvő oldaláról látunk lerajzolva, egy a' legszébb és ditsőbb épületei közül az újabb építésmesterségnek. — Ez Nagy Britannia fővárosának a' közepén fekszik, mellyet oda az ott állott, de az 1666-diki rettenetes égés által tsaknem, egészen elpusztult gothusi főtemplom helyébe építettek. Ennek fundamentom rajzát egy híres építömester Nemes *Wren Kristóf* készítette, a' Romában álló Péter temploma formájára. Építeni kezdték 1675-ben Június 21-dikén és 1710-ben, ésígy 35 éltendő múlva, végezte el a' nagy Munkát ugyan az az építömester *Wren*. Került mindöszve 4,420,512 tallérba.

A' Pál Temploma egy kereszt formájú. Kivülről három pompás bemenettel és két sor Pilaszterrel ékeskedik. A' főbjárás felett két harangos torony áll; de mégis legfőbb ékessége az egész templomnak az a' pompás menyezet (Dom) vagy is az a' bolthajtásra épült torony, melly a' templom közepe felett emelkedik fel. Ezt a' menyezetet harmintzkét

ofzlop tartja, az azt felyül körülvevő könyöklős erkelyjel vagy folyosóval együtt, a' mellyhez a' földről 534 léptsöböl álló grádtson juthatni. Ezen folyosón felyül emelkedik még fel egy pompás kúp felyül újra egy másik folyosóval vagy erkelyjel körülvéve. E' felett ismét egy béfejező alkotmány áll lámpásformájú, mellynek a' fedele aranyozott földgömbist mutat egy keresztel együtt. A' millyen pompás kivülről a' Pál temploma, belől szintolly üres; a' mellyet ott tsupán tsak két faragott kép, *Johnson* és *Hovard* munkái, és két monumentom, 's némelly hadban nyert zászlók ékesítenek.

Megjegyzést érdemel még a' mi réztáblánkon a' London városa Fő Polgármesterének, (Lord Májornak) pompás vízi menetele is, melly annak hivatalába való belépésekor minden éltendőben November 9-dikén tartatik; a' midön az nagy pompával 's gyönyörűen felékesített hajón megy a' Westminsterhall nevű palotába.

DIE PAULSKIRCHE IN LONDON.

Die *Paulskirche* in London, welche wir hier von der Seite der Themse abgebildet sehen, ist eins der schönsten und erhabensten Gebäude der neuern Baukunst. — Sie liegt in der Mitte jener großen Hauptstadt des Britischen Reiches, und wurde an die Stelle der vorher dastehenden, aber durch den fürchterlichen Brand von 1666 fast ganz zerstörten Gothischen Hauptkirche erbauet. Der berühmte Baumeister, Ritter *Christoph Wren*, machte den Plan dazu, nach dem Vorbilde der Peterskirche in Rom. Der Bau wurde den 21. Junius 1675 begonnen, und im Jahre 1710, also in 35 Jahren, war das große Werk durch denselben Baumeister *Wren* geendigt. Die Kosten betragen 4,420,512 Thaler.

Die *Paulskirche* hat die Form eines Kreuzes. Von aufsen ist sie durch drey prächtige Eingänge, und zwey Reihen Pilaster verziert. Ueber dem Haupteingange stehen zwey Glockenthürme, die Hauptzierde aber ist der prächtige Dom, oder gewölbte Thurm, wel-

cher sich in der Mitte erhebt. Zwey und dreysig Säulen stützen den Dom, und tragen eine mit einer Balustrade versehene Gallerie, bis zu welcher man vom Boden 534 Stufen zu steigen hat. Ueber der Gallerie erhebt sich die prächtige Kuppel oben mit einer zweyten Gallerie. Darüber steht ein kleines Schlußgebäude oder eine Laterne, welche sich in eine vergoldete Weltkugel und dann in ein Kreuz endigt. — So prächtig das Außere der Paulskirche ist, so leer ist das Innere, welches bloß durch zwey Bildsäulen von *Johnson* und *Howard*, und zwey Monumente, so wie durch eroberte Seeflaggen verziert ist.

Bemerkenswerth auf unserer Kupfertafel ist auch die feyerliche Wasserfahrt des *Lord Mayors* oder Oberbürgermeisters von London, die bey der Amtsanretung, den 9. November jedes Jahres, Statt hat, wo er mit grossem Pomp in prächtig verzierten Gondeln nach Westminsterhall fährt.

L'ÉGLISE DE ST. PAUL À LONDRES.

L'église de St. Paul, que nous voyons ici du côté de la Tamise, est un des édifices les plus beaux et les plus majestueux de l'architecture moderne. Elle est située au centre de cette immense capitale de l'empire britannique; et elle fut bâtie à la place, qu'occupait la superbe cathédrale, qui fut détruite presque en entier par le terrible incendie de 1666. Le chevalier *Christophe Wren*, célèbre architecte, en fit le plan sur le modèle de l'église de St. Pierre à Rome. On en posa la première pierre le 21 Juin 1675, et ce grand ouvrage fut terminé en 1710 par le même architecte *Wren*, par conséquent dans l'espace de 35 ans. Les frais s'élevèrent à 4,420,512 écus de Saxe.

L'église de St. Paul a la forme d'une croix. En dehors elle est ornée de trois magnifiques entrées et de deux rangs de pilastres. Sur l'entrée principale se trouvent deux clochers; mais son plus bel ornement c'est le superbe dôme,

qui s'élevant au milieu, repose sur trente deux colonnes, lesquelles supportent une galerie pourvue d'une balustrade. Pour parvenir à cette dernière il faut monter 534 degrés. Au-dessus de la galerie se voit la magnifique coupole avec une seconde galerie. Audessus est placé un petit observatoire, terminé par un globe doré et une croix. L'intérieur est loin de répondre à la magnificence de l'extérieur, car il n'est orné que de deux statues de *Johnson*, de *Howard*, de deux monumens, ainsi que de pavillons conquis sur les ennemis de la Grande-Bretagne.

La promenade sur l'eau, que fait tous les ans le Lord-maire dans des Gondoles richement décorées, et avec un cortège superbe, pour se rendre à *Westminsterhall*, le 9. Novembre, jour où il entre en fonction, est représentée sur notre planche, et mérite de fixer notre attention.

FRUTICES ELEGANTIORES EXOTICI.

Rhododendron ponticum.

Rhododendron ponticum, frutex elegans, tam orientis quam plurimum Hispaniae meridionalis regionum, praecipue circa Gibraltariam, indigena, etiam in caldariis Germaniae hortis frequenter educatur, ad altitudinem 5 aut 6 pedum, si solers ejus cura habetur, arborescens. Folia oblonga et acuminata, quae superiori superficie splendida, inferiori vividius viridi semper virescunt, majoribus venis intertexta, marginem versus paululum recurvantur, et brevi petiolo fasciatim versus frondium apicem con-

sident. Mensibus Junio et Julio ex frondium apicibus protuberant flores rubri, pulchri, quinque foliis concinni, qui fasciatim conglobati hunc fruticem tamquam praecipuum hortorum ornamentum commendant. Primo intuitu eum Nerio Oleandro similem putes; ubi propius inspicias, facile ejus differentiam cognoveris.

Genus *Rhododendri* undecim species complectitur, omnes aliorum montium sive alpium indigenas, quare Germanis *Basalmum alpinum* vocatur. Non nullae hujus fruticis species in solo natali propter vires adstringentes pro medicamento habentur.

KÜLSŐORSZÁGI SZÉP TSEMETÉK.

A' Pontusi Ragyabura.

(Rhododendron ponticum.)

A' Pontusi Ragyabura szép egy növény, a' melyet Napkeleten, valamint déli Spanyolországban is némely részeiben, kivált Gibráltár körül található, és Németországban is a' tzi-tromos házakban gyakran előfordúl. Ha annak rendi szerént bánnak vele, 5, 6 lábnyi magas tsemete fátska lesz belőle. Ennek az ő hofszúkás hegyes levelei szüntelen zöldek, felső részeik vagyis lapjuk fényesek, az alsók világosabb zöldek vastag eresek és a' széleik felé görbültek. Ezen levelek az ágak végei felé

bokrosával vannak, a' kacsánnyok igen rövid. Júniusban és Júliusban bújnak ki az ágak végein öt fziromú szép virágai, a' mellyek bokrosan vannak együtt, és ezt a' tsemetét a' kertek ékességeire különösen ajánlják. Első tekintettel hasonlít az Oleanderhez; de közelebbről vizsgálva szembetűnő a' külömbbség.

A' Ragyaburának tizenegy faja van, mellyek többnyire a' magas hegyeken vagy havasokon található, 's innen vették a' német nevet is. A' hazájában ezen tsemetének némely fajai orvosi szerül szolgálnak, minthogy szorító erővel bírnak.

SCHÖNE AUSLÄNDISCHE STRÄUCHE.

Der Pontische Alpbalsam.

(Rhododendron ponticum.)

Der Pontische Alpbalsam ist ein schönes Gewächs, welches sich im Orient, so wie in mehreren Theilen Süd-Spaniens, vorzüglich in der Gegend von Gibraltar findet, und auch in Deutschland häufig in unsern Orangerie-Häusern gezogen wird. Bey gehöriger Pflege bildet er einen baumartigen Strauch von 5 bis 6 Fufs Höhe. Die länglichen, vorn zugespitzten Blätter sind immer grün, auf der Oberfläche glänzend, auf der untern Seite heller grün, mit starken Adern durchzogen, und gegen den Rand etwas umgebogen. Sie sitzen partienweise gegen die Spitzen der Zweige zu, ihr

Blattstiel ist ganz kurz. Im Junius und Julius kommen an den Spitzen der Zweige die schönen, rothen, fünfblättrigen Blüten zum Vorschein, welche büschelförmig zusammen sitzen, und diesen Strauch als Gartenzierde empfehlenswerth machen. Auf den ersten Anblick hat er Aehnlichkeit mit dem Oleander (*Nerium Oleander*); doch bey näherer Betrachtung findet sich der Unterschied leicht.

Die Gattung des *Alpbalsams* zählt elf Arten, welche meistens auf hohen Bergen oder Alpen sich finden, und daher den Namen haben. In dem Vaterlande dieses Strauches werden einige Arten wegen ihrer zusammenziehenden Eigenschaften als Arzeneymittel gebraucht.

BEAUX ARBUSTES ÉTRANGERS.

Le rosage du Ponte. *(Rhododendron ponticum.)* ment courte. C'est aux mois de juin et de juillet que l'on voit éclore à la pointe des branches cette belle fleur rouge à 5 feuilles, formant un bouquet, et qui rend cet arbuste un des plus beaux ornemens de nos jardins. Au premier coup-d'oeil on le prendrait pour le *Laurier-rose*, mais après une observation plus exacte on en saisit facilement la différence.

Le Rosage du Ponte est un très-bel arbuste, que l'on trouve en orient, dans plusieurs parties de l'Espagne méridionale, mais surtout dans les environs de Gibraltar. On le cultive aussi avec succès en Allemagne dans les Orangeries. Quand on le soigne, cet arbrisseau atteint cinq ou 6 pieds de haut. Les feuilles oblongues terminées en pointes sont toujours vertes, marquées de fortes veines, courbées vers le bord; le dessus en est luisant, le dessous d'un verd plus clair. Elles sont placées par parties vers la pointe des rameaux, et la tige des feuilles est extrêmement astringente.

Il y a de cet arbuste 11 espèces, qui croissent sur les montagnes ou sur les Alpes, ce qui lui a fait donner par les Allemands le nom de *Alpbalsam* (beaume des Alpes). Dans les endroits, où cet arbrisseau est indigène, on s'en sert dans la médecine à cause de sa propriété astringente.

XL B. 37.

MOLES GIGANTEA IN HIBERNIA.

Aequae Scotiae insula Staffa atque situm
 in ea Fingalis antrum memorabilis est in Ul-
 tonia, Hiberniae regione, atque in comitatu
 Antrimo versus caurum sito, *moles gigantea*,
 quam ipsa natura innumeris basaltae pilis erec-
 tis construxit et priorum seculorum superstitio
 opus daemoniorum et gigantum esse praedi-
 cavit. Hae pilae, quarum ad 30,000 numeran-
 tur, promontorium formant paulatim ad mare
 descendens atque in molem exiens, quae pi-
 lis ad amussim rescissis viam planam et mea-
 bilem exhibet. Ea moles sexcentos in longitu-
 dinem, in latitudinem 120, quin et 140 pedes
 extenditur. Singulae pilae, quae quadrangu-
 lae, pleraeque sexangulae, non nullae et
 octangulae sunt, in linea diametra 12, usque
 ad 15 pollices habent, ex una parte relevatae,
 ex altera excavatae, quo fit ut singulae pila-
 rum partes, quasi vertebrae in spina dorsi,
 sibi invicem insertae statu erecto permaneant.

A' HIBERNIAI ÓRIÁSGÁT.

Staffa szigeténél és a' Fingáli Barlangnál nem a' bazáltoszlopok egyformán töredezték el, tér kevésbé nevezetes Hiberniában, az Antrimi és egyenes útat formál, és ezen járhatni. Ez Grófságban lévő Ulfzter éjszaknyúgoti partján a' gát mintegy 600 lábnyira nyúlik és 120, 140 az a' pompás Óriásgát, mellyet a' természet lábnyi szélességű. Az oszlopok egyenként közfámtalan függőleges bazáltoszlopokból alkazépben 12, 15 hüvelyknyi vastagságúak és tott, és a' mellyet, a' régi babonás időkör négyhat 's nyoltz szegletűek, de mégis többtündér lelkek és óriások munkájának tartott. — nyire hat szegletűk, a' mint itt látjuk, egy Ezek a' temérdek Bazalt-Oszlopok (mintegy felől domborúak, más felől kivölgyeltek, 30,000 számláltak meg) olyan hegyfokot formel mely által az egyes részei az oszlopnak, mint málnak, melly lejtősen a' tengorig nyúlik, és a' tsigasróf vagy is a' hátgerintz ízei egymásba egy gáton végeződik, a' melly az által, hogy illenek és így tartják egymást vagy magokat.

DER RIESENDAMM IN IRLAND.

Nicht minder merkwürdig als die Insel Staffa in einen Damm endigt, der durch die gleich- und die Fingals-Höhle in Schottland ist der förmig abgebrochenen Basalt Pfeiler einen eben an der nordwestlichen Küste von Ulster in der nen Weg bildet, auf dem man gehen kann. Grafschaft Antrim in Irland gelegene prächtige *Riesendamm*, den die Natur aus unzähligen bis 140 Fufs breit. Die einzelnen Pfeiler haben gen, senkrecht stehenden Basalt-Pfeilern geim mittlern Durchmesser 12 bis 15 Zoll, und bildet, und den der Aberglaube früherer sind vier-, sechs- auch achteckig, doch die Zeiten für ein Werk von Geistern und Riesen meisten sechseckig, wie wir hier sehen; auf ausgegeben hat. — Diese Massen von Basalt der einen Seite erhaben, auf der andern ausgehölt, wödurch die einzelnen Theile der bilden eine Art von Vorgebirge, welches sich Säulen wie die Wirbel des Rückgrathes in einander greifen, und sich aufrecht erhalten.

LA CHAUSÉE DES GÉANTS EN IRLANDE.

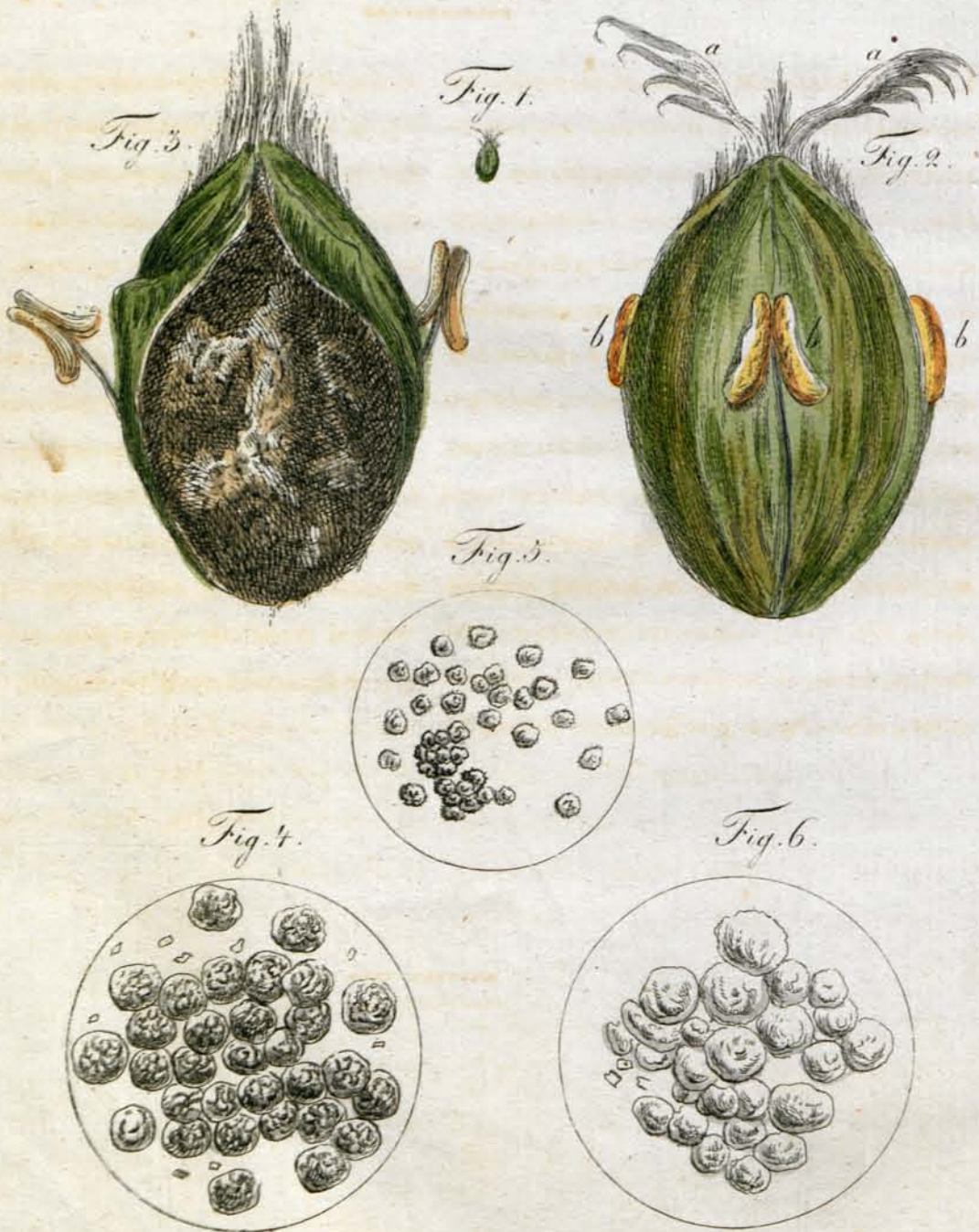

La chaussée des géants; située au nordouest; en une chaussée unie et praticable, parceque sur la côte d'Ulster, dans le comté d'Antrim les colonnes basaltiques sont également tronquées. Cette chaussée a près de 600 pieds nombre infini de colonnes basaltiques toutes d'étendue sur 120 à 140 de largeur. Chaque perpendiculaires n'est pas moins remarquable que l'île de Staffa, et la Caverne de Fingal en Écosse. La superstieuse antiquité n'a pas manqué de la regarder comme l'ouvrage des esprits et des géants. Ces masses de colonnes basaltiques, (on en a compté au-delà de 30,000) forment une espèce de Cap, qui, se prolongeant insensiblement vers la mer, se termine

Elles sont carrées, sexogones et octogones, mais sexogones pour la plupart, comme nous le voyons ici. Elles sont d'un côté élevées, de l'autre creuses, ce qui fait que les parties séparées des colonnes, ainsi que l'astragale du dos se joignent et se soutiennent mutuellement.

URED O TRITICI.

Uredo frumentorum, quae saepius messium proventus magnopere diminuit, est morbus plantarum frumentariarum tum demum visibilis, cum spicae protuberant. Omnium frequentissime triticum hoc morbo afficitur, ita ut haud sufficiens praegnatio granorum fiat, quae hanc ob causam pro massa alba et farinosa implentur globulis pulvereis, subnigris et, quamdiu planta virescit, foetidis, quibus, ubi grana uredine infecta pulvisculis excussis dissiliunt, tota demum arista nigratur. Fig. 1. est infectum tritici granum naturali magnitudine, Fig. 2. et 3. magnopere granditum; *bbb* sunt antherae ob morbum steriles in utraque icone, et *aa* Fig. 2. pistilla morbo deformata. Fig. 3. ostendit interiora grani uredine adusti; Fig. 4. pulvisculos uredinis multum granditos. Quivis pulvisculus componitur pluribus micis conglobatis, quae, ubi pulveres humectantur, sub microscopio visibiles apparent. Fig. 6. exhibet singulares pulvisculos farinosos tritici sani sed nondum maturi, paululum humidos. Pulveres tritici, uredine exusti, reapse sunt species fungorum pulverulentorum, ad divitissimam speciebus familiam fungorum uredinis pertinentium, in quibus et rubigo segetum numeratur. Fig. 5. commonstrat formam admodum granditam globulorum pulvereorum, qui in rubigine hordei reperiuntur.

A' BÚZA ÜSZÖG.

A' Gabonák nemeiben az üszög, a' melly az aratást gyakorta megsoványítja, nyavalyája a' gabonatermő plántáknak, de a' mellyet csak akkor esmerhetni meg, mikor már a' gabonák fejlenek. Legtöbbször meglepi ez az üszög a' búzát, a' melly abban áll, hogy a' búza kalázfizemei nem lévén a' himpor által a' tenyészésre eléggé elkészítve, a' fejr liztes bélek helyett, feketés és frissiben büdös porral vagy nak megtelve, a' melly, midön az üszögös kalázf felreped, ezt egészízen, bemotskolja, szertefzéllyel repülván az üszög pora. Az 1-ső kép egy üszögös búzafizemet természeti nagyságában mutat; az 2-dik és 3 dik, ugyan azt felette megnagyítva; a' *bbb* mind a' két képnél az elnyomorodott és nemzésre alkalmatlan porhonokat, az *aa* pedig a' 2-dik képnél az elnyomorodott anyát mutatja. A' 3-dik Kép az üszögös búzafizemnek a' belsejét adja elő. A' 4-dik Képnél egy rakás üszögpor van jól megnagyítva. Minden porfizem ismét több más ölvetsomózott szemetskéből áll, a' melyeket, ha az üszögport megnedvesítik, nagyító üveg által meg lehet különböztetni. A' 6-dik Kép egyenkéntvaló porfizemeit mutatja az egészséges 's még egészízen megnem érett búza-liztnek, nedves korában. A' búza üszög valójában a' pöfetegnek vagy poralomnak egy különös faja, a' melly az üszög pöfetegnek számos faja közé tartozik, a' melly közé szám-lálják a' gabonák dohát is. Az 5-dik Kép az árpadohot vagy penészt mutatja jól megnagyítva.

DER BRANDPILZ DES WEITZENS.

Der Brand der Getreidearten, welcher oft gar sehr den Ertrag der Ernten vermindert, ist eine Krankheit der Getreidepflanzen, welche erst dann erkennbar wird, wenn die Aehren anfangen hervor zu treiben. Am häufigsten wird der Weizen mit dieser Brandkrankheit befallen, welche darin besteht, daß die Körner nicht gehörig befruchtet werden, und daher, statt eine weiße mehligte Masse zu enthalten, mit schwärzlichen, im frischen Zustande stinkenden Staubkörnern erfüllt sind, welche endlich die ganze Aehre beschmutzen, wenn die brandigen Weizenkörner bersten und der Brandstaub ausfliegt. — *Fig. 1.* ist ein brandiges Weizenkorn in natürlicher Größe; *Fig. 2.* und *3.* stark vergrößert; *bbb* sind beyden Abbildungen die aus Krankheit unfruchtbaren Staubbeutel, und *aa* *Fig. 2.* die durch Krankheit verunstalteten weiblichen Befruchtungstheile. *Fig. 3.* zeigt das Innere eines brandigen Weizenkornes. *Fig. 4.* eine Anzahl stark vergrößerter Körnchen des Brandstaubes. Jedes Körnchen besteht wieder aus mehreren andern zusammen geballten Klümpchen, welche, wenn man den Brandstaub anfeuchtet, unter dem Mikroskop erkennbar werden. *Fig. 6.* zeigt die Gestalt einzelner Staubkörnchen des gesunden, noch nicht ganz gereiften Weizenmehles, wenn es etwas feucht ist. Der Brandstaub des Weizens ist nun in der That eine besondere Art von Staubpilzen, welche zu der an Arten zahlreichen Gattung der Brandpilze gehört, zu welcher Gattung auch der sogenannte Rost oder Roststaub der Getreidearten gerechnet wird. *Fig. 5.* zeigt die Gestalt der stark vergrößerten Körner des Roststaubes der Gerste.

URÉDO DES BLÉS.

La Carie de diverses espèces de blés, laquelle diminue souvent de beaucoup le rapport des moissons, est une maladie qui attaque les tiges des blés, mais dont on ne s'aperçoit que lorsque l'épi commence à pousser. Le froment est le plus exposé à cette maladie, qui consiste en ce que les grains ne sont pas fécondés, et qu'au lieu d'une masse blanche farineuse, ils sont remplis de globules assez petits noirâtres, puants, qui finissent par gâter l'épi entier, lorsque le grain carié vient à crêver, et que la poussière de la carie s'envole. A la 1. *Figure* nous voyons un grain de froment carié dans sa grosseur naturelle; à la 2. et 3. *figure* nous le voyons beaucoup grossi; dans les deux *Figures bbb* indiquent les anthères, que l'état de maladie rend stériles et *aa*, dans la 2., les pistils défigurés par la maladie. La 3. *figure* représente l'intérieur d'un grain de froment carié; la 4. quelques grains de poussière de la carie assez grossis. Chaque grain est composé de plusieurs globules adhérens les uns aux autres, que l'on distingue par le moyen du microscope, lorsqu'on humecte la poussière de la carie. La sixième figure montre la grosseur des grains isolés de poussière de la farine de froment sain, mais qui n'est pas entièrement mûr, quand cette même poussière est mouillée. La poussière de la carie est réellement une espèce particulière des champignons, qui proviennent de la poussière; elle doit être comptée parmi les Uredos (*Uredo Segetum*), dont les espèces sont si nombreuses, parmi lesquels on doit aussi classer la *Rouille* des blés; la 5. *figure* représente la forme des grains de la rouille de l'orge, mais très-grossis.

I

II

RUDERA VETERIS SAGUNTI IN HISPANIA.

In Hispania meridionali, Valentiam inter et Barcinonem, situm est oppidum Murviedrum, ubi reperiuntur rudera veteris Sagunti, cujus reliquias in hac tabula Fig. 1. et 2. conspicimus.

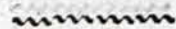
Urbs Saguntus in antiqua celebratur historia ob singularem fortitudinem, qua incolae, Romanorum socii, post primum bellum Punicum contra Hannibalem, Carthaginiensium ducem, obsidione octo per menses pressi, se tuebantur. Cum demum Carthaginienses in urbem expugnatam irruerent: Hannibal, urbem militibus in praedam avidis diripiendam permittens, cum horrore praeter vastitatem et rudera nihil invenit. Nemo enim Saguntinorum se libertati superstitem voluit; et qui armatis

manibus pugnantēs non interiorant, ii una cum suis in suas quisque domos se abdiderunt, iisque incensis se suaque omnia, ut liberi homines, in flammis miserunt.

Secundo Punico bello Romani Saguntinos uli sunt, pulsisque ex urbe vastata Carthaginiensibus, eam majori quam antea splendore restituerunt. Verum et haec posterior Saguntus seculo quinto ab irruentibus barbaris fuit solo aequata, nihilque nisi aliquot reliquiae, quemadmodum theatri, cujus partem in proscenio Fig. 1. videmus, antiquam testantur magnificentiam. — Insequente dehinc Gothorum imperio Saguntus denuo, sed minus splendide, restituta fuit. Ex hoc autem tempore reliquiae castelli remansisse videntur.

~~~~~

SZAGUNTUM HAJDANI SPANYOL VÁROSNAK OMLADÉKI.

Déli Spanyolországban Valencia és Barcelona között fekszik Murviedro városa, a' hol vannak a' hajdani Szaguntum Omladéki, mellynek a' jelenvaló Táblán (1. és 2. Kép.) némelly maradványit látjuk.

Szaguntum városa a' régiségek között arról nevezetes, hogy magát ennek lakosai, mint frigyesei a' Rómaiaknak példánélkülvaló elfzánással oltalmazták a' Káthágóbeliek ellen Hannibál alatt, az első Káthágói haború után. A' város megszállása nyolcz hónapig tartott; midőn ofztán végtére a' Káthágóbeliek ostrommal a' városba berohantak, és Hannibál a' prédára vágó katonáinak azt ígérte, hogy szabad prédára bocsátja a' várost: álmélkodva látta, hogy pufztulásnál és maradványoknál egyebet, nem talál. Egy Szaguntumi lakos sem akarta megélni szabadságának eltöröltetését; és a' ki fegyveres kéz-

zel hartzolva nem esett el, bészárkózott hozzá tartozóival együtt a' házába, és azt meggyújtotta maga felett, hogy minden kintsével együtt tűz által eméltessék meg, mint szabad polgár.

Boszszút állottak ezért a' Rómaiak a' második Káthágóbeli háborúban; kiverték a' Káthágóbelieket ebből a' még omladékaiban heverő városból, és még pompásabban felépítették, mint az előtt volt. De ez a' második pompás Szaguntum is eltöröltetett az ötödik században oda bérohant Barbarusok által, és csak némelly maradványi, minémű a' Teatro-mé is, a' mellynek az 1. Képnél az elejének egy részét látjuk, mutatják, mint tanúk, hajdani nagyságát. — A' Gothusok további uralkodások alatt újra felépült Szaguntum, de nem olly szépen. Hihető, hogy ezen időkörnak maradványja az Erösség, vagy Tzitadella.

RUINEN DER ALTEN STADT SAGUNT IN SPANIEN.

Im südlichen Spanien, zwischen Valencia und Barcellona, liegt die Stadt Murviedro, wo sich die Ruinen des alten *Sagunt* befinden, wovon wir Ueberreste auf unserer Tafel bey *Figur 1.* und *2.* erblicken.

Die Stadt *Sagunt* ist im Alterthume wegen der beyspiellosen Hartnäckigkeit berühmt, mit welcher die Einwohner als Bundesgenossen der Römer, nach dem ersten Punischen Kriege sich gegen die Carthaginenser unter Hannibal vertheidigten. Die Belagerung dauerte acht Monathe; als endlich die Carthaginenser unter Sturm in die Stadt drangen, und Hannibal den raubgierigen Soldaten die allgemeine Plünderung versprochen hatte, so fand er mit Entsetzen nichts als Zerstörung und Trümmer. Kein Saguntiner wollte den Sturz seiner Freyheit überleben; wer nicht mit den Waffen in der Hand kämpfend gefallen war,

verschloß sich mit seinen Angehörigen in die Häuser, welche angezündet wurden, und so übergaben sie sich mit ihren Kostbarkeiten den Flammen als freye Bürger.

Die Römer rächten im zweyten Punischen Kriege die Saguntiner, vertrieben die Carthaginenser aus dieser noch in Trümmern liegenden Stadt, und baueten sie prächtiger als vorher auf. Doch wurde auch dieses zweyte prächtige *Sagunt* von den im fünften Jahrhundert einfallenden Barbaren zerstört, und nur die Ueberreste, wie die des Theaters, wovon wir *Figur 1.* einen Theil im Vordergrunde sehen, sind Zeugen der vormahligen Größe. —

Unter der nachfolgenden Herrschaft der Gothen wurde *Sagunt* von neuen, aber weniger schön, aufgebaut. Ueberreste dieser Zeit sind wahrscheinlich die der Citadelle (*Fig. 2.*)

RUINES DE L'ANCIENNE VILLE DE SAGONTE.

Dans l'Espagne méridionale, entre Valence et Barcelone est située la ville de Murviédro, près de laquelle se trouvent les Ruines de l'antique *Sagonte*, dont les restes sont représentés sur notre planche *Fig. 1. et 2.*

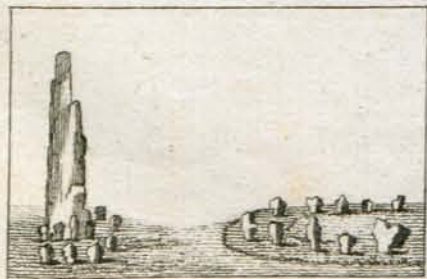
La ville de *Sagonte* est célèbre dans l'antiquité par l'opiniâtreté sans exemple, que les habitans, alliés des Romains, opposèrent, après la première guerre punique, aux Carthaginois, commandés par Annibal. Le siège dura huit mois; et lorsqu'enfin les Carthaginois excités par le désir du pillage qui leur avait été promis, l'emportèrent d'assaut, Annibal n'y trouva à son grand mécontentement que destruction et débris. Aucun Sagontin ne voulut survivre à sa liberté; quiconque n'était pas mort les armes à la main se renferma avec ses proches dans les maisons, où l'on mit le feu, et c'est ainsi qu'ils se livrèrent, eux et leurs objets précieux aux flammes, et moururent libres.

Dans la seconde guerre punique les Romains vengèrent les *Sagontins*, chassèrent les Carthaginois de cette ville, qui n'était encore qu'un monceau de pierres, et la rebâtirent, mais beaucoup plus magnifique qu'elle ne l'avait été. Cependant cette seconde ville de *Sagonte* fut renversée par les Barbares, qui firent des irruptions dans le cinquième siècle, et nous ne connaissons son ancienne splendeur que par ses ruines, comme celles du théâtre, dont nous voyons une partie sur le devant, *Fig. 1.* *Sagonte* fut rebâtie sous la domination des Goths, mais avec moins de magnificence. Il est vraisemblable que les restes, que nous offre la 2. *Fig.*, sont ceux de la citadelle.

II.

MONUMENTA CELTICA APUD CARNACUM.

In Francia occidentali apud castellum Carnacum in pago Morbianoensi ad oram maritimam in regione sabulosa et deserta inveniuntur memorabilia prisci temporis monumenta, a Celticis, antiquis Galliae incolis, relicta. In hac regione plana, arenosa et scopulorum experti viator incidit in saxeas trabes, quae sine fundamentis, proprio ponderi innixae, audaci manu humanarum conatu erectae videntur. Hac adhuc die numerantur ad 4 millia harum trabium, perpendiculari statu eminentium. Quem autem ad finem extractae fuerint, hodie fere ignoratur, nisi verisimillimum sit, eas ad religiosas priscae illius gentis caeremonias pertinuisse. Paulo congruentiorem saxae moles (Fig. 2.) relationem ad certas quasdam cognitiones habuisse, aut coeli stellarum observationes significasse videntur.

CELTÁK MONUMENTOMI CARNÁK VÁROSÁNÁL.

Frantzia Ország nyugoti részében *de Morbihan* Departamentom ban Carnac várához közel, a' tenger part mentében, találni egy szomorú elhagyott homokos környéken a' következendő nevezetes Monumentomát a' hajdani időkornak, a' melly még Gallia ezen részének régi lakosaiktól a' Celtáktól vette eredetét. — Ezen a' lapos, homokos, 's minden köszikla nélkülváló tájjékon talál tudnillik az utazó faragatlan köszikla darabokra, a' mellyek minden nékiek vetett fundamentom nélkül, tsupán önnön terheken fekve, kétségekivül emberi kezek által állittattak ott fel, igen mérész módon. Még máig is mintegy 4000 ilyen függőleg álló köszikla darabokat számolhatni meg ott; a' mellyek hogy mit jelentenek, világosan nem tudjuk, de hihető, hogy azok az ott lakott hajdani népeknek vallásbéli szokásaikra tzélozó dolgokat jelentettek. Több más tzélozásokat sajdíthatni a' II dik Képnél látható köformákból, bizonyos tudománybéli esméretekre, meglehet, hogy talám a' tsillagos égen tett észrevételeket ábrázoltak le.

DIE CELTISCHEN MONUMENTE VON CARNAC.

Im westlichen Frankreich, nahe der Burg Carnac, im Departement *de Morbihan*, trifft man längs dem Ufer des Meeres in einer traurigen verlassenen Dünengegend folgende merkwürdige Monumente der Vorzeit an, welche noch von den alten Bewohnern dieses Theiles von Gallien, den *Celten*, herrühren. — In dieser flachen, sandigen, von allen Felsenmassen entblößten Gegend trifft der Wanderer nämlich auf rohe Felsblöcke, welche ohne Grund-Basis, bloß durch ihr eigenes Gewicht ruhend, auf eine kühne Weise durch Menschenhände müssen errichtet worden seyn. — Noch bis jetzt zählt man gegen 4000 solcher perpendicular stehenden Felsblöcke, deren Bedeutung uns nicht mehr ganz klar ist, die sich aber höchst wahrscheinlich auf die religiösen Gebräuche jenes alten Volksstammes beziehen. Noch mehrere Beziehungen auf gewisse Kenntnisse scheinen die Steingruppen (*Fig. 2.*) zu haben; vielleicht daß sie Beobachtungen des gestirnten Himmels enthielten.

LES MONUMENS CELTIQUES DE CARNAC.

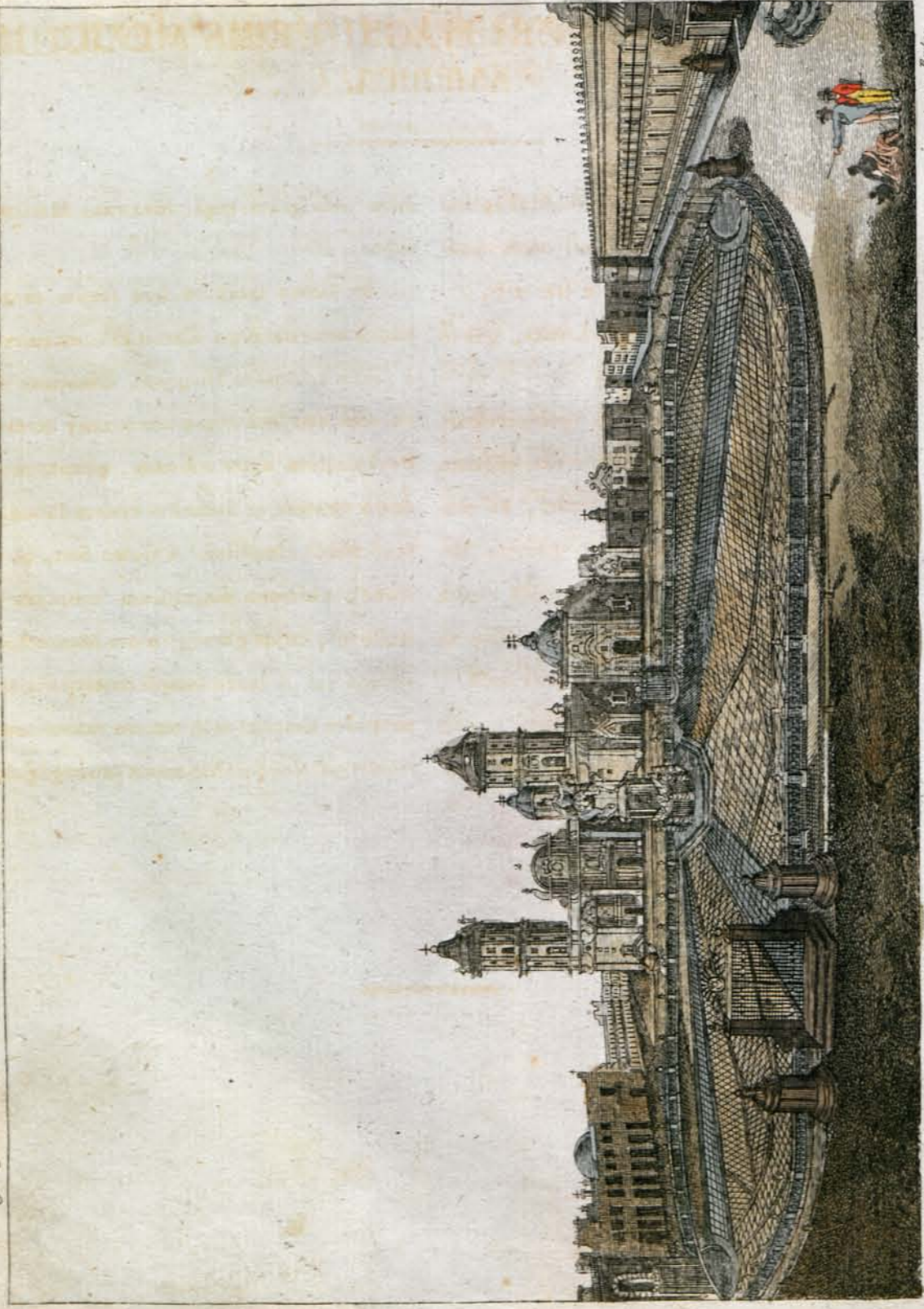
On voit dans la France occidentale, près du la main hardie des hommes. On compte en-
 château de Carnac, Département du Morbihan, core de nos jours près de 4000 de ces blocs
 le long des côtes, dans une contrée déserte, de rochers perpendiculaires. Quoique nous ne
 pleine de dunes, les monumens remarquables puissions pas en expliquer clairement l'usage,
 de l'antiquité ci-joints, ouvrages des Celtes, il est pourtant vraisemblable qu'ils ont rap-
 anciens habitans de cette partie des Gaules. port aux cérémonies religieuses de cette an-
 Le voyageur rencontre dans cette contrée tique nation. Les groupes de pierres, que nous
 unie, sablonneuse et dépourvue de toute masse voyons (*Fig. 2.*), paraissent avoir une liaison
 de rocher, des blocs de roc brut, qui, sans plus rapprochée avec certaines connaissances;
 base solide et ne se soutenant que par leur il se peut qu'elles marquassent des observa-
 propre équilibre, doivent avoir été placés par tions astronomiques.

Melanges CXLII.

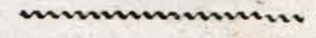
Miscellanea CXLII.

Verm. Gegenst. CXLII.

J. B. 41.

PROSPECTUS FORI MAGNI URBIS MEXICI IN AMERICA.

In solo hodierni *Mexici*, quod ab Hispanis in potestatem redacta, olim sita erat urbs *Tenochtitlan*, sedes regum indigenarum, qui aborigines dominabantur.

Postquam haec urbs anno 1521 pervicaci obsidione ab Hispanis expugnata et solo aequata fuerat, *Cortezius*, dux Hispanorum, ad modum Europaeum novam urbem, nomine *Mexicum*, condidit, quae nunc temporis capita ad 140,000 civium habet, et pulchritudine ne celeberrimis quidem Europae urbibus cedit.

Hic videmus magnum urbis forum, in quo olim templum dei *Mexitili* exstitit, quo no-

mine aborigines regni Mexici Martem vocabant.

Hodierno tempore hoc forum magnifica statua equestri regis Caroli IV. ornatur, quae a perito sculptore Hispano, *Emanuele Dolsa*, ex aere conflata atque anno 1803 erecta fuit. Pavimentum circa statuam, porphyrite quadrato stratum et cancellis circumdatum, quatuor portis clauditur. A dorso fori, in media icone, videmus magnificum templum cathedrale (2), cujus pars (3) more Mauretano constructa est. A laeva templi cathedralis apparet palatium simplici architectura exstructum, ubi residet qui Novam Hispaniam pro rege gubernat.

MEXICO VÁROSA FEKVÉSÉNEK TEKINTETE ÁMÉRIKÁBAN.

A mai Mexico városa helyén, a melyet az újföld azon részének elfoglalása után a Spanyolok építettek, hajdan *Tenochtitlan* városa feküdt, és az a régi lakosok Királyainak lakó Fővárosok volt.

Ezt a várost a Spanyolok 1521-ben ke-mény ostromlás után vehették meg, 's azt egészfén elrontván, *Cortéz*, a Spanyol Fővezér építtette oda az új várost *Mexicót*, a melynek most mintegy 140,000 lakosai vannak, és szépségére nézve a legszébb Európai Városokhoz hasonlíthatatik.

Imé itt látjuk azt a nagy piatzot lerajzolva, a melyen az előtt a Mexitili temploma, vagy is a már ma Amérikanak nevezte-

tett új föld része hajdani lakosai hadiistenének temploma állott.

Most ezt a piatzot *IVdik Károly* Spanyol Király lovon ülő pompás bálványképe ékesíti, a melyet egy igen jeles Spanyol mívész, *Don Manuel Dolsa* Mexicóban értzből készített, és 1803ban állíttatott fel. Az egész piatz a bálványkép körül négyszegletű porfirkövel van kirakva karos kerítéssel körülvéve 's négy kapuval bezárva. A fő piatzon túl, a mi rajzolatunknak a közepén látjuk a pompás főtemplomot (2), a melynek egy része még egészfén Maurusok módjára építtetett. A főtemplomtól balra látzik az Új Spanyolországi Vice-Királynak együgyű alkotású Palotája éslakohelye (1).

ANSICHT DES GROSSEN PLATZES DER STADT MEXIKO IN AMERIKA.

An der Stelle der heutigen Stadt *Mexiko*, welche nach Eroberung jenes Landstriches der neuen Welt von den Spaniern gebaut wurde, lag in früheren Zeiten die Stadt *Tenochtitlan*, die Residenz eigener Könige der alten Einwohner.

Nach einer hartnäckigen Belagerung wurde im Jahre 1521 diese Stadt von den Spaniern eingenommen, gänzlich zerstört, und *Cortez*, der Spanische Heerführer, ließ auf Europäische Art eine neue Stadt, *Mexiko*, anlegen, welche jetzt an 140,000 Einwohner zählt, und an Schönheit den berühmtesten Städten in Europa nicht nachsteht.

Wir sehen hier den großen Platz (*la plaza major*) abgebildet, auf dem sonst der große Tempel des *Mexitili*, oder des Kriegsgottes

der Ureinwohner des nachher so benannten Reiches von Mexiko stand.

Jetzt ziert diesen Platz die prächtige Statue zu Pferde des Spanischen Königs, *Carls* des IV., welche von einem geschickten Spanischen Künstler, *Don Manuel Dolsa*, in *Mexiko* von Metall ausgeführt, und im Jahre 1803 errichtet wurde. Der Platz um die Statue ist mit Porphyr-Quadern gepflastert, mit einem Geländer eingefasst, und durch vier Thore verschlossen. Hinter dem Hauptplatze im Mittelpuncte unserer Abbildung sehen wir die prächtige Hauptkirche (2), von der ein Theil (3) noch ganz im Moreskischen oder Maurischen Style erbaut ist. Links von der Hauptkirche sieht man den einfach gebauten Pallast (1), den Wohnsitz des Vice-Königs von Neu-Spanien.

VUE DE LA GRAND PLACE DE LA VILLE DE MEXICO EN AMÉRIQUE.

La ville de *Mexico*, fut bâtie par les Espagnols, après qu'ils eurent conquis cette partie du nouveau monde, sur la place qu'occupoit auparavant la ville de *Tenochtitlan*, résidence des Caciques des premiers habitants.

Les Espagnols s'en étant emparés en 1521 après un siège très-opiniâtre, la détruisirent de fond en comble, et *Cortès*, général espagnol, fit bâtir à l'Européenne *Mexico*, dont la population s'élève de nos jours à 140,000 habitants, et qui ne le cède, pour la beauté et la magnificence, à aucune des plus célèbres villes de l'Europe.

Cette planche nous représente la grande place (*la place mayor*), sur laquelle se trouvoit autrefois le temple de *Mexitli*, ou du

dieu de la guerre des premiers habitants de ce royaume.

Cette place est ornée maintenant d'une superbe statue équestre de Charles IV., roi d'Espagne. Elle a été faite à *Mexique* par Don *Manuel Dolsa*, célèbre artiste espagnol, et érigée en 1803. L'endroit, où se trouve la statue, est pavé en dalles de porphyre; il est ceint d'une balustrade, et fermé par quatre portes. Derrière la grande place, au centre de notre planche, s'élève la superbe Cathédrale (2), dont une partie (3) est encore construite, dans le style moresque. A gauche de la cathédrale on voit le Palais (1), d'une architecture simple, séjour du vice-roi de la Nouvelle Espagne.

FONS TOPHANAË APUD CONSTANTINOPOLIM.

Hic fons, aequè memorabilis ac magnificus, exstat in Constantinopoleos suburbio *Tophanae*, unde nomen habet, et recentiori tantum tempore, cum Turcae suspiciosi raro permittant ut aliquid aedificiorum publicorum a peregrinis delineatur, a *Mellingio*, artifice Germano atque imperatricis *Hadidgae* architecto, delineatus est: monumentum sane memoratu dignum, propterea quod nobis Turcarum architecturam eorumque ornamenta architectonica luculenter ob oculos ponit. Imperator *Mahometus* hunc fontem anno 1733, ut pium opus, exstruendum curavit, quo huic urbis parti aqua pura et ad sitim levandam et ad religiosas ablutiones, Turcis usitatas, subministretur. Inferior aedificii pars candido marmore investitur, cujus superficies diversicoloribus atque inauratis volutis, anconibus et sententiis ex *Corano*, sacro Mahometanorum libro, desumptis festivissime ornatur, in his tamen ornamentis depictae hominum atque animalium figurae non inveniuntur, utpote quod Turcarum superstitione vetatur. Super inferiorem aedificii partem, cujus quadratae quodvis latus 25 pedes longum est et singulum fontem habet, prominet subgrundium 16 pedibus latum, umbram amoenissimam supeditans. Tectum fornicatum et 16 turriculis ornatum quam elegantissime hoc opus absolvit. Ad fontem videmus Turcas religiosis ablutionibus occupatos, juxtaque turbam Turcarum mulierum. In proscenio provehitur carpentum undique fenestris clathratis instructum, qua vectura matronae Turcicae, quo libero fruantur aëre, animi causa circumvectari consueverunt.

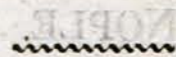
A' TOP-HANÉ KÚT KONSTÁNTZINÁPOLYBAN.

Ez a' nevezetes és pompás kút Top-hané nevű külsővárosában van Konstántzinápolynak, a' honnan vette a' nevét is, és tsak nem régiben rajzoltatott le először *Melling* német mívész által, a' ki Hadidge Szultánénak építomestere volt, mivel a' gyanakodó Törökök ritkán engedik meg, hogy közönséges épületeik le-rajzoltassanak. Ez a' Monumentom nevezetes azért, mivel a' Muhamedanusok építések és tsinosítások módját világosan ábrázolja. Ezt a' kútát Mahmoud Szultán jótétemény gyanánt építtette 1733-ban, hogy Konstántzinápolynak ebben a' részében is legyen ivóvizek és a' val-lás értelme szerént ferdő helyek a' lakosoknak. Az épület alját fejr márvány veszi körül, a' mellynek felső színtét igen ékes és tarka 's ara-nyozott tzihrázatok veszik körül, nem külömben írásbéli helyek a' Koránból, a Törökök szent könyvéből. Hanem emberi és állati képek köztök nintsenek, a' mellyet a' Török vallás tilalmaz. Az épület alsó része körül, a' melly 25 lábnyi négyfzegbe, s' mindenik oldalán egy egy kúttal bír, tizenhat lábnyi ereszt nyúlik előre, a' melly igen kellemetes árnyékot tart. A' teteje bolthajtásra épült 's 16 toronnyal ékes, melly az egész épületet igen jelesen végezi. A' kútnál némelly Törököt látunk az ő szent mosódásokkal foglalatoskodva; a' mellett sok Török afzfonyokat együtt. A' rajzolat elején egy rostélyos ablakú török kotsi megy el, a' millyenben a' Törökök feleségeik szoktak sétálni kikotsizni.

DER BRUNNEN TOP-HANÉ ZU CONSTANTINOPEL.

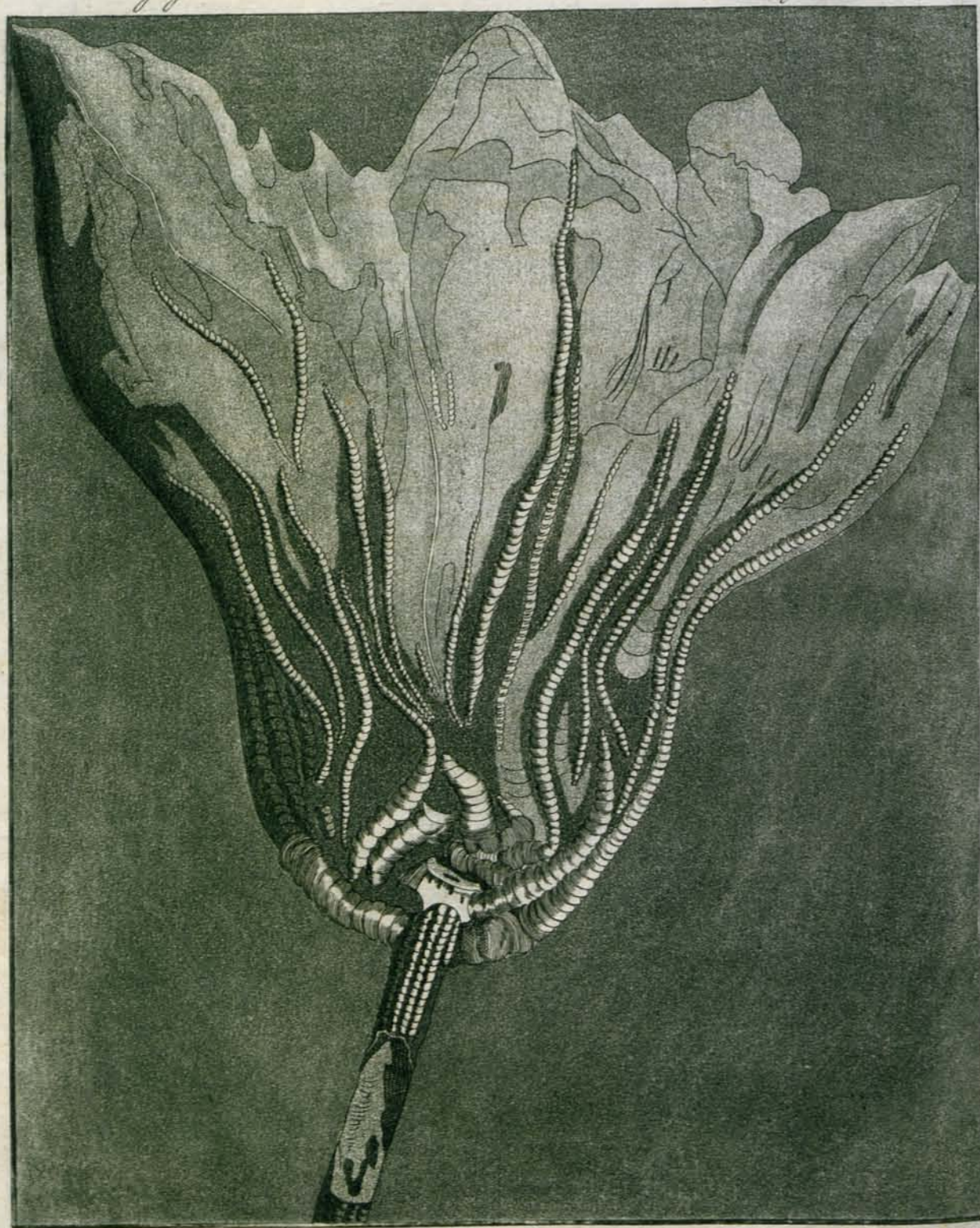
Dieser merkwürdige und prächtige Brunnen liegt in *Top-Hané*, einer der Vorstädte von Constantinopel, wovon er auch den Namen hat, und wurde in neuerer Zeit zum ersten Mahle von dem Deutschen Künstler *Melling*, welcher Baumeister der Sultaninn *Hadidge* war, abgebildet, da die mißtrauischen Türken selten gestatten, daß man etwas von ihren öffentlichen Gebäuden abbilden darf. — Dieses Monument ist merkwürdig, weil es einen deutlichen Begriff von der Bauart und Verzierungs-kunst der Muhammedaner gibt. Sultan *Mahmoud* ließ diesen Brunnen im Jahre 1773 als Werk der Wohlthätigkeit bauen, um diesen Theil von Constantinopel mit gutem Trinkwasser zu versehen, so wie mit einem Orte, um die bey den Türken üblichen religiösen Abwaschungen verrichten zu können. Der untere Theil des Gebäudes ist mit weißem Marmor bekleidet, dessen Oberfläche auf das zierlichste mit bunten und vergoldeten Schnörkeln, Zierathen und Sprüchen aus dem *Koran*, dem heiligen Buche der Türken, bemahlt sind. Doch sind keine Abbildungen von Menschen und Thieren darunter, welches nach dem Türkischen Glauben verbothen ist. Ueber dem unteren Theile des Gebäudes, welcher 25 Fuß in das Gevierte, und an jeder der vier Seiten einen Brunnen hat, ragt ein 16 Fuß breiter Schirm hervor, welcher den angenehmsten Schatten gibt. Ein gewölbtes Dach, mit 16 Thürmchen verziert, endigt das Ganze auf eine zierliche Weise. An dem Brunnen sehen wir Türken mit ihren heiligen Abwaschungen beschäftigt; daneben eine Gruppe Türkischer Weiber. Im Vordergrunde fährt eine Türkische, allenthalben mit Gitterfenstern versehene Kutsche, worin die Frauen der Türken ihre Spazierfahrten halten.

LA FONTAINE DE TOP-HANÉ À CONSTANTINOPLE.

Cette superbe Fontaine est située dans un de marbre blanc, dont la surface est recou-
 des faux-bourgs de Constantinople, nommé verte avec beaucoup de goût d'ornemens do-
Top-Hané, dont elle porte le nom. Elle a été rés et en couleur et de passages du *Coran*,
 dessinée de nos jours pour la première fois, qui est le livre saint des Turcs. La religion
 par Mr. *Melling*, artiste allemand, architecte turque interdit les images des hommes et des
 de la sultane *Hadidge*, parceque les Turcs animaux, aussi n'y en trouve-t-on point. Sur
 n'accordent que rarement la permission de la partie inférieure de l'édifice, laquelle a 25
 peindre leurs édifices publics. Ce monument pieds de haut en carré, et une fontaine de
 est digne de notre attention, vu qu'il nous chaque côté, repose un balcon de 16 pieds de
 donne une idée claire et distincte de l'archi- large, qui procure l'ombrage le plus frais. Un
 tecture mahométane, et des ornemens dont toit en voute, orné de seize petites tours,
 ils la décorent. Ce fut par bienfaisance que le couronne le tout le plus élégamment du monde.
 Sultan *Mahomet* fit construire cette Fontaine Nous voyons à la fontaine des Turcs occupés
 en 1733, autant pour pourvoir d'eau potable de leurs ablutions, et à côté un groupe de
 les habitans de ce quartier de Constantinople, femmes turques. Sur le devant se trouve une
 que pour leur procurer un endroit propre aux voiture turque pourvue partout de fenêtres
 ablutions religieuses, usitées parmi les Turcs. treillissées; telles sont celles dont se servent
 La partie inférieure de l'édifice est incrustée les dames turques pour leurs promenades.

PETRIFICATA MEMORABILIA.

Pentacrinites Helmintholithus portentosus L.

Pentacrinites sive *pentacrina* sunt figurae animalium in lapides conversorum e zoophytorum genere, et constant corpore polychiriac villosa, quod insidet stelae articulatae, ramorum experti et plures pedes longae. Ad hunc usque diem non nisi duae aut tres species zoophytorum innotuerunt, quae pentacrinis orbis primaevi certa affinitate conjunctae

cum illis, quae *encrina* vocantur, ad idem systematis genus pertinent. Hujus generis animalia mediam obtinent inter corallia et stellas marinas, et partim sub zona torrida partim sub zonis temperatis continuo in ima marium profunditate commorantur, ubi, operae stelae maximopere flexilis, solo affixa sessitant. Verum et in plurimis Europae regionibus inveniuntur pentacrinites in lapidem communitati, qui calci inclusi cum ea coaluerunt.

NEVEZETES KÖVÉVÁLTOZÁSOK.

Kőévált Medúzapálma. alkotmány szerént ugyan azon egy nemhez
(*Pentacrinites Helmintholithus portentosus. L.*) tartoznak, a' melyet *Encrinus* névvel nevez-
nek. — Az ilyen nemű állatok a' korallnemű
állatplánták seregéből; a' mellyeknek derekok állatok és a' tengeritsillagok közé tartoznak,
nagy, sokkarú és bojtformájú, és az, ízekre 's szüntelen a' tenger mélységében laknak, ré-
sztatott, ágatlan, több lábnyi hosszúságú szerént a' hev, részszerént a' hidegebb égallj alatt,
száron ül. Máig is alig esmernek a' természet- a' hol ezek rendkívül hajlós száraiknál fogva a'
vizsgálók két három fajta az állatplánták közül, fenékhez ragadtak. Kőévált Medúzapálmákat
a' mellyek a' Medúzapálmákkal a' régi világ több Európai tartományokban is találhatni a'
állatplántáival atyafiasok, és a' tudományos mézskövek között azokba belénöve.

MERKWÜRDIGE VERSTEINERUNGEN.

Versteinerte Medusen - Palme, nahe verwandt sind, und systematisch zu ei-
oder Pentacrinit. nerley Gattung mit denselben gehören, die
(*Pentacrinites Helmintholithus portentosus L.*) man *Encriniten* nennt. Die Thiere dieser Gat-
tung halten das Mittel zwischen den korallen-
Pentacriniten sind versteinerte Thierformen artigen Thieren und den Seesternen, und le-
aus der Classe der Zoophyten, oder der so ge- ben stets in den größten Tiefen der Meere,
nannten pflanzenähnlichen Seethiere; sie be- theils in dem heißen, theils auch in dem käl-
stehen aus einem großen, vielarmigen, qua- teren Erdgürtel, wo sie mit ihrem äußerst
stenförmigen Hauptkörper, welcher auf einem biegsamen Stängel an den Boden angeheftet
gegliederten, astlosen, mehrere Fuß langen fest sitzen. Die versteinerten Medusen-Palmen
Stängel aufsitzt. Man kennt zur Zeit kaum werden aber auch in sehr vielen Europäischen
erst zwey bis drey Arten von Zoophyten, Ländern im Kalksteine eingeschlossen und ver-
welche mit den Pentacriniten der Vorwelt wachsen angetroffen.

PÉTRIFICATIONS REMARQUABLES.

Palmiers marins pétrifiés ou
Pentacrinites.

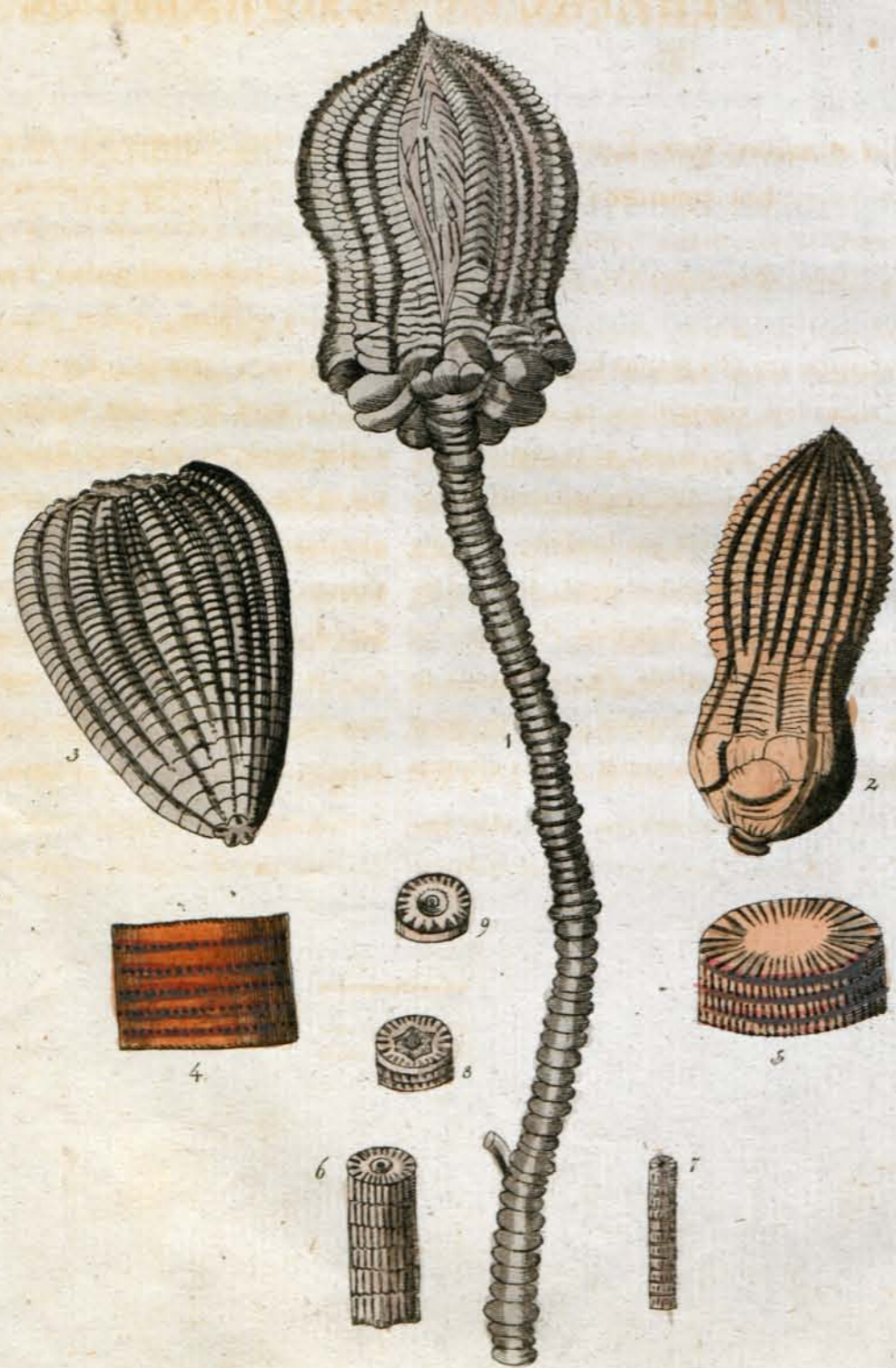
(*Pentacrinites Helmintholithus portentosus. L.*)

Les *Pentacrinites* sont des Polypiers, faisant partie de la classe des Zoophytes, ou des animaux marins-plantes. Leur corps, qui est grand, à plusieurs rameaux et formé en houppe, se trouve situé sur une tige ramifiée de plusieurs pieds de haut. On ne connoit encore que deux ou trois espèces de Zoophytes, qui approchent des *Pentacrinites*, et

qui par système appartiennent au genre nommé *Encrinés*. Les animaux de cette espèce tiennent le milieu entre les animaux qui ressemblent au corail et les étoiles marines. Ils vivent constamment dans les profondeurs des mers en partie sous la zone torride et en partie sous la zone glaciale. Ils s'attachent par le moyen de leur tige, qui est extrêmement souple, au terrain. On trouve aussi des palmiers marins pétrifiés dans plusieurs contrées de l'Europe, renfermés dans des pierres calcaires, mais défigurés.

welche mit den *Pentacriniten* der Vorwelt wachsen lagerten.

PETREFACTA MEMORABILIA.

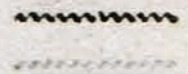
Lilia marina sive Encrinitae orbis primaevi.

(*Encrinites Helmintholithus. Encrinus L.*)

Encrinitae seu lilia marina sunt marinae species animalium vegetabilium ex orbe primaevo, in lapidem conversae, quae cum *asteria*, maris profundi, Antillas circumfluentis, indigena, aliquam quidem similitudinem habent, et, quamvis non penitus aequent, ad idem tamen genus *Encrini* pertinuisse vero similiter videntur. Praesens tabula *Fig. 1.* ostendit lili-um marinum multis brachiis, rotundis stelae articulis. *Fig. 3.* repraesentat corpus clausum

et ficus instar oblongum alius lilliorum marinarum speciei, pentagoniis stelae articulis, prout inferior pars, stelae olim juncta commonstrat.

Reliquae figurae sunt partim singulares stelae sive stirpium, quibus olim lilia marina innitebantur, articuli, varia vulgo nomina sortiti, quae sunt rotae lapideae, trochitae, stellae lapideae, nummuli Bonifacii etc. partim ut *Fig. 6.* et *7.*, frusta cylindrata stelae pluribus invicem sibi insertis articulis compositarum, qui vulgo lapilli cylindrati, columnae stellares, entrochitae dicuntur. Lilia marina in lapidem commutata, imprimisque eorum singulae partes in multis Germaniae aliarumque terrarum fodinis calcariis inveniuntur.

NEVEZETES KÖVÉVÁLTÓZÁSOK.

Kövévált Tengerililiomok, vagy
a' Régivilág Enkrinitjai.

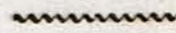
(*Encrinetes Helmintholithus. Encrinus L.*)

Az Enkrinitok vagy Tengerililiomok a' Régivilágnak növényforma tengeri állataiból kövévált testek, a' mellyek az Antilli tengerben ma is találató élő Tengeripálmához hasonlítanak, de hozzájuk nem éppen hasonlók; de hihető, hogy ugyan ezen *Encrinus* nemhez tartoztak. A' mi réztáblánk az I. Képnél egy sokkarú béhunyorodott Tengerililiomot mutat, soktagú szárával együtt, a' mellynél fogva az állatplánta a' tenger fenekébe, míg élt, bekapaszkodott. A' 2-dik Kép sokkarú tengerililiom, szár nélkül, mind a' kettő gömbölyű

szárízekkel. A' 3-dik Kép egy más tengerililiom fajának a' béhunyorodott figeforma törzsöktestét mutatja, a' mellynek a' szára ízei ötfegletük, mint a' talpalatjából látszik, egy a' száron lévő íznek. A' több itt lévő Képek részzerént tengerililiomok egyes Izárizzei, a' mellyek közönségesen sokképpen neveztetnek, p. o. pogátsakövek, tsigabelek, kötsillagok, Bonifátzius pénze, 's a' t. részzerént, mint a' 6 és 7 Kép, ofzlopforma darabjai olyan szárok, a' mellyek több egymáson fekvő ízekből allanak, és rendszerént ofzlopköveknek, tsillagofzlopköveknek, Entrochitéseknél neveztetnek. A' kövévált Tengerililiomok, főként pedig azoknak részei Német és más Országokban is a' méztkő fajaiban találatnak.

MERKWÜRDIGE VERSTEINERUNGEN.

Versteinerte Seelilien, oder En-
criniten der Vorwelt.

(*Encrinetes Helmintholithus. Encrinus L.*)

Encrineten oder *Seelilien* sind versteinerte Arten von pflanzenähnlichen Seethieren der Vorwelt, welche der noch jetzt in den Tiefen des Antillischen Meeres lebenden *Seepalme* ähneln, aber nicht völlig gleichen; jedoch wahrscheinlich zu derselben Gattung *Encrinus* gehört haben. Unsere Tafel zeigt bey *Fig. 1.* eine vielarmige geschlossene Seelilie mit dem vielgliederigen Stängel, mit welchem der Zoophyt auf dem Boden des Meeresbettes im Leben fest saß. *Fig. 2.* ist eine vielarmige Seelilie ohne Stängel, beyde mit runden Stängel-

gliedern. *Fig. 3.* stellt den geschlossenen feigenförmigen Hauptkörper einer anderen Art von Seelilien dar, deren Stängelglieder fünfeckig sind, wie die Basis zeigt, die auf dem Stängel aufgesessen hat. Die übrigen Figuren sind theils einzelne Stängelglieder von Seelilien, die man im gemeinen Leben verschiedentlich benennt, z. B. Rädersteinchen, Trochiten, Sternsteinchen, Bonifacius-Pfennige etc., theils sind es, wie 6. und 7., säulenförmige Stücke von solchen Stängeln, die aus mehreren über einander gesetzten Gliedern bestehen, und gemeinlich Säulensteinchen, Sternsäulensteine, Entrochiten genannt werden. Die versteinerten Seelilien, besonders aber deren Theile, liegen in vielen Deutschen und fremden Ländern in verschiedenen Kalksteinarten.

PÉTRIFICATIONS REMARQUABLES.

Lis marins pétrifiés ou Encrinites.

(*Encrinites Helmintholithus. Encrinus L.*)

Les *Encrinites*, ou *Lis marins*, sont un genre de polypiers libres, qui ont quelque ressemblance avec le palmier marin, qui se trouve encore de nos jours dans les abymes de la mer des Antilles. Quoique cette ressemblance ne soit pas parfaite, il est vraisemblable qu'il a appartenu à ce genre d'*Encrines*. Notre planche représente, *Fig. 1.* un lis marin fermé, à plusieurs rameaux, avec sa tige également ramifiée, par laquelle le zoophyte en vie tenoit au fond de la mer. La seconde figure représente un lis marin sans tige, à plusieurs ra-

meaux, garni de tubes polypifères, et la troisième le corps principal d'une autre espèce de lis marin en forme de figuier, dont les rameaux sont pentagones, comme le prouve la base, qui a reposé sur la tige. Les autres figures sont en partie des articulations séparées de lis marin auxquelles on donne dans la vie commune différentes dénominations, p. e. celles d'entroques, de trochites, ou pierres étoilées, liards de Boniface etc.; en partie ce sont des pièces en forme de colonne, des tiges formées de plusieurs articulations placées les unes sur les autres, que l'on nomme pierres à colonnes et entrochites. Les lis marins pétrifiés, et surtout quelques unes de leurs parties, se trouvent dans diverses pierres calcaires de l'Allemagne et de plusieurs pays étrangers.

PLANTAE OFFICINALES.

Fig. 1. *Inula communis.*

(*Inula Helenium.* L.)

Inula communis sive *genuina*, planta perquam utilis, quae in pluribus Europae terris, et passim in Germania sponte procrecit, utilitatis causa et in agris, sicut ornamenti gratia in hortis colitur. Radices longae crassaeque, sapore acri et subamaro partim arefiunt, partim variae earum solutiones ut medicamenta salutaria usurpantur; praeterea *vinum inula conditum* et *cerevisia inula condita* parari solent. Item radices cineribus clavellatis et vacciniis myrtillis mixtae caeruleum efficiunt colorem. E radicibus nascitur stirps tres aut quatuor

pedes alta, foliis longis atque incisis, cujus ex apice mense Julio et Augusto flores flavi, stellarum similes et odoris expertes, gignuntur.

Fig. 2. *Saponaria officinalis.* L.

Planta aequae salutaris, duobus aut tribus pedibus alta, quae in Germania ad vias et dumeta sponte nascitur, et mensibus aestivis flores ex rubido albos progignit. Folia pariter ac radices habent vim instar saponis solventem, cujus salubritas variis in morbis experimento comprobata est. Ornamenti gratia in hortis coli coepit, ubi auxiliante cultura degener species, grandibus plenisque florum fasciculis, provenit.

ORVOSI PLÁNTÁK.

1. Kép. Az Örvény Sertetsék.

(Inula Helenium. L.)

hoszfú tsipkézett levelekkel, a' mellyeknek végén Júliusban, és Augusztusban sárga, tsilagformájú és szagatlan virágok jönnek ki.

2. Kép. A' Tajtékzó Szappanfű.

(Saponaria officinalis. L.)

Ez a' 2, 3 lábnyi magas plánta, a' melly Német és Magyarországon az utak mellet a' bokrok körül vadon terem, és a' nyári hónapokban halavány vereses virágokat nyit, hasonlóképpen hasznos. A' leveleinek és gyökereinek is szappantermézetű felolvasztó részei vannak, a' mellyek némely nyavalyákban hasznosoknak találtattak. Ékességül ültették a' kertekbe is, a' hol a' tenyésztetés által változott, és nagy tellyes virágokat hozott.

Az Örvénygyökér vagyis az Örvény sertetsék hasznos egy plánta, a' melly Európának több részeiben, 's itt ott Német és Magyarországon is nő vadon, de hasznáért a' szántóföldeken, sőt a' kertekben is ékességnek okáért termesztetik. Hoszfú vastag gyökereinek erős keserű nyés íze van, és részszerezént szárasztva, részszerezént sokféle képpen kiszívattva jó orvosság gyanánt használják; készítenek belőle egészséges Örvénygyökér bort és sert is. Elegyítve hamuzsírral és afonyával a' gyökeréből kék festék készül. A' gyökeréből 3, 4 lábnyi szár nő fel

ARZENEPFLANZEN.

Fig. 1. Der gemeine Alant.

(Inula Helenium. L.)

Der gemeine oder wahre Alant ist ein nütliches Gewächs, welches in mehreren Theilen von Europa, auch hier und da in Deutschland wild wächst, seines Nutzens wegen aber auch auf Aeckern, so wie zur Zierde in den Gärten gebauet wird. Die langen dicken Wurzeln haben einen starken bitterlichen Geschmack, und werden theils getrocknet, theils in mancherley Auflösungen als gutes Arzeneymittel gebraucht; auch bereitet man daraus einen gesunden Alantwein und Alantbier. Vermischt mit Pottasche und Heidelbeeren gibt die Wurzel eine blaue Farbe. Aus der Wurzel treibt ein 3 bis 4 Fuß hoher Stängel mit langen ausgezackten Blät-

tern, an dessen Spitze im Julius und August die gelben sternförmigen und geruchlosen Blüten zum Vorschein kommen.

Fig. 2. Das gemeine Seifenkraut.

(Saponaria officinalis. L.)

Diese 2 bis 3 Fuß hohe Pflanze, welche in Deutschland an Wegen und Hecken wild wächst, und in den Sommermonathen röthlich-weiß blühet, ist gleichfalls heilsam. Die Blätter, so wie die Wurzeln, haben seifenhafte auflösende Bestandtheile, deren Nutzen in mancherley Krankheiten erprobt gefunden wurde. — Zur Zierde verpflanzte man sie in die Gärten, wo durch die Cultur eine Abänderung mit großen gefüllten Blumenbüscheln gezogen wurde.

PLANTES MÉDICINALES.

Fig. 1. L'Énule campane, ou l'Aunée.

(*Inula Helenium. L.*)

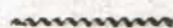
L'énule campane ou l'aunée est une plante salulaire qui croît sans culture dans plusieurs parties de l'Europe, et même en quelques endroits de l'Allemagne; cependant on la cultive dans les jardins à cause de son utilité et de sa beauté. Les racines, qui sont longues, épaisses et d'un goût amer sont en partie séchées et en partie employées dans plusieurs décoccions, comme un très-bon remède; on en met même dans de la bière et du vin, ce qui en fait une boisson très-saine. Mêlée avec de la potasse et des myrtilles, la racine produit une couleur bleue. De cette racine sort une tige de

trois à quatre pieds de haut avec des feuilles longues, crénelées, et dont la pointe porte aux mois de juillet et d'août des fleurs jaunes, étoilées et sans odeur.

Fig. 2. La Saponnaire officinale.

(*Saponaria officinalis. L.*)

Cette plante de deux à trois pieds de haut, qui croît en Allemagne sur les chemins et le long des buissons, qui fleurit en été, et dont la fleur est d'un rouge pâle, est également médicinale. Les feuilles et les racines contiennent des substances savonneuses dissolvantes, dont l'utilité s'est avérée dans plusieurs maladies. On l'a transplantée dans les jardins, et par la culture il s'en est formé une seconde espèce à grosses touffes de fleurs.

COEMETERIUM IN NUCAHIVA, OCEANI MERIDIONALIS INSULA.

In magno Oceano meridionali inter plures alias et illae insulae cyclades inveniuntur, quae anno 1595 primum repertae nomine Mendozae innotuerunt. Quarum una, versus Septemtrionem sita, est insula *Nucahiva*, quam recentior Russorum Periplus, *Navarcho Krusensternio* factus, nobis notio-rem reddidit. Incolae hujus insulae sunt pulchro, vegeto et robusto corporis habitu, atque eodem ferme, quo Europaei, colore ex rubro albicante. Totum corpus stigmant figuris et volutis, hisque stigmatibus, carni punctim infixis, interunt terram ex nigro caeruleam, quo fit ut nunquam evanescant. Indoles eorum est minime mitis, sed potius ferox atque in vindictam prona, adeo ut captos hostes devorent. Lumbos angusto cingulo circumdati, cetera nudi incedunt. Pro habitaculis habent mapalia arundinibus bambi constructa. Mortuos condunt multis longisque cum ceremoniis in coemeteriis, quorum singula singulae familiae habent. Navigatoribus Russis ejusmodi coemeterium, cujus imaginem hic videmus, invisere licuit. Hoc coemeterium situm erat in vertice montis in regione jucunda; unumque cadaver in capulo expositum invenerunt. Exterius stabant idola informia, ligno exsculpta, propterque ea columnae ex Coci foliis compositae et pano gossypii circumvolutae, quae omnia ad ritus religiosos referebantur.

MORAI NEVÜ TEMETŐHELY NUKAHIWAH SZÍGETÉN A' DÉLI TENGERBEN.

A' déli Nagy Tengerben a' többek között egy szigetsoportot találni, a' melyet 1595-ben találtak fel, és Marquesas, vagy Mendóza Szígetek neve alatt esmeretesek. Az éjszakiak közül az egyik Nukahiwah szigete, a' melyet a' Krusenstern Orosz Kapitány vezérlése alatt tett legújabb földkörül való útazás által esmertünk meg közelebbről. Ennek a' szigetnek a lakosai szép, egészséges, erős testalkotásúak, 's tsaknem mint az Európaiak testfzínűek. Egész testeket kitzifrázzák bészurkált tzirádákkal és figurákkal, és ezeket azután bédörgölik feketékék földel, úgyhogy soha se múlnak el többé. A' természetek ezeknek a' délitenger szigetbelieknek éppen nem szelid; sőt ellenben fenekedők és bofzszuállók, 's még az elfogott ellenségeiket meg is eszik. Azt kivéven hogy egy keskeny övet viselnek, egészben mezítelenen járnak; a' lakások bámbusnádból készült kunyhó. A' halottjaikat sok és hofzszas tzeremóniával temetik el a' *Moraiban*, (temetőhelyeikben) a' millyen minden famíliának külön van. Az Orosz utazók engedelmet nyertek arra, hogy egy ilyen *Morait* megnézhessenek, és annak a' rajzolatját látjuk itt. Ez a' Morai gyönyörű tájékon volt egy hegyen; egy koporsóba felvolt egy halott állítva. Kivül egynehány fából faragott formátlan bálványistenek voltak; azok mellett kokusfalevelekből oszlopok, fejr pamutszövevényjel körülvéve; a' melly mind vallásbeli szokásokra tzelezott.

DER MORAI ODER BEGRÄBNISSPLATZ AUF DER INSEL NUKAHIWAH IM SÜDMEERE.

In dem großen Südmeere findet man unter andern eine Inselgruppe, welche im Jahre 1595 zuerst entdeckt wurde, und unter dem Namen der *Marquesas*- oder *Mendoza-Inseln* bekannt sind. Unter den nördlichen derselben liegt auch die Insel *Nukahiwah*, die wir durch die neueste Russische Entdeckungsreise um die Welt, welche der Capitän von *Krusenstern* leitete, näher haben kennen lernen. Die Einwohner dieses Eilandes sind von schönem, gesunden, starken Körperbau, fleischfarbig, fast wie die Europäer. Den ganzen Körper tätouiren oder zieren sie mit eingestochenen Figuren und Schnörkeln: diese in das Fleisch eingestochenen Zeichnungen reiben sie dann mit einer schwarzblauen Erde ein, wodurch sie nie wieder verschwinden. Die Gemüthsart dieser Südsee-Insulaner ist nichts weniger als sanft; im Gegentheile, sie sind tückisch und rachsüchtig, und verzehren sogar ihre gefangenen Feinde. Ausser einer schmalen Leibbinde gehen sie ganz nackend; ihre Wohnungen sind bloße Hütten von Bambusrohr. Die Todten begraben sie nach vielen und langen Ceremonien auf ihren Morais oder Begräbnissplätzen, deren jede Familie einen besonderen hat. Die Russischen Weltumsegler erhielten die Erlaubniß, einen solchen *Morai* zu besuchen; die Abbildung davon sehen wir hier. Dieser *Morai* lag in einer romantischen Gegend auf einem Berge; in einem Sarge war eine Leiche aufgestellt. Ausserhalb standen einige in Holz geschnittene unförmliche Götzenbilder; daneben Säulen von Cocos-Blättern, mit weißem Baumwollenzeuge umgeben, welches alles sich auf religiöse Gebräuche bezog.

LE MORAI OU CIMETIERE DES HABITANS DE L'ILE DE NUKAHIVAH DANS LA MER DU SUD.

On trouve dans la grande mer du Sud un groupe de plusieurs îles, qui n'ont été découvertes qu'en 1595, et qui sont connues sous le nom des *Marquèses* ou *d'îles de Mendoze*. Parmi celles qui sont au nord, est située l'île de *Nukahivah*, sur la quelle nous avons des renseignemens plus particuliers, grâce au dernier voyage autour du monde, entrepris par les Russes sous la direction du Capitaine de *Krusenstern*. Les habitans de cette île sont sains, beaux, robustes et presque de la même couleur que les Européens. Ils tatouent tout leur corps ou le bariolent avec des figures imprégnées dans la peau, et ils frottent ces bariolures avec une terre d'un brun noir, ce qui fait qu'elles ne disparaissent jamais. Ces insulaires, loin d'être d'un caractère doux, sont malins, vindicatifs et dévorent même leurs prisonniers. Ils sont nus à l'exception d'une ceinture fort étroite. Leurs habitations ne sont que des cabanes faites de cannes de bambou. Quant aux morts, ils les enterrent après des cérémonies longues et multipliées dans leurs *Morais*, et chaque famille en a un particulier. Les voyageurs russes obtinrent la permission de visiter un de ces *Morais*, et c'est à eux que nous en devons la planche suivante. Il étoit sur une montagne, dans une contrée très-pittoresque; ils y virent un cadavre placé dans un cercueil. En dehors, ils aperçurent des idoles informes ciselées en bois, à côté, des corolles de feuilles de coco, entourées d'une étoffe blanche de coton; tout ceci avoit rapport à des usages religieux.

STATUA EQUESTRIS PETRI MAGNI, QUAE EXSTAT PETROPOLI.

Quae hic delineatur magna statua eque-
stris, a Petropoli in Petri foro jussu Catha-
rinae II. in honorem magni antecessoris erecta
fuit. Imperator repraesentatur habitu Russico,
caesariem lauro cinctus, animoso insidens equo
et super rupem invectus, quo ingeniose signi-
ficatur, eum magna animi vi omnes regni sui
difficultates superavisse. Figura monarchae
11 pedes alta est, et equi 17, stylobates ex
granite pariter 17 pedes altus. Totius autem
signi altitudo est 30 $\frac{1}{2}$ pedum. In utroque sa-
xi latere sermone Russico et Latino haec sim-
plex inscriptio legitur: *Petro I. Catharina II.*
MDCCLXXXII. Anno 1782 septimo Augusti,

lemniter detecta (Fig. 1.), cui caeremoniae im-
peratrix *Catharina* ex maeniano curiae sena-
toriae interfuit.

Saxum granitae, ex quo integro stylobates
fuit excisus, situm erat in sylvia palustri pro-
pe vicum *Lachtam*, 12 milliariis Russicis (quae
 $1 \frac{3}{4}$ milliarii Germanici efficiunt) a Petropoli
distantem.

Hoc saxum ingeniosa vectura ope ergata-
rum usque Petropolim protrudebatur, canali-
bus et globis aeneis incumbens, tympanotriba,
qui in saxi summitate sedebat, signa dante.
Aderat et fabrorum officina vectabilis, ut, si
quid in vectabuli machinis detritum esset, sta-
tim repararetur.

NAGY PÉTER TZÁR BÁLVÁNYKÉPE LOVON PETERSBURGBAN.

Az itt lerajzolt pompás bálványkép lovon II Katalin Tsászárné parantsolatjából állítottatott fel Petersburgban a' Péterpiatzon, az ő Nagy Előttevalójának emlékezetére. Itt a' Tsászárok orosz öltözetben borostyános fővel, mérészlovon egy közfiklára vágatott fel; melly szép ábrázolása annak, hogy ő, erővel és bátorsággal minden nehézségeket meghaladott az ő nagy országló életében. A' Fejedelem bálványképe 11 lábnyi, a' ló 17 és a' zsámolya is gránitból 17 lábnyi magasságú. — Az egész alkotmány 30 1/2 lábnyi magasságú. A közfiklának két oldalán orosz és deák nyelven ez a' kevés felírás van: *Első Péternek, II-dik Katalína.* MDCCLXXXII. Ezen bálványképet 1782 ben

Augusztus 7 dikén, a' katonaság parádés kiállása közben fedezték fel, nagy pompával (I Kép.), a' melly pompát Katalin Tsászárné a' Szenátus Palotája folyosójáról nézett.

Az a' Gránitköszál, a' mellyből az egydarabban álló zsámoly készült, *Lachta* nevű falu mellett feküdt egy motsáros erdőben, 12 Verstre (tsaknem 1 3/4 német mértföldre) Petersburgtól.

Ezt igen elmés módon szállították Petersburgba tsigák által, értz golyóbisokon vályúkban gördülve. A' Köszál tetején egy dobos adott mindenkor jelt a' mozdításra; a' kovátsmühely is mindenkor melette volt, hogy a' szállítás közben az erömívben eshető kárt azonnal helyre hozhassa.

PETERS DES GROSSEN BILDSAULE ZU PFERDE IN PETERSBURG.

Diese hier abgebildete prächtige Bildsäule zu Pferde wurde auf Befehl der Kaiserinn *Katharina der II.* zum Andenken ihres großen Vorfahren in Petersburg auf dem Petersplatze errichtet. Der Kaiser ist dargestellt, wie er, in Russischer Kleidung, einen Lorberzweig um die Haare gewunden, auf einem muthigen Pferde sitzend, einen Felsen hinan sprengt; eine schöne Andeutung, daß er mit Kraft und Muth in seinem großen Regenten-Leben jede Schwierigkeit zu überwinden wußte. Die Figur des Monarchen ist 11 Fufs, das Pferd 17 Fufs, das Fußgestelle von Granit, gleichfalls 17 Fufs hoch. — Die Höhe des ganzen Standbildes 30 1/2 Fufs. Auf beyden Seiten des Felsens steht in Russischer und Lateinischer Sprache die einfache Inschrift: *Peter dem Ersten, Katharina die Zweyte.* MDCCLXXXII. Im Jahre

1782 den 7. August war unter Paradirung des Militärs die feyerliche erste Aufdeckung der ganzen Bildsäule (*Fig. 1.*), welcher Ceremonie die Kaiserinn Katharina von dem Balcon des Senats-Pallastes zusah.

Der Granitfelsen, woraus das Fußgestell aus dem Ganzen gearbeitet worden, lag in einem morastigen Walde bey dem Dorfe *Lachta*, 12 Werste (beynahe 1 3/4 Deutsche Meilen) von Petersburg.

Auf eine sinnreiche Weise transportirte man den Felsen auf Rinnen mit metallenen Kugeln ruhend, vermittelst Erdwinden, bis nach Petersburg. Ein Tambour auf der Höhe des Felsens gab die Signale; auch war da eine Feldschmiede errichtet, um den Schaden an den Transportirungs-Maschinen gleich wieder zu ersetzen.

STATUE ÉQUESTRE DE PIERRE LE GRAND À PETERSBOURG.

Cette superbe statue équestre fut érigée par ordre de l'Impératrice *Catherine II.* à Pétersbourg en l'honneur de son illustre prédécesseur sur la place St. Pierre. L'empereur est représenté dans un costume russe, monté sur un cheval fougueux, les cheveux ceints d'une branche de laurier, gravissant une roche; symbole ingénieux de la vigueur et du courage, avec lesquels il a su surmonter toutes sortes de difficultés dans le cours de son glorieux règne. La statue du monarque a 11 pieds de haut, le cheval 17, et le piédestal de granit en a également 17, et la hauteur du monument entier est de 30 $\frac{1}{2}$ pieds. Sur les deux côtés du rocher est gravée en russe et en latin cette inscription si remarquable par sa simplicité: *A Pierre premier, Catherine seconde.* MDCCLXXXII. Ce fut le 7 août 1782 que l'on découvrit solennellement pour la première fois la statue entière (*Fig 1.*). Le militaire étoit sous les armes, et l'Impératrice, placée sur le balcon du palais du sénat, fut spectatrice de cette cérémonie.

Le rocher de granit dont on a fait le piédestal, étoit dans une forêt marécageuse, près du village de *Lachta* à 12 verstes (presque $1\frac{3}{4}$ milles d'Allemagne) de Pétersbourg.

On usa d'un expédient très-ingénieux pour transporter le rocher à Pétersbourg; on la plaça sur des canaux pourvus de boules métalliques, et le mit en mouvement avec des vindas. Un tambour posté au sommet du rocher, donnoit les signaux; on avoit aussi établi une forge de campagne, pour réparer sur le champ la dégradation que pouvoit éprouver la machine à transport.

PAPILIO BERNARDUS. (FABRICII.)

Super fronde decerpta plantae Japonicae et Sinensis, nempe camelliae Japonicae, haec tabula ostendit papilionem grandem, eleganter pictum, Sinae ac Japoniae indigenam, cuius alae anticae fundo flammeo, fascia flava, obliqua, margine nigro, lato; posticae autem eodem fundi colore, caudatae, maculis nigris ocellatis cum centro albido, superbiunt. Superior papilionis quiescentis icon monstrat habitum alarum sursum erectarum simulque picturam inferioris alarum partis. Hic papilio exoticus pertinet ad phalangem ocellatorum, quorum tamen nullus in Germania hunc Sinensem magnitudine et colorum elegantia superat.

A' BERNAT PILLANGÓJA KHÍNÁBÓL.

(Papilio Bernardus. Fabricii.)

Egy lerajzolt ágán valamely Japáni és Khínai plántának, a' japáni Kaméliának látunk itt egy nagy szép tarka Khínai és Japáni pillangót, a' mellynek első szárnyai tűzszínűk, sárga sujtással és széles fekete szegéjjel, tsipkézve; ugyan ilyen színű hátulsó szárnyai pedig farkasok és fejer közepű fekete szemfoltokkal jelesen kitífrázottak. A' második felső rajzolatja a' pillan-

gónak azt mutatja, hogy tseudesen ülve felyül ölvetsapott szárnyakkal mitsodás, és egy szersmind a' szárnyai alsó lapjának tarkaságát is mutatja. — Ez a' külföldi pillangó a' szemeszárnyú pillangók seregébe tartozik, de a' mellyhez a' Németországiak közül nagyságára és színeinek szépségére nézve egy se hasonlít.

DER BERNARDS-TAGFALTER AUS CHINA.

(Papilio Bernardus. Fabricii.)

Auf einem abgebildeten Zweige von einer Japanischen und Chinesischen Pflanze, der Camellie, zeigt die Tafel einen grossen, schön gezeichneten, in China und Japan einheimischen Tagfalter, dessen Vorderflügel von feuerrother Grundfarbe mit gelber Querbinde und schwarzen breiten Randsäumen ausgeschweift, die ebenfalls feuerrothen Hinterflügel aber geschwänzt und mit schwarzen Augenflecken und weißem Mittelpuncte zierlich geschmückt sind. Die zweyte obere Abbildung des Schmetterlings zeigt bey dem Sitzen in der Ruhe die aufwärts geschlagene Flügelhaltung, und zugleich die Verzierung der Unterseite seiner Flügel. Dieser ausländische Tagfalter gehört zu der Horde der *Augenflügler*, unter welchen in Deutschland jedoch diesen Chinesen keiner an Grösse und Schönheit des Colorits gleich kommt.

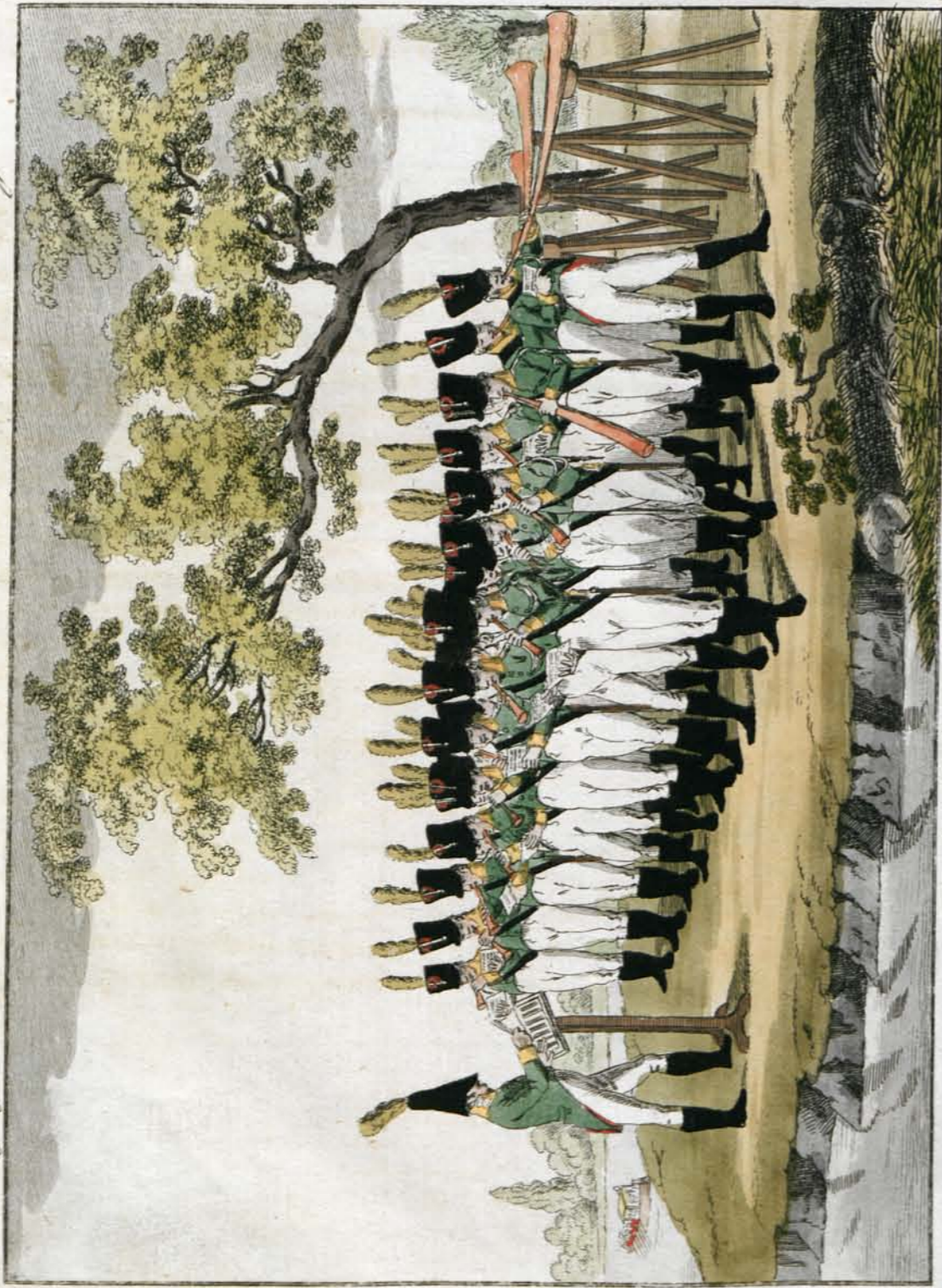
LE PAPILLON BERNARDIN DE LA CHINE.

(Papilio Bernardus. Fabricii.)

Notre planche représente placé sur le rameau milieu des quelles se trouve un point blanc.
 d'une plante du Japon et de la Chine, nommée La représentation supérieure nous le montre
 Camelli du Japon, un grand papillon très- assis, en état de repos, tenant ses ailes rele-
 bien tacheté, indigène à la Chine et au Japon. vées, et met sous nos yeux les ornemens du
 Ses ailes de devant ont un fond couleur de dessous de ses ailes. Ce papillon étranger ap-
 feu, avec des bandes jaunes, et des bords partient à l'espèce des *paons*. Mais aucun de
 larges et noirs échancrés. Ses ailes de derrière ces derniers en Allemagne n'approche de ce-
 sont également couleur de feu, mais terminées lui-ci soit pour la grandeur soit pour la beauté
 en queue, et embellies de taches noires, au du coloris.

III. B. 49.

TRICORNICINES RUSSICI.

Haec musicae ratio, anno 1750 a *Mareschio*, natione Bohemo, in Russia excogitata, habet festivitatem, magnificentiam, dulcedinem et soni plenitudinem, quae in aliis instrumentis musicis omnino desideratur, quin et in organo, cui tamen propius accedit, genere suo adeo singularis, quippe cum quivis tonus peculiare habeat cornu, ut succincta hujus concertus descriptio juxta peritis musicae atque imperitis lectu dignus videri debeat. Praesens tabula rem ob oculos ponit. Silvana est regio, ubi venatorum cohors, quam caesarea domus sustentat, in quatuor ordines divisa et suis cum cornibus in tumulo disposita apparet. In primo ordine est vox acuta, in secundo alter ab acuto tonus, in tertio sonus subgravis, in ultimo gravis.

Quivis cornicen manu tenet libellum notis musicis inscriptum, a quibus, ut justo tempore accinat, oculos avertere non licet; accurate aliorum sonos numerare debet, usque dum incitatio ad illum veniat, nam in voce recte tenenda ars tota versatur, quae tamen in vibratis vocis inflexionibus et concitis sonorum percursoribus difficilior est.

Altera manu cornicen tenet cornu, aere cyprio aut orichalco excusum. Ante cornicines acutum canentes seu ante primum ordinem adstat moderator concertus, prae se in pulpito totum modulorum complexum habens et virgulam manu tenens, qua non solum mensuram, sed singulum mensurae quadrantem indicat.

Hic cornicinum concertus perficitur circiter a quadraginta musicis, quorum singuli bina habent cornua. Quae autem cornua infimos gravis vocis sonos canunt, ea sunt quinque aut septem pedibus longa. Haec mensura ad proportionem sonorum minuitur, ita ut minima ad unius pedis longitudinem contrahantur.

Non datur quod internos animi sensus dulcius fascinet, quam vel chorus vel tardigradus horum cornicinum concertus, neque quidquam est spectatu laetius quam illorum symphonia alacris, ubi cornicen, bina habens cornua, concitatis in modulis crebrius ea alternat.

Ad erudiendum hujus musicae tironem lentus et patiens requiritur animus, quamvis Russi, qui maxima ex parte idoneo ad musicam ingenio praediti sunt, brevi tempore modulorum mensuram addiscant.

MUSIQUE DE COR RUSSE.

Cette musique, qui a été introduite en 1750 en Russie par un bohémien nommé *Maresch*, a une dignité, un éclat, une douceur et une plénitude de sons, que l'on trouve à dire dans toutes les autres espèces, même dans celle de l'orgue, quoique ce soit celle qui en approche le plus. Cette musique est si unique dans son genre, chaque cor n'ayant qu'un ton, que nous croyons rendre service à nos lecteurs, qu'ils sachent la musique ou non, en leur en donnant une description. La planche ci-jointe en donne déjà une idée frappante. La contrée représente une forêt, où l'on voit le corps de chasseurs russe, divisé sur quatre lignes et placé sur une hauteur. A la première ligne se trouve le dessus, à la seconde la haute-contre, à la troisième la taille, et à la quatrième la basse.

Chacun d'eux tient à la main un petit cahier de musique, sur lequel il doit avoir les yeux constamment fixés, pour former son ton à propos; pour cet effet il faut qu'il compte exactement tous les autres mouvemens jusqu'à ce que ce soit à lui d'emboucher; car tout son art consiste à observer fidèlement les pauses,

ce qui ne laisse pas d'être difficile dans les roulades et les trills. Il a dans l'autre main un cor de laiton ou de cuivre.

On voit en avant de la première ligne le maître de la chapelle, ayant devant lui sur un pupitre la partition, tenant à la main, une petite baguette, dont il bat non seulement la mesure, mais chaque quart.

Cette musique est composée d'environ quarante personnes, dont chacune a un ou deux cors. Les cors qui forment la basse la plus grave ont de cinq à sept pieds de long. Cette mesure décroît proportionnellement, de sorte que les plus petits n'ont qu'un pied.

On ne saurait entendre rien de plus touchant qu'un plein-chant ou un adagio exécuté sur ces cors, et rien n'est si plaisant que de voir jouer un allégro, lorsqu'un musicien à deux cors est obligé de se servir tantôt de l'un tantôt de l'autre dans des passages rapides.

Il faut une patience infinie pour former un pareil musicien; cependant les Russes, qui pour la plupart ont beaucoup de talent pour la musique, observent en très-peu de tems la mesure.

RUDBECKIA PURPUREA. L.

Rudbeckia purpurea, elegans planta, in America septentrionali in Virginiae, Carolinae et Floridae montibus sponte nascens, apud nos autem propter eximiam formam in ornamenti gratia colitur. Nomen honorem *Olai Rudbeckii*, Sueci de Botanica bene meriti.

Ex hac planta procrecit stylus tribus aut quatuor pedibus longus, cui alternatim folia oblonga, acuminata et dentata insident. Flores grandiusculi, pulchri et purpurei, qui in summo stylo sedent radiis similes, folia, versus apicem fissa, deorsum demittunt.

Interpretationem Latinam curavit Mart. Span, prof. Viennensis.

ÉKESSÉGREVALÓ PLÁNTÁK.

A' Piros Tsutkakúp.

egy Svékus híres Botánikustól vette, Olaus Rudbeck-től.

(*Rudbeckia purpurea. L.*)

Ez a' plánta 3-4 lábnyira nő fel, 's ezen

A' Piros Tsutkakúp igen szép ékességre való a' felnőtt szárán váltogatva ülnek hosszú, hegyes és fogas levelei. A' virágai, mellyek nagyniai, Károlínai és Floridai hegyeken vadon gyök, 's szépek, a' szárai végein ülnek, és terem; de különös tekintetere és a' kertek szépségére nézve, nálunk is plántáltatik. A' nevét együtt lefelé függenek.

ZIERPFLANZEN.

Die purpurrothe Rudbeckie.

Ehren eines verdienten Schwedischen Botanikers, Olaus Rudbeck, erhalten.

(*Rudbeckia purpurea. L.*)

Diese Pflanze treibt einen 3 bis 4 Fuß

Die purpurrothe Rudbeckie ist eine schöne hohen Stängel, an welchem wechselseitig die Zierpflanze, welche in Nord-Amerika wild auf lang gespitzten und gezähnten Blätter sitzen. Die großen schönen purpurrothen Blumen, welche am Ende des Stängels sitzen, sind vorzüglichem Aussehens in Gärten zur Verzierung gepflanzt wird. Den Namen hat sie zu an der Spitze gespaltenen Blättern abwärts.

PLANTES D'ORNEMENT.

Le Rudbeck pourpré.

un des plus beaux ornements. On lui a donné ce nom en l'honneur de Mr. *Oläus Rudbeck*, célèbre botaniste suédois.

(*Rudbeckia purpurea*. L.)

Cette plante a une tige de 3 à 4 pieds de

Le *Rudbeck pourpré* est une très-jolie plante qui croît d'elle-même dans l'Amérique septentrionale sur les montagnes de la Virginie, de la Caroline et de la Floride; aussi l'a-t-on transplantée dans nos jardins, dont elle est

haut, à laquelle alternent les feuilles lancéolées et dentelées. Les grandes fleurs couleur de pourpre, placées au sommet de la tige, sont en forme de rayons, et déversent avec les feuilles fendues à l'extrémité.

INDEX TOMI DUODECIMI

secundum materias dispositus.

NB. Numerus Romanus tabulam aeri incisam cujusvis seriei; Germanicus vero textus paginam seu folium significat.

I. INSECTA.

Tab. LII. *Phalaenae Germaniae*. Phalaena Bombyx Dominula, 3. Phalaena Bombyx purpurea, 3. Phalaena Bombyx Bucephala, 3. Phalaena Geometra alniaria, 3.

Tab. LIII. Papilio Bernardus, 48.

II. PLANTAE.

Tab. CX. *Cacti Americae meridionalis*. Cactus melocactus, 5.

Tab. CXI. Cactus grandiflorus, 8.

Tab. CXII. Cactus mammillaris, 12.

Tab. CXIII. *Plantae exoticae rariores*. Fourcroya gigantea, 20.

Tab. CXIV. *Plantae medicabiles*. Aloë Soccotrina, 21.

Tab. CXV. *Arbores rariores*. Ceroxylon andicola, 31.

Tab. CXVI. *Frutices elegantiores exotici*. Rhododendron ponticum, 36.

Tab. CXVII. *Plantae officinales*. Inula communis, 45. Saponaria officinalis, 45.

Tab. CXVIII. *Rudbeckia purpurea*, 50.

III. VERMES.

Tab. XII. Brachioni, 22.

Tab. XIII. Asterias Echinoides, 34.

IV. AMPHIBIA.

Tab. XXV. Crocodilus insulae sancti Dominici, 11.

Tab. XXVI. *Amphibium singulare*. Rana cornuta, 23.

V. VESTITUS.

Tab. XI. Incae Peruviani, 32.

VI. MISCELLANEA.

Tab. CII. *Cavernae memorabiles*. Caverna nomine Schulerloch in Bavaria, 1.

Tab. CIII. Arcus triumphalis imperatoris Septimii Severi, 2.

Tab. CIV. *Montes memorabiles*. Mons campaniformis (Groß-Glockner), 4. Mons niveus, 4.

Tab. CV. Betsuani, 6.

Tab. CVI. Colosseum sive amphitheatrum imperatoris Flavii Vespasiani, 7.

Tab. CVII. Memorabilia Indorum, 9.

Tab. CVIII. *Popularia Russorum delectamenta*. Montes glaciati, 10. Oscilla Russica, 10.

Tab. CIX. Fragmentis elephantini fossicium, 13.

Tab. CX. Antrum insulae Antipari, 14.

Tab. CXI. Structura medullae cardui acanthoidis, ope microscopii granditae, 15.

Tab. CXII. Columna Trajani, quae Romae adhuc extat, 16.

Tab. CXIII. Plantarum folia in lapides commutata ex orbe primaevio, 17.

Tab. CXIV. Scenae africanae, 18.

Tab. CXV. Prospectus in urbis Bataviae partem, 19.

Tab. CXVI. *Scenae ex Graecia*. Opilio Peloponnesius, 24. Rapsodi hodiernae Graeciae, 24.

Tab. CXVII. Munera sive oblectamenta plebis in Russia, 25.

Tab. CXVIII. Mons serratus in Hispania, 26.

Tab. CXIX. Memorabiles cyclopium muri ex antiquitate, 27.

Tab. CXX. Scenae ex Tauria sive Crimea, olim Chersoneso Taurica, 28.

Tab. CXXI. Gigas Peruvianus, 29.

Tab. CXXII. Statua equestri Josephi II., quae exstat Vindobonae ante aulam caesaream, 30.

Tab. CXXIII. Sepulcra Turcica, 33.

- Tab. CXXIV. Templum sancti Pauli Londinen-
se, 35.
Tab. CXXV. Moles gigantea in Hibernia, 37.
Tab. CXXVI. Uredo tritici, 38.
Tab. CXXVII. Rudera veteris Sagunti in Hispa-
nia, 39.
Tab. CXXVIII. Monumenta Celtica apud Carna-
cum, 40.
Tab. CXXIX. Prospectus fori magni urbis Me-
xici in America, 41.
Tab. CXXX. Fons Tophanae apud Constantino-
polim, 42.
Tab. CXXXI. *Petrificata memorabilia*. Pentacri-
nites. Helmintholithus portentosus, 43.
Tab. CXXXII. *Continuatio*. Lilia marina sive
Encrinidae orbis primaevi, 44.
Tab. CXXXIII. Coemeterium in Nucahiva, oceaní
meridionalis insula, 46.
Tab. CXXXIV. Statua equestris Petri magni, quae
exstat Petropoli, 47.
Tab. CXXXV. Cornicines Russici, 49.

A' TIZENEGYEDIK DARAB FOGLALATJA

a' matériák rende szerént.

NB. A' római szám a' Réztábla számát, az arabiai szám pedig a' magyarázat levél lap számát mutatja.

I. BOGARAK.

- LII. Táb. *Németországi Pillek*. A' Harkály v.
Árnő Pille, 3. Az Smedve Pille, 3. A' Hársfa Pille, 3.
Az Égerfa Földmérő Pille, 3.
LIII. Táb. A' Bernát Pillangója Khinából, 48.

II. NÖVEVÉNYEK.

- CX. Táb. *Déli Amerikai Kaktusok*. A' Dinnye-
forma Kaktus, 5.
CXI. Táb. A' Pompásvirágú Kaktus, 8.
CXII. Táb. A' Borzas Kaktus, 12.
CXIII. Táb. *Külföldi ritka plánták*. Az Óriási
Fourcroya, 20.
CXIV. Táb. *Orvosi Plánták*. A' Szokhotrina
Aloe, 21.
CXV. Táb. *Ritka Fák*. A' Déli Amerikai Viaszpál-
ma, 31.
CXVI. Táb. *Külsőországi szép Tsemetek*. A' Pon-
tusi Ragyabura, 36.
CXVII. Táb. *Orvosi plánták*. Az Örvény Serte-
tsék, 45. A' Tajtékzó Szappanfű, 45.
CXVIII. Táb. *Ékességrevaló Plánták*. A' Piros
Tsutkakúp, 50.

III. FÉRGEK.

- XII. Táb. Pohárformájú Polipusok vagy Habar-
nítzák, 22.
XIII. Táb. A' Tengerinadály formájú Tengeri-
tsillág, 34.

IV. ŰSZÓMASZÓK.

- XXV. Táb. A' Sz. Domingói Krokódilus, 11.
XXVI. Táb. *Különös Űszómaszó*. A' Szarvas Va-
rasbéka, 23.

V. VISELETEK.

- XI. Táb. A' Péru Inkák, 32.

VI. ELEGYES TARGYAK.

- CII. Táb. *Nevezetes Barlangok*. A' Schulerbar-
lang Baváriában, 1.
CIII. Táb. Septimius Severus Tsászár Győzödel-
mi Kapuja, 2.
CIV. Táb. *Nevezetes Hegyek*. A' Nagy Glock-
ner, 4. A' Schneeberg (a' Havasbértz), 4.
CV. Táb. A' Béttuánok, 6.
CVI. Táb. Flávius Vespasianus Tsászarnak Am-
phitheatruma, 7.
CVII. Táb. Hindusi nevezetességek, 9.
CVIII. Táb. *Az Orosz Köznép múlttságal*. A'
Jéghegyek, 10. Orosz Hintóka, 10.
CIX. Táb. Egy Kiásott Elefántagyarnak da-
rabja, 13.
CX. Táb. Az Anti-Pároszi Grotta, 14.
CXI. Táb. Nagytüzev alá vett előadása az Akánt
Bogáts alkatásának, 15.
CXII. Táb. Trajánus Oszlopa Rómában, 16.
CXIII. Táb. Kőévált Levélformák a' Régi Vi-
lágból, 17.
CXIV. Táb. Áfrikai Scénák, 18.
CXV. Táb. Batavia városa egy részének Oldal-
tekintete, 19.
CXVI. Táb. *Görögországi Jelenések*. A' Móreai
Juhász, 24. Az Újgörög Házankénténeklő, 24.
CXVII. Táb. Köznepi Innepnap Oroszország-
ban, 25.
CXVIII. Táb. Spanyolországban a' Montser-
rat, 26.
CXIX. Táb. A' Régivilágnak nevezetes Ciklopsi
Kőfalai, 27.
CXX. Táb. Tauriai vagyis hajdani Krimiai Je-
lenések, 28.
CXXI. Táb. A' Péru oriás, 29.
CXXII. Táb. JózsefBálványképe a' Tsászári Pa-
lota előtt Bétsben, 30.

- CXXIII. Táb. Török Temető helyek, 33.
 CXXIV. Táb. A' Pál Temploma Londonban, 35.
 CXXV. Táb. A' Hiberniai Óriásgát, 37.
 CXXVI. Táb. A' Búza üszög, 38.
 CXXVII. Táb. Szaguntum hajdani Spanyol városnak omladéki, 39.
 CXXVIII. Táb. Celták monumentomi Carnák városánál, 40.
 CXXIX. Táb. Mexico Városa Fekvésének Te-kintete Ámérikában, 41.
 CXXX. Táb. A' Top-hané Kút Konstantinápolyban, 42.
- CXXXI. Táb. *Nevezetes Kővéváltások.* Kővé-vált Medúzapalma, 43.
 CXXXII. Táb. *Nevezetes Kővéváltások.* Kő-vévált Tengerliliomok, vagy a' Régivilág Enkrinit-jai, 44.
 CXXXIII. Táb. Morai nevű Temetőhely Nuka-hiwah Szigetén a' Déli Tengerben, 46.
 CXXXIV. Táb. Nagy Péter Tzár Bálványképe Lovon Petersburgban, 47.
 CXXXV. Táb. Az Orofz Kürtmuzsika, 49.

nach den Materien geordnet.

NB. Die *Römische Zahl* zeigt die Kupfertafel der Suite; die *Deutsche Zahl* hingegen das Blatt des *Textes* oder *Folium*.

I. INSECTEN.

Taf. LII. *Deutsche Nachtflatter.* Der Specht, 3. Der Purpurbär, 3. Der Lindenspinner, 3. Der Erlenspinner, 3.
 Taf. LIII. Der Bernards-Tagflatter aus China, 48.

II. PFLANZEN.

Taf. CX. *Süd-Amerikanische Fackeldisteln.* Die melonenförmige Fackeldistel, 5.
 Taf. CXI. Die prächtige großblumige Fackeldistel, 8.
 Taf. CXII. Die brustförmige Fackeldistel, 12.
 Taf. CXIII. *Seltene ausländische Pflanzen.* Die riesenmäßige Fourcroya, 20.
 Taf. CXIV. *Arseneypflanzen.* Die Aloe von Socotora, 21.
 Taf. CXV. *Seltene Bäume.* Die Wachspalme aus Süd-Amerika, 31.
 Taf. CXVI. *Schöne ausländische Sträucher.* Der Pontische Albalsam, 36.
 Taf. CXVII. *Arseneypflanzen.* Der gemeine Alant, 45. Das gemeine Seifenkraut, 45.
 Taf. CXVIII. *Zierpflanzen.* Die purpurrothe Rudbeckie, 50.

III. WÜRMEB.

Taf. XII. Die becherförmigen Polypen, 22.
 Taf. XIII. Der seeigelförmige Meerstern, 34.

IV. AMPHIBIEN.

Taf. XXV. Das Krokodill von St. Domingo, 11.
 Taf. XXVI. *Sonderbares Amphibium.* Die gehörnte Kröte, 23.

V. TRACHTEN.

Taf. XI. Die Peruanischen Inkas, 32.

VI. VERMISCHTE GEGENSTÄNDE.

Taf. CII. *Merkwürdige Höhlen.* Das Schülerloch in Baiern, 1.
 Taf. CIII. Der Triumphbogen des Kaisers Septimius Severus, 2.
 Taf. CIV. *Merkwürdige Berge.* Der Groß-Glockner, 4. Der Schneeberg, 4.
 Taf. CV. Die Beetschuaner, 6.
 Taf. CVI. Das Colosseum oder das Amphitheater des Kaisers Flavius Vespasianus, 7.
 Taf. CVII. Hinduische Merkwürdigkeiten, 9.
 Taf. CVIII. *Russische Volkslustbarkeiten.* Die Eisberge, 10. Russische Schankeln, 10.
 Taf. CIX. Ein Stück eines ausgegrabenen Elephanten-Waffenzahnes, 13.
 Taf. CX. Die Grotte von Anti-Paros, 14.
 Taf. CXI. Mikroskopische Darstellung von dem Baue des Distelmarkes, 15.
 Taf. CXII. Die Trajans-Säule in Rom, 16.
 Taf. CXIII. Versteinerte Blätterformen aus der Urzeit, 17.
 Taf. CXIV. Scenen aus Afrika, 18.
 Taf. CXV. Ansicht eines Theiles der Stadt Bactavia, 19.
 Taf. CXVI. *Scenen aus Griechenland.* Ein Schäfer aus Morea, 24. Der Neu-Griechische Bänkelsänger, 24.
 Taf. CXVII. Russisches Volksfest, 25.
 Taf. CXVIII. Der Montserrat in Spanien, 26.
 Taf. CXIX. Merkwürdige Cyklopen-Mauern des Alterthumes, 27.
 Taf. CXX. Scenen aus Taurien, oder der vor-mahligen Krimm, 28.
 Taf. CXXI. Der Peruanische Riese, 29.
 Taf. CXXII. Die Statue Josephs des II. vor der kaiserlichen Burg in Wien, 30.
 Taf. CXXIII. Türkische Gräber, 33.

Inhalt

- Taf. CXXIV. Die Paulskirche in London, 35.
 Taf. CXXV. Der Riesendamm in Irland, 37.
 Taf. CXXVI. Der Brandpilz des Weizens, 38.
 Taf. CXXVII. Ruinen der alten Stadt Sagunt in Spanien, 39.
 Taf. CXXVIII. Die Celtischen Monumente von Carnac, 40.
 Taf. CXXIX. Ansicht des großen Platzes der Stadt Mexiko in Amerika, 41.
 Taf. CXXX. Der Brunnen Top-Hané zu Constantinopel, 42.
 Taf. CXXXI. *Merkwürdige Versteinerungen*. Versteinerte Medusen-Palme, oder Pentacrinitt, 43.
 Taf. CXXXII. *Fortsetzung*. Versteinerte Seelilien, oder Encriniten der Vorwelt, 44.
 Taf. CXXXIII. Der Morai oder Begräbnisplatz auf der Insel Nukahiwah im Südmeere, 46.
 Taf. CXXXIV. Peters des Großen Bildsäule zu Pferde in Petersburg, 47.
 Taf. CXXXV. Die Russische Horn-Musik, 49.

TABLE DES MATIÈRES.

NE. Le chiffre Romain designe la table de la Suite, et le chiffre Arabe la Page ou la feuille du Texte

I. INSECTES.

- Tab. LII. *Phalènes d'Allemagne*. Le Pic, 3. La Phalène pourprée, 3. La Phalène-fleuse de tilleul, 3. La Phalène arpeuteuse d'aune, 3.
 Tab. LIII. Le Papillon Bernardin de la Chine, 48.

II. PLANTES.

- Tab. CX. *Cierges de l'Amérique méridionale*. Le Cierge Melon, 5.
 Tab. CXI. Le Cierge à grandes fleurs, 8.
 Tab. CXII. Le Cierge à mamelons, 12.
 Tab. CXIII. *Plantes étrangères rares*. La Fourcroye gigantesque, 20.
 Tab. CXIV. *Plantes médicinales*. Aloès Succotrin, 21.
 Tab. CXV. *Arbres rares*. Le Palmier à cire américain, 31.
 Tab. CXVI. *Beaux arbustes étrangers*. Le rosage du Ponte, 36.
 Tab. CXVII. *Plantes médicinales*. L'Énule campané, ou l'aunée, 45. La Saponnaire officinale, 45.
 Tab. CXVIII. *Plantes d'ornement*. La Rudbeck pourprée, 50.

III. VERS.

- Tab. XII. Les polypes en forme de coupe, 22.
 Tab. XIII. L'astérie échinoïde, 34.

IV. AMPHIBIES.

- Tab. XXV. Le Crocodile de St. Domingue, 11.
 Tab. XXVI. *Amphibie singulier*. Le crapaud cornu, 23.

V. COSTUMES.

- Tab. XI. Les Incas péruviens, 32.

VI. MÉLANGES.

- Tab. CII. *Grottes remarquables*. Le Schulerloch en Bavière, 1.
 Tab. CIII. L'arc de triomphe de l'empereur Septime Sévère, 2.
 Tab. CIV. *Montagnes remarquables*. Le Grand-Glockner, 4. Le Schneeberg, 4.
 Tab. CV. Les Betschuans, 6.
 Tab. CVI. Le Colisée ou l'amphithéâtre de l'empereur Flavius Vespasien, 7.
 Tab. CVII. Choses remarquables de l'Indostan, 9.
 Tab. CVIII. *Amusemens populaires en Russie*. Les montagnes de glace, 10. Les Balançoires russes, 10.
 Tab. CIX. Morceau d'une défense d'Éléphant, qu'on a détérrée, 13.
 Tab. CX. La Grotte d'Anti-Paros, 14.
 Tab. CXI. Représentation au microscope de la structure de la pulpe de chardon, 15.
 Tab. CXII. La colonne de Trajan à Rome, 16.
 Tab. CXIII. Formes de feuilles pétrifiées du tems primitif, 17.
 Tab. CXIV. Scènes d'Afrique, 18.
 Tab. CXV. Vue d'une partie de la ville de Batavia, 19.
 Tab. CXVI. *Scènes de la Grèce*. Un berger Mœrien, 24. Le troubadour de la nouvelle Grèce, 24.
 Tab. CXVII. Fête populaire russe, 25.
 Tab. CXVIII. Le Montserrat en Espagne, 26.
 Tab. CXIX. Murailles cyclopéennes de l'Anti-quité, 27.
 Tab. CXX. Scènes de la Tauride ou ci-devant Crimée, 28.
 Tab. CXXI. Le géant péruvien, 29.
 Tab. CXXII. La Statue de Joseph second devant le château impérial à Vienne, 30.

Table des matières.

- Tab. CXXIII. Tombeaux tures, 33.
Tab. CXXIV. L'église de St. Paul à Londres, 35.
Tab. CXXV. La Chaussée des géants en Irlande, 37.
Tab. CXXVI. Urédo des blés, 38.
Tab. CXXVII. Ruines de l'ancienne ville de Sagonte, 39.
Tab. CXXVIII. Les monumens celtiques de Carnac, 40.
Tab. CXXIX. Vue de la grand place de la ville de Mexico en Amérique, 41.
Tab. CXXX. La fontaine de Top-Hané à Constantinople, 42.
Tab. CXXXI. *Petrifications remarquables*. Palmiers marins pétrifiés ou Pentacrinites, 43.
Tab. CXXXII. *Continuation*. Lis marins pétrifiés ou Encrinites, 44.
Tab. CXXXIII. Le Morai ou Cimetière des habitans de l'île de Nukahivah, dans la mer du sud, 46.
Tab. CXXXIV. Statue équestre de Pierre le grand à Pétersbourg, 47.
Tab. CXXXV. Musique de Cor Russe, 49.